ב"ה

אין ליכט פון תורה

ספר

תורת דניאל בגוב האריות

25

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תש"ל לפ"ק

תורת

דניאל בגוב האריות

אשר שמע מפי המלאך הנשלח אליו ממרום לשמרהו ממלתעות האריות (דניאל ו׳ כ״ג), וגלה לו ענינים רבים ונפלאים העומדים ברום עולם הישראלי, ומכילים כר נרחב בפרדס המחקר האלהי. וענינים נעלים ונשגבים האלה כחם עז להשריש אמונת התורה הקדושה עמוק עמוק בלבות הקוראים.

השושנים האלה נקבצו בחרדת קודש מגנת ביתן המלך הכבוד ע״י פלא״י. והזכות שיכת לצמיתות להמדפים הנזכר למטה.

דיא תורה פון

דניאל אין לייבענגרוב

וואס ער האט געלערנט פון דעם מלאך וואס איז געשיקט געווארען פון הימעל אב צו היטען איהם פון דיא ווילדע לייבען. ער האט איהם ענטדעקט פיעל וויכטיגע ערקלערונגען וואס פערנעממען אגרויסען פלאץ אין דיא יודישע וועלט, און פערווארצלען דיא היילינע יודישע אמונה אין דיא לעזערס הארצער.

אני דניאל העברי, חוטר מגזע מלכי ישראל ועבד נאמן לאלהי יעקב, כאשר הושלכתי בפקודת המלך דריוש בבור האריות, יאמרתי כי כרגע יהיה בשרי לִבְרוּת לשְׁני החיות הטורפות, ולא ישאירו מגויתי גם עצם קטן, מגודל רעבונם אשר היה בוער בקרבן ביקוד אש, והנה מה מאד נפלאתי והשתוממתי למראה עיני, ולבי הנשבר כמעט פג משמחה וגיל, בראותי כי נפתחו ארובות השמים, וכחץ מקשת עף מלאך אחד אל תוך המסגר אשר ישבתי בו יחד עם האריות הרעבות, ופקודתו שמרו שופכי דם ומרצחים אכזרים אלה לבל יעשו לי שמץ רעה, וכה הבריקו קרני אורו בתוך עיני, עדי נפלתי בחיק תרדמה עזה כמות, אך פתאום נגעה בי יד המלאך הזה ויעירני משנתי המתוקה, ויאמר: „שאל נא איש

אִיךְ יוּדִישֶׁער דָנִיאֵל, וָואס אִיז אַ צְוַויינ פוּן דֶעם יוּדִישֶׁען קֵייזֶערְלִיכֶען וָוארְצֶעל. אוּנ אַ עֶהְרְל׳ בֶער קְנֶעכְט צוּ יַעֲקֹב׳ס גָאט. וְוִיא אִיךְ בִּין אַרַיין גֶעוָוארְפֶען גֶעוָוארֶען מִיט דֶעם בֶּעפֶעהְל פוּן דֶעם קֵייזֶער דָרְיָוֶשׁ אִין לֵייבֶּענְגְרוּבּ, אוּנ אִיךְ הָאבּ גֶעדֶענְקְט דָס אִין אֵיין זֶעקוּנְדֶע וֶועט מַיין לַייבּ וֶוערִין אוֹיפְגֶעפְרֶעסִין צְווִישֶׁען דִיא וִוילְדֶע טְהִירֶעס צֵיין. אוּנ זַייא וֶועלֶען נִישְׁט אִיבֶּער לָאסֶען פוּן מַיין קֶערְפֶּער דֶעם מִינְדֶעסְטֶען קְלֵיינֶעם בֵּיין. מַיין צוּבְּרָאכֶען הַארְץ אִיז בֶּענוֹיא אָבְּגֶעשְׁטָארְבֶּען פוּן גְרוֹס פְרֵייד, וְויא אִיךְ הָאבּ גֶעזֶעהֶען ווי דִי הִימְלִישֶׁע פֶענְסְטֶער זֶענֶען גֶעעֶפִינְט גֶעוָוארֶען, אוּנ וְויא אַ פַייל פוּן בּוֹיגֶען אִיז צוּ גֶעפְלוֹגֶען אֵיין מַלְאָךְ צוּ דִיא שְׁטַייג וָואס אִיךְ בִּין אִין אִיהר גֶעזִיטְצֶען צוּזַאמְמֶען מִיט דִי הוּנְגֶערִיגֶע לֵייבֶּען, אוּנ דֶעם עֶנְגֶעלְס בֶּעפֶעהְל הָאבֶּען דִיא בְּלוּטְפֶּערְגִיסֶערְס אוּנ ווִילְדֶע מֶערְדֶערְס גֶעהוּטֶען, דָאס זַייא זָאלֶען מִיר נִישְׁט טוּהֶען דָאס מִינְדֶעסְטֶע בֵּייזְהַייט. זַייגֶע לִיכְטִיגֶע שְׁטְרַאהְלֶען הָאבֶּען אַזוֹ גֶעבְּלַאשְׁטְשֶׁעט אִין מַיינֶע אוֹיגֶען, בִּיז אִיךְ בִּין אַרַיין גֶעפַאלֶען אִין זֶעהר אַשְׁטַארְקֶען שְׁלָאף בֶּענוֹיא וְויא דֶר טוֹיט. נָאר פְּלוּצְלוּנְג הָאט מִיךְ אָנְגֶערִיעֶרְט דֶעם עֶנְגֶעלְס הַאנד אוּנ הָאט מִיךְ אוֹיפְגֶעוַואכְט פוּן דֶעם זִיסֶען שְׁלָאף אוּנ הָאט גֶעזָאגְט: פְרָאג גְלוּסְטִיגֶער מַאן אַלֶע שְׁוֶעהְרֶע פְרַאגֶעס וָואס דַיין פֶערְשְׁטַאנְד

חמודות כל השאלות הקשות אשר בינתך קצרה למצוא עליהן תשובות נכוחות וישרות, ואני אאלפך עתה הרבה חכמה ובינה, אלמדך מזמה ודעת עליון, לבעבור תדע לעזוק ולסקל את דרך החיים המאושרים, מכל המכשולים וחתחתים המפוזרים בו, ולמה תאבד עתותיך פה בין הפראים חנם? אל תירא איש חמודות ממשובת האריות הרעבות אלה, ושאל ממני את כל העולה על רוחך".

המלאך הזה הרגיע את רוחי הנבהל ממראה האריות האכזריות, ושאלתי מפיו שאלה אחת רמה ונשאה, אשר פעמים רבות דרשו הרבה חכמים תשובה נכונה עליה, מדוע רשעים עריצים המה כילדי שעשועים שבעים כל טוב עלי אדמות, וכה יהל אור ההצלחה על ראשם עדי יֻהְפַּךְ הרפש לזהב בכפם,

---

איז צו קליין צוגעפונגען אויף זייא ריכטיגע אונ וואהרע אנטווארטען, אונ איך וועלל דיך יעצט לערנען פיעל קלוגהייט אונ פערשטאנד, איך וועלל דיך לערנען חכמה אונ גאטליכע ערקלעהרונגען, דאס דוא זאלסט פערשטעהן אבצוריינגען דעם וועג פון דעם גליקליכען לעבען פון אללע שטראכלונגען אונ דערנער וואס זענען אויף איהם פערשפרייט, צוא וואס זאלסט דוא פערליהרען דיינע צייטען דא צווישען דיא ווילדע? דוא זאלסט נישט גלוסטיגער מענש אנגסטען פאר דעם ווילדהקייט פון דיא הונגעריגע לייבען, אונ פרעג פון מיר אללעס וואס וועט דיר נור אויפגיין אויף דייגע געדאנקען".

דער מלאך האט בערוהיגט מיין גייסט וואס ער איז געוועזען דערשראקען פון דיא בייזע לייבענס געזוכט, אונ איך האב פון זיין מויל געפראגט איינע הויכע אונ וויכטיגע פראגע וואס פיעל מאהל האבען פיעל חכמים געפאדערט א ריכטיגען אנטווארט אויף איהר. פאר וואס זענען דיא אונפערשעהמטע רשעים ווי שפיעלקינדער אנגעזעטעט מיט אללעם גוטען, אויף דיא וועלט, אונ זייערע ליכטיגע הצלחה טוהט אזויא לייכטען אויף זייער קאפף, דס די בלאטע ווערט אין זייערע האנד פערקערט צו

והצדיקים יראי־אלהים יושבים בשפל, והמה כמטרה לחצי הפגעים הרעים, והזהב יֵהָפֵךְ לרפש וטיט חוצות בידם הנקיה והטהורה מכל עַוְלָה?

המלאך הקשיב את שאלתי הימב, ויאמר:

„עת עלה משה בן עמרם אלינו למרום להוריד את התורה הקדושה ארצה, השכיל אז לבקש ולחנן מלפני אלהי הצבאות ולאמר ברגש:

„אל רחום וחנון! הלא תחפוץ לתת תורה לעם אשר בחרת בו, לא לדור אחד ולא לשני דורות, רק לכל העתידים להולד עד הדור האחרון, ובגלל זאת תפקח נא את עיני עבדך, ויראה את כל הדורות השונים העתידים להקיף את חוג העולם גם תראני את תכונת נפשם ורוחם ודעתם, לבעבור אדע ליסר

גאלד, אונ דיא צדיקים דיא גאטס פורכטיגע זיטצען אין די פינסטער, אונ זיי זענגען ווי א ציעל צו די פיילען פון דיא שלעכטע בעגעגעניסען, ביז דס גאלד ווערט פערקערט צו בלאטע אונ ליים פון די גאסען אין זייערע האנד וואס זיא איז ריין פון יעדען אונגערעכט?

דער מלאך האט גוטפערנומען מיינע פראגע אונ ער האט געזאגט:

„אין די צייט וואס משה בן עמרם איז ארויפגעגאנגען צו אונז אין הימעל אריין, ארונטער צו ברענגען דיא היילגע תורה אויף דיא וועלט, האט ער דענסמאהל פערשטאנען צו בעטין אונ צו פערלאנגען פון דעם אלמעכטיגען גאט, אונ צו זאגען מיט איינע ענערגי:

„ערבארמדיגער אונ ליטזעליגער גאט! דוא ווילסט דאך געבן א תורה צו דעם פאלק וואס דו האסט איהם אויסערוויילט, נישט א תורה אויף איין דור, אונ נישט אויף צוויי דורות, נור צו אלע וואס זענען פאר־ברייט געבוירען צו ווערין ביז דעם לעצטען דור. דאדורך זאלסט דוא עפענען דיא אויגען פון דיין קנאכט, דאס ער זאל זעהען אלע פערשידענע דורות וואס זענען פארברייט ארום צו רינגלען דיא וועלט. אויך זאלסט דוא מיר ציינען זייער כאראקטער אונ זייער גייסט אויך זייער פערשטאנד,

את עמודי התורה על אדנים חזקים ויסודות מוצקים, ותהיה מאושרה וראויה לכל באי עולם, וענפיה הרעננים לא יבולו נצח".

תפלת ראש הנביאים זה עלתה לרצון לפני אלהי הרוחות, ולא אחר לגלות את עיניו הבהירות ולהסיר מהן כל ערפלי המחזה, עדי ראה כל הדורות עד אחרית תבל. הראה לו אה רוח בני האדם ותכונת נפש היצורים בכל דור ודור, גם הראה לפניו כל החכמות וכל המדעים העתידים לצאת ממחבואן בכל דור ודור, וכל הצדיקים הקטנים עם הגדולים הציג לעיני בתמונתם וצלמם בכל דור ודור. גם הראה לו מצב חיי הצדיקים רבי העליליה ומצב חיי הרשעים העריצים בכל דור ודור. ובין אלה הראה לו את מצבך אתה עתה בבור האריות. וכראות

איך זאלל וויסען צו גרונדען דיא זיילען פון דיא תורה אויף שטארקען שוועללען אונ ריזענדע פונדאמענטין. זיא זאל זיין נוטצליך אונ וויכטיג פאר אללע וואס קומען אוף דיא וועלט, אונ אירע זאפטיגע צווייגען זאללען עוויג ניט פוילען".

דאס געבעט פון דעם עלטסטען נביא איז מיט בעווילליגונג אויפ־גענאנגען פאר דעם גאט וואס בעשאפט אללע נשמות, אונ ער האט ניט געזוימט אויפצודעקען זיינע קלאהרע אויגען, אבצוטוהען פון זייא אללע נעבלען פון דעם פארשטעללונג, ביז ער האט געזעהען אלע דורות ביז ענדע וועלט. ער האט איהם געצייגט דעם גייסט פון דיא מענשען אונ דיא נאטור פון דיא בעשעפעניסען אין יעדען דור. אויך האט ער פאר איהם געצייגט אללע חכמות אונ אללע וויסענשאפטען וואס זענען פארברייט ארויסצוגיין פון זייער בעהעלטענים אין יעדען דור. אונ אללע גרויסע אונ קליינע צדיקים האט ער פארגעשטעלט פאר זיינע אויגען אין זייער געשטאלט אונ זייער פיזיגנאמי אין יעדען דור. אויך האט ער איהם געוויזען דאס לעבענבעשטאנד פון די צדיקים וואס טוהען פיל וויכטיגע זאכען, אונ דאס לעבענבעשטאנד פון די העלדישע רשעים אין יעדען דור. אונ צווישן זיי האט ער אים געוויזן דיין יעצטיגען בעשטאנד אין לייבען גרוב. אונ ווי משה

משה איש האלהים את המראות הגדולות האלה, לבשה חרדה גדולה את גויתו וכל עצמותיו רחפו מתוגה בדברו מנהמת לבו: „מדוע יהיו הצדיקים מצוקי ארץ הדום לרגלי הרשעים הארורים? מדוע הישרים והתמימים הנוטרים פקודיך כלם בלב טהור ונפש יקרה יאכלו בזעת אפם פת חרבה ולחם יבש במדה ובמשקל, ועיניהם רואות את הרשעים מתענגים על רוב טובה, ובחלונותיהם יאירו קרני ההצלחה?"

והנה במצות שדי עף אליו מיכאל המלאך הגדול, ויאמר: „צדק יהלוך לפני דרכי אלהי הצבאות וכל מעשיו במֹאזני החכמה יִשָּׁקֵלוּ; אם יראו בני האדם כי רק דרך הצדיקים צָלֵחָה והשומרים מצות שדי באמונה לא ידעו רע, ולעומתם דרכי הרשעים מלאות

דֶער גָאטְלִיכֶער מַאן הָאט דִיא פָארְשְׁטֶעללוּנְגֶען גֶעזֶעהֶען, הָאט אַ גְרוֹיס צִיטֶערְנִישׁ בֶּעקְלֵייךֶעט זַיין קֶערְפֶּער, אוּנ אַללֶע זַיינֶע בֵּיינֶער הָאבֶּען גֶעשְׁוִידֶערְט פוּן טְרוֹיֶערִקֵייט וִוי עֶר הָאט גֶעשְׁפְּרָאכֶען פוּן זַיין צוּ רוֹישְׁט הַארְץ: „פַאר וָואס זָאללֶען דִי צַדִיקִים, דִיא פוּנְדַאמֶענְטִין פוּן דִיא וֶועלְט זַיין אַ פוּסֶענְבֶּענְקֶעלֶע צוּ דִיא פֶערְפְלוּכְטֶע רְשָׁעִים'ס פִים? פַר וָוס זָאללֶען דִיא עֶהְרְלִיכֶע אוּנ פְרוּמֶע וָואס זַייא הוּטֶען אָב אַללֶע דַיינֶע גֶעזֶעטְצֶע עֶסֶען מִיט זַייעֶר שְׁוֵויס טְרָאקְקֶען בְּרוֹיט פֶערְדַארְט בְּרוֹיט מִיט דִיא צָאהְל אוּנ מִיט דִיא וָואג, אוּנ זַייעֶרֶע אוֹיגֶען זֶעהֶען וִויא דִיא רְשָׁעִים פֶערְוַויילֶען זִיךְ אוֹיף פִיעל גוּטְס, אוּנ אִין זַייעֶרֶע פֶענְסְטֶער טוּהֶען לַייכְטֶען דִיא שְׁטְרַאהְלֶען פוּן גְלִיק?"

אוּנ מִיט גָאטְס בֶּעפֶעהְל אִיז צוּ אִיהם צוּגֶעפְלוֹיגֶען דֶער גְרוֹסֶער מַלְאָךְ מִיכָאֵל אוּנ הָאט גֶעזָאגְט: „דָאס רִיכְטִיגְקֵייט גֵייט פַאר דֶעם אַלְמֶעכְטִיגֶען גָאטְס גֶאנְגֶע אוּנ אַללֶע זַיינֶע וֶוערְקֶע וֶוערִין גֶעוָואהְגֶען אוֹיף דִיא קְלוּגֶע וָואגְשָׁאהְלֶען! וֶוען דִי מֶענְטְשֶׁען וָואלְטֶען גֶעזֶעהֶען דָאס נָאר דֶר וֶועג פוּן דִי צַדִיקִים אִיז גְלִיקְלִיךְ, אוּנ דִי וָוס הוּטֶען עֶהְרְלִיךְ אָב גָאטְס גֶעזֶעץ וַויסֶען נִישְׁט פוּן קֵיין שְׁלֶעכְטְס, אוּנ קֶעגֶען זֵיי זֶענֶען דִי וֶועגֶען פוּן דִי רְשָׁעִים פִיהְל מִיט טוֹיט־שְׁטְרָאכְלוּנְגֶען אוּנ מִיט שְׁלֶעכְטֶע גֶעטְצֶען.

מוקשי מות ותחתתים רעים, אז יהיו כל יושבי תבל נחוצים ואנוסים להיות צדיקים ותמימים לבל תאונה להם כל רעה, ולא ישיגו בעד צדקתם הרמיה זאת שכר אמת וגמול טוב בעולם הנפשות, יען לא עשו זאת לכבוד אלהיהם רק למענם, להשיג בזה מאויי לבם, ולהדוף מפגיהם פגעי הזמן הרעים והמרים האחוזים בעקבות הרשעים, ועתה בראותם כי דרך רשעים צלחה ודרך צדיקים מלאה מקרים לא טובים, ובכל זאת יעזבו הנבונים דרך נלוזים ומכלים כל שנותיהם בדרך הצדיקים, הלא המה מראים בזה לדעת כי רק מגודל אהבתם ליוצרם הגדול והנורא יקטירו חלבם דמם ולשד עצמותיהם לרצון ולריח ניחוח לאדון כל הארץ, ולכן כאשר תעזוב נשמתם את גום ותבוא הנה בעולם

דאמאלס וואלטען די גאנצע וועלט מענשין געוועזן געגייט אונ געצוואונגען צו זיין צדיקים אונ ערהרליכע עס זאל זיי קיין שלעכטס טרעפין, אונ זיי וואלטען נישט בעקומען פר זייער פאלשען פרומקייט קיין ערליכן לוין אונ קיין גוט בעצאהלונג אויף די גייסטליכע וועלט, ווייל זיי האבען דס נישט געטאן צו ליב זייער גאט נאר צו ליב זיך, צו גרייכן דורך דעם צוא דיא לוסטיגקייטן פון זייער הארץ, אונ צו פערטרייבען פון זיך די שלעכטע אונ ביטערע בגעגעניסען פון די צייט וואס זיי האלטען זיך אין די טריט פון די רשעים. אונ יעצט דורך זייער זעהן דס דר וועג פון דיא רשעים איז גליקליך אונ דער וועג פון די צדיקים איז פוהל מיט נישט גוטע צופעלע. אונ פון דעסטוועגן פערלאסען די פאלשטאנדיגע דעם וועג פון די אויס־געלאסענע אונ זיי פערברענגען זייערע גאנצע יארען אין דעם וועג פון דיא צדיקים, צייגען זייא דאך מיט דעם צו וויסען דאס נור פון זייער גרוים ליעבשאפט צו זייער גרויסען אונ פארכטליכען בעשעפער אפפערן זייא זייער שמאלץ זייער בלוט אונ זייער מארך פון זייערע ביינער אלס פערגעניגען אונ אפפער צו דעם הערר פון דיא גאנצע וועלט, אונ דורך דעם ווען זייער נשמה פערלאסט זייער קערפער אונ זיא קומט אהער אויף דיא גייסטליכע וועלט. געבט גאט צו

הנפשות, יקדם שדי את פניה בשמחה ורב כבוד, ויאציל לה מהדו והדרת קדשו, יען שמה עלי אדמות כל מעיניה בכבודו".
אז נהרו פני משה כחמה בתקופתה ויוסף לשאול: „מאד כלתה נפשי לדעת מה הוא גמול הישרים ההולכים בדרך תמים, ומתי ישיגו את שכרם בעד מפעלותיהם הנכוחות ומעשיהם הטובים".
ויען מיכאל ויאמר: „בוא ברוך אלהים! ואראך שכר הצדיקים אשר היו בדורות הקודמים וגמולם הטוב בעד צדקותיהם אשר השכילו עשות בארץ".
מיכאל השר הגדול המושל עלינו במרום, אחז בימין משה איש האלהים, והביאהו מהרה לעדן גן הנשמות. בראשונה הכניסהו תוך ההיכל הזהב אשר בו ישב נֹחַ בֶּן לֶמֶךְ. ההיכל הזה

איהר געזיכט מיט פרייד און פיעל עהרע, און ער שענקט איהר פון זיין הערליכקייט און זיין היילינ שוינהייט, ווייל זיא האט אויף דיא ערד אהיין געטוהען אללע איהרע געדאנקען אין זיין עהרע".
דאמאלס האט משה'ס געזיכט געשיינט ווי דיא זונן אין איהר שטארקייט, און ער האט ווייטער געפראגט: „מיין גייסט גלוסט זעהר צו וויסען וואס איז דער לוין פון דיא ריכטיגע מענשען וואס געהען אין דעם עהרליכען וועג. אויך ווען וועללען זיי בעקוממען זייער לוין פאר זייערע ריכטיגע זאכען און זייערע גוטע מעשים?".
מיכאל האט געענטפערט און געזאגט: „קום גאטסגעבענשטער און איך וועלל דיר צייגען דעם שכר פון דיא צדיקים וואס זייא זענען געוועזען אין דיא פערצייטישע דורות, און זייער גוטען לוין פאר זייערע צדקות וואס זייא האבען פערשטאנען צו טוהען אויף דיא וועלט".
מיכאל דער גרויסער הערר וואס רעגיערט אויף אונז אין הימעל, האט אנגענוממען דיא רעכטע האנד פון דעם גאטליכען מאן משה, און האט איהם שנעלל אהיין געבראכט אין דעם גן עדן פון דיא נשמות. ערשטענס האט ער איהם אהיין געבראכט אין דעם

בנוי לתלפיות מקרשי זהב טהור, בתבנית התבה אשר עשה בתבונת כפיו לפני רדת המבול הנורא על הארץ. חלונותיו היו תשע מאות וחמשים כמספר שנותיו בארץ, וכלם מאבנים יקרות בעלות צבעים שונים המענגים עין הרואה עד מאד. ובירכתי ההיכל עומד כסא־אלמוגים מעשה צעצועים, אשר אין כח בפי לתאר לפניך איש חמודות יפיו והדרו. ורצפת ההיכל היא זכוכית בהירה וצחה כבדולח, אשר בעדה נראו מימי הנהר חדקל ומרוצת הדגים והחיות השונות למיניהן המרהיבים עיני הצופים. ובארבע זויות ההיכל מתנוססים עצים יפים ורעננים המשיבים כל נפש בריחם המתוק והנעים מאד. ובכל יום ויום עת השחר

נאלדענעם פאלאס וואס אין איהם איז געזיטצען נח למק'ס זוהן. דער פאלאס איז וואונדערליך געבויערט פון ריינע גאלדענע ברעטער אין דעם זעלבען פארעם פון דיא תבה וואס ער האט געמאכט מיט זיינע פעהיגע האנד איידער דער שרעקליכער מבול איז געגאנגען אויף דיא ערד, זיינע פענסטער זענגען געוועזען ניינהונדערט אונ פונפציג דיא צאהל פון זיינע יאהרען אויף דיא וועלט. אונ זייא אללע זענגען פון טהייערע שטיינער מיט פערשידענע קאלערען וואס זעטטען אן דאס זעהענדיגע אויג מיט זעהר פיעל פערגעניגען. אונ אין דיא זייטען פון פאלאס שטעהט א שטוהל פון קארעללענהאלץ מיט פערצירונגען, וואס אין מיין מויל איז נישט דא קראפטין אבצושילדערין פאר דיר גלוסטוגערמאן זיין שוינהייט אונ הערליכקייט. אונ דיא פאדלאגע פון דעם פאלאס איז ריין לאטהער גלאז וויא קרוסטאהל, וואס דורך איהר ווערט געזעהען דאס וואססער פון טייך חדקל. אונ דאס געלויף פון דיא פיש אונ דיא פערשידענע גאטונגען חיות וואס בעצויבערן דיא זעהענדיגע אויגען. אונ אין דיא פיער ווינקלען פון פאלאס שטעהען שיינע פרוכטביימער וואס דערקוויקען יעדעם גייסט מיט זייער זוססען אונ פיעל פיינעם געשמאק. אונ יעדען טאג אין דיא זעלבע צייט וואס דער מארגענ־

יגיה אורו, נשמעה שמה רננת הכוכבים בשפרירי שחקים ומנגינתם הנפלאה, אשר כל קסת סופר מהיר תיעף ולא תעצור כח לתאר העונג הנמרץ והשמחה הגדולה אשר היא תעורר בלבות השומעים.

וכראות נח את הנביא הנעלה הזה ואת קרן אור פניו, פתח פיו בעליצת נפש גדולה מאד ויאמר: „האח! מה נעים חלקי כי ממעי יצא אדם המעלה הזה העתיד להעשיר את עם ישרון בסגולות התורה הקדושה אשר על ידיהם יקנו להם שם עולם בין צבאות מרום, ויהיו תמיד מאושרים תחת השמש"

ומשה גם הוא לבש גיל ויאמר לנח: „אנא צדיק תמים! הגד לי מדוע לא חגרת שארית כחך, למה לא עמדת בפרץ

שטערין ערשיינט, ווערט דארט געהארכט דאס געזאנג פון די שטערין אויף די שיינע הימלען אונ זייערע וואונדערליכע מעלאדיע, וואס יעדען פלינקען שרייבערס פעדער וועט פערמודעט ווערין אונ וועט נישט האבען קראפט אבצושילדערין דעם גרויסען תענוג אונ די גרויסע פרייד וואס זיא דערוועקט אין די הערצער פון די הערערס.

אונ וויא נח האט דערזעהען דעם גרויסען נביא אונ דאס הערליכע ליכטיגקייט פון זיין געזיכט, האט ער זיין מויל געעפענט מיט זעהר אגרויס לוסטיגקייט אונ האט געזאגט: „גליקליך! וויא ווים איז מיין מהייל דאס עם איז פון מיינע געדערעם ארוים דער גרויסער מאן וואס איז פארברייט רייך צו מאכען דאס יודישע פאלק מיט די צורונגען פון די היילינע תורה, וואס דורך זייא וועלען זייא זיך קויפען אעוויגען נאהמען צווישען דעם הימלישען מילימער, אונ זייא וועלען שטענדיג זיין גליקליך אונטער די זונן".

אונ אויך משה האט זיך אנגעקליידעט מיט פרייד אונ האט געזאגט צו נח: „איך בעט דיך ערליכער צדיק זאג מיר פאר וואס האסט דו נישט אנגעגארט דיינע לעצטע קראפטען? פאר וואס ביסט דו נישט העלדיש געשטאנגען צו שיטצען מיט דיין גערעכטיגקייט

להגן בצדקתך על אחיך הרעים והחטאים ולהצילם משטף המבול הנורא, הלא אלהי הצבאות הוא אל רחום וחנון הוא מאין כמהו, ומדי שמעו קול מליץ יושר הצועה בכח לשוגו השגגה להצדיק את בניו הממרים את פיו יקשיב ברצון ויאזין את תחנוניו ועוד ישיב להמליץ גמול טוב בעבורם, כי חפץ חסדים רבים הוא, ומדוע לא התחזקת להציל אלפי יצורים ממות נורא וכליון גדול כזה?"

המלאכים הרבים אשר היו סרים למשמעת נח ועמדו נכונים לשרתו, החלו לשקשק בכנפיהם ולעוף מלמעלה רצוא ושוב, ואחד הראה להשני פנים מתמיהים על השאלה הגדולה אשר יצאה מפי ראש הנביאים, ואולם כאשר פער נח את פיו, החשו כלם כרגע, והשתוקקו לשמוע תשובתו, ויאמר:

אויף דיינע שלעכטע זינדיגע ברידער אונ רעטטען זייא פון דעם שרעקליכען פערפליצונג פון דעם מבול? דער גאט פון אללע הערשאפטען איז דאך א גוטער ערבארמדיגער גאט וואס עס גיבט ניט זיין גלייכען, אונ ווען ער הערט דיא שטיממע פון א ערהרליכען פערטיידיגער וואס ער שטארקט זיך מיט דעם קראפט פון זיינע שארפע צונג געגעבט צו מאכען זיינע קינדער וואס זענגען דער־געגען זיין געבאט, פערנעמט ער גערן אונ האָרכט זיינע ביטטעס, אונ ער בעצאהלט נאך דעם פערטיידיגער א גוטען לוין פאר זייא, וויל גאט וויללט טוהען פיעל גנאדעס, אונ פאר וואס האסט דוא זיך ניט געשטארקט צו רעטטען טויזענדער בעשעפעניססען פון א שרעקליכען טויט אונ אזויא א גרויסען אונגליק?"

די פיעל מלאכים וואס זענען געשטאנען צו נח'ס בעדינונג, האבען אנגעהויבען צו קלאפפען מיט זייערע פליגעל אונ צו שוועבען אין דיא הייך הין אונ צוריק, אונ איינער האט געצייגט דעם צווייטען א פערוואונדערט געזיכט אויף דיא גרויסע פראגע וואס איז ארויס פון דעם עלטסטען נביא'ס מויל, אונ אזויא וויא נח האט זיין מויל

„תאמין לי, איש אלהים, תאמין לי אדם רב פעלים, כי לו נשארו רשעים אלה בחיים ולא נמחו במימי המבול העזים, אז היתה הארץ ומלואה כיער מלא חיות טורפות, וגם אתה ואביך ואחיך לא היו כמו עתה בחירי יה, רק פראים כעירים לפי תכונת נפשות הדורות הקודמים לכם. וגם זאת לך לדעת, כי לו ראה אדון כל הארץ כי יש בין אנשי דורי חוח ממאיר אחד העתיד להצמיח אחריו גם פרח קטן אחד אז לא עקרהו ממקומו בזרם מימיו, והעיר בקרבי רוח דעת ממרום כי אבקש עליהם רחמים מלפניו וגם לו תארתי לפניך אדם יקר את התועבות

געפינט זעננען אללע שטיל געבליבען אונ האבען געגלוסט צו הערין זיין אנטווארט. אונ ער האט געזאגט:

„זאלסט מיר גלייבען גאטליכער מאן, זאלסט מיר גלייבען טיכטיגער ארבייטס־מאן, דאס ווען דיא רשעים וואלטען לעבען געבליבען אונ זייא וואלטען נישט אבגעמעקט געווארען אין דיא שטארקע וואססערין פון מבול, דאמאלס וואלט דיא וועלט מיט אללעם וואס געפונט זיך אין איהר, געוועזען וויא א וואלד פוהל מיט רייצענדע טהירע, אויך דוא אונ דיין פאטער אונ דיינע ברידער וואלטען נישט געוועזען גאטס־אויסערוויילטע וויא יעצט, נור ווילד וויא מוילעזלען לויט דעם גייסטליכען כאראקטער פון די פערצייטישע דורות. אויך ברויכסט דו וויססען, דאס ווען דער הערר פון דיא וועלט וואלט געזעהען דאס צווישען דיא מענשין פון מיין דור געפונט זיך איין פערשאלטענער דארן וואס עס איז פארברייט צו וואקסען פון איהם אויך איין קליינע בלוהם, דאמאלס וואלט ער איהם נישט אויסגערססען פון זיין ארט מיט דעם שטראם פון זיינע וואססערין, אונ ער וואלט אין מיר דערוועקט א וויססענ־שאפטליכען געדאנק פון הימעל, דאס איך זאלל פאר איהם בעטין ערבארמקייט אויף זייא. אויך ווען איך וואלט פאר דיר שהייערער מאן פארגעשטעלט דיא פיעל שמוטציגע זאכען וואס דיא

הרבות אשר עשו בני דורי בזדון לבם העדל, אז סמרו שערות ראשך וכסית באצבעותיך את עיניך מגודל הבושה והכלמה, כי על ברכי אדם הנברא בצלם דמות עליון, יולדו פראים מתועבים וטמאי נפש כאלה, אשר התערבו הערובת המשגל בהולכי על ארבע, ושחתו את זרעם בבהמות שדה וחיתו יערות, ובכל עבר ופנה נראו תהלוכות אכזריות גזל חמס עושק ורצח, זה נשא על כתפיו את הכלים אשר פעלם או קנם בזעת אפו, ובא רעהו וגזלם לעיניו בחזקה ואין מוחה, זה ארש לו אשה, ובא השני ורצחו נפש ויבוז ממנו את אשת חיקו לעיני השמש ואין מושיע. פעם אחת סבבו חבר מרצחים את ביתי בחרבות מגואלות בדם,

---

מענשען פון מיין דור האבען געטוהען מיט דעם פלייסיגקייט פון זייער אונפערשטאנדליך הארץ, דאמאלס וואלטען דיינע האאר פון קאפף געוועזען ווי נעגעל אונ מיט דיינע פינגער וואלסט דוא פערשטעלט דיינע אויגען פון גרויסע שאנדע, דאס אויף דיא שוים פון דעם מענש וואס איז בעשאפען געווארען מיט א גאטליך געשטאלט, זאללען געבוירען ווערין אזאלכע אונווירדיגע ווילדע אונ בעשמוצטע גייסטען וואס זייא האבען זיך פעראונריינגט מיט דיא וואס גייען אויף פיער, אונ האבען זייערע נאטור פערדארבען אין דיא בהמות פון פעלד אונ דיא וואלד־טהירע, אונ אין יעדע זייט אונ ווינקעל זענען געזעהען געווארען אכזרישע פירונגען, שטוילען, רויבען, בעטריגען, ערמארדען. דער האט אויף זיינע אקסלען געטראגען דיא זאכען וואס ער האט זייא געמאכט אדער געקויפט מיט דיא שווייס פון זיין געזיכט, איז געקוממען זיין פריינד אונ האט זייא מיט געוואלד אוועקגערויבט פון איהם פאר זיינע אויגען אונ קיינער האט נישט געווערט. דער האט געהייראט א פרויא, איז געקוממען דער צווייטער אונ האט איהם ערמארדעט אונ האט געגען דיא זונן אוועקגערויבט זיינע ליעבליכע פרויא, אוּת עס איז קיין רעטטער געוועזען. איין מאהל האבען א קאמפאניע

ויבקשו להרגני ולבוז כל רכושי, ולולא נפלו עליהם הנחשים
בשצף קצפם, והצליחו לספות נפשם השובבה, אז כרתו עד
מהרה את גידי צוארי, ודמי הנקי נשפך לעיניהם כמים. ורבות
עמלתי ליסרם ולהשיבם מדרכיהם הנלוזים, אך המה בזו לענו
עלי ועל תוכחתי וחשבוני לחסר טעם. לכן מגודל חמלתי על
הדורות הבאים, נאלצתי לעמוד כאלם מרחוק, ולתת ליד שדי
לחתום את עונשם הקשה, כרופא הכורת הבשר המנגע לבל
תלך כל הגויה לאבדון. ודע לך בחיר אלהים, כי בנשאך זה
עתה על שכמך משרת מושל בישראל, תזהר עד מאד לבל

מערדערס ארומגערינגעלט מיין שטוב מיט פערבלוטיגטע שווערדען
אונ האבען מיך געוואלט טויטען אונ אוועק רויבען מיין פערמעגען,
אונ ווען עס וואלטען נישט אויף זייא ארויף געפאללען דיא שלאנגען
מיט זייער בייזען צארן אונ זייא האבען בעגליקט אומצוברענגען
זייער ווילדען גייסט, דאמאלס וואלטען זייא שנעלל צו שניטטען
דיא אדערין פון מיין האלז, אונ מיין אונשולדיג בלוט וואלט פאר
זייערע אויגען פערגאססען געווארען וויא וואססער. אונ איך האב
זיך פיעל געמאטערט צו שטראפען זייא אונ זייא אוועק צו נעממען
פון זייערע אויסגעלאסענע וועגען, אבער זייא האבען געשפעט אונ
געלאכט אוים מיר אונ אויס מיין שטראף, אונ זייא האבען מיך
גערעכענט אלס פעריקטער. דאדורך פון מיין גרויס מיטלייד אויף
דיא דורות וואס זענען פארברייט געוועזען צו קוממען אויף דיא
וועלט: בין איך געצוואונגען געוועזען צו שטעהן פון ווייטענס וויא
א שטוממער, אונ לאססען דאס גאטס האנד זאלל אונטער זיגלען
זייער שווערע שטראף, אזויא וויא דער ארצט שניידט אב דאס
קראנקע פלייש כדי דער גאנצער קערפער זאלל נישט פערלוירען
געהן, אונ דוא גאטס אויסערוויילטער ברויכסט וויססען דאס מיט
דיין יעצטיגען טראגען אויף דיין אקסעל דעם טיטעל יודישער-
בעגירער זאלסט דוא זיין זעהר פארזיכטיג דאס דיין אויג זאלל

תהום עינך על הקוצים המכאיבים את השושנים, כי בחמלתך עליהם יֵהָפְכוּ גם הפרחים לקוצים והשושנים לסלונים ממאירים, ואז יסיר בעל הכרם חלילה את השגחתו ממנו".

ויהי כאשר כלה נח לדבר אחז המלאך בידי משה ויביאהו אל היכל אחר החצוב כלו מאבן שוהם אחד, וכל עין בשר לא תעצור כח להביט על יפיו והדרו, ופני משה נהרו בראותו והגה חבל מלאכים מנגנים לפני חנוך בן ירד היושב שמה על כסא רם ונשא מנגינות יקרות ורננים נעלים, אשר לו נגנו אותן באזני החיים עלי אדמות, אז מתו השומעים כרגע מגודל העונג הנפלא. ובראות חנוך איך איש עמום גו ובשר עומד איתן בהיכלו, נגש

זִיךְ נִישְׁט עֶרְבַּארְמֶען אוֹיף דִיא דֶערְנֶער וָואס זַייא טוֹהֶען וָועה דִיא רוֹיזֶען, וַוייל מִיט דַיין עֶרְבַּארְמוּנְג אוֹיף זַייא וֶועלֶען דִיא בְּלוּהמֶען אוֹיךְ פֶּערְקֶערְט וֶוערִין אוֹיף דֶערְנֶער, אוּנ דִיא רוֹיזֶען וֶועלֶען וֶוערִין פֶערְפְלוּכְטֶע דֶערְנֶער, אוּנ דַאמָאלְס וֶועט דֶער הֶערר פוּן גָארְטֶען חָלִילָה אָבְּטוּהֶען זַיין הַשְׁגָחָה פוּן אִיהם".

אוּנ וִויא נֹחַ הָאט גֶעעֶנְדִיגְט זַיין רֶעדֶע, הָאט דֶער מַלְאָךְ אָנְגֶענוּמֶען מֹשֶׁה'ס הַאנְד אוּנ הָאט אִיהם אַרַיין גֶעבְּרַאכְט אִין אַ אַנְדֶערִין פַּאלַאס וָואס אִיז אִין גַאנְצֶען גֶעקְרִיצְט פוּן אַיין בְּרִילְיַאנְט; אוּנ יֶעדֶעס מֶענְשְׁלִיכֶע אוֹיג בֶּעזִיצְט נִישְׁט דִיא קְרֶאפְטֶען צוּ קוּקֶען אוֹיף זַיין הֶערְלִיכְקֵייט אוּנ שׁוֹינְהֵייט. אוּנ מֹשֶׁה'ס גֶעזִיכְט הָאט גֶעשַׁיינְט זֶעהֶעְנְדִיג וִויא אַ קָאמְפַּאנְיֶע מַלְאָכִים שְׁפִּיעלֶען פַאר חֲנוֹךְ יֶרֶד'ס זוּהְן, וָואס זִיצְט דָארְט אוֹיף אַ הוֹיכֶע גֶעעֶהְרְטֶע שְׁטוּהְל, טְהַייעֶרֶע לִיעדֶער אוּנ הוֹיכֶע גֶעזַאנְגֶען, וָואס וָוען מֶען זָאלל זַייא שְׁפִּיעלֶען אִין דִיא אוֹיעֶרִין פוּן דִיא לֶעבֶּעדִיגֶע אוֹיף דִיא עֶרְד, וָואלְטֶען דַאמָאלְס אַללֶע הֶערֶערְס אִין אַיין זֶעקוּנְדֶע גֶעשְׁטָארְבֶּען דוּרְךְ דֶעם גְרוֹיסֶען וואוּנְדֶערְלִיכֶען פֶערְגֶענִיגֶען. אוּנ וִויא חֲנוֹךְ הָאט גֶעזֶעהֶען וִויא אַ מֶענְשׁ וָואס אִיז בֶּעלַאסְטֶעט מִיט אַ פְלֵיישִׁיגֶען קֶערְפֶּער שְׁטֶעהְט פֶּעסְט אִין זַיין פַּאלַאס, אִיז עֶר צוּגֶעגַאנְגֶען צוּ

אליו כתמהון גדול וישאלהו מי הוא ומה מעשהו שמה ? ומשה ענהו כי הוא בא לקחת התורה בעד אֶחיו הנבערים מדעת קדושים, ולהדריכם לאט לאט בדרך ישרה. אז נתן לו חנוך תודה ויזרוק עליו נטפי מים חיים מהנהר הנפלא השוטף שמה ותאורנה עיניו, ויאמר אל משה: „ראה בני וֶחֱכַם לכלכל את ממשלתך בצדק ובמשפט. השמר לך עד מאד לבל תכעוס בעת אשר ראוי לך לרחם, גם לא תרחם בעת אשר ראוי לך לקצוף, תחשוב תמיד את הגויה כמו כלוב חרש ואת הנשמה לעוף נחמד ונעים הסגור בו. וכרועה נאמן אשר יחרף נפשו בכל עת להציל גם שה קטן מפי ארי פרא וזאב טורף, כן תהיה נכון בכל עת

אִיהם מִיט אַ גְרויס פֶערְוואוּנְדֶערוּנְג, אוּנ הָאט אִיהם גֶעפְרַאגְט וֶוער עֶר אִיז אוּנ וָואס אִיז דָארְט זַיין טוּהֶען ? אוּנ מֹשֶׁה הָאט אִיהם גֶעעֶנְטְפֶערְט דָאס עֶר אִיז גֶעקוּמֶען נֶעמֶען דִיא תּוֹרָה פַאר זַיינֶע בְּרִידֶער וָואס זֶענֶען לֶעהר פוּן דֶעם פֶערְשְׁטַאנְד פוּן דִיא הֵיילִיגֶע, אוּנ זַייא אַנְגֶעוָואהְנֶען לַאנְגְזַאם מִיט דֶעם רִיכְטִיגֶען וֶועג, דַאמָאלְס הָאט אִיהם חֲנוֹךְ אַ דַאנְק גֶעגֶעבֶּען, אוּנ הָאט אויף אִיהם אַ שְׁפְּרִיטְץ גֶעטוּהֶען לֶעבֶּענְדִיגֶעסְוַואסֶער פוּן דֶעם וואוּנְדֶערְלִיכֶען טַייךְ וָואס עֶר פְלוּסְט דָארְטֶען, אוּנ זַיינֶע אויגֶען הַאבֶּען אָנְגֶעהויבֶּען צוּ לַייכְטֶען, אוּנ עֶר הָאט גֶעזָאגְט צוּ מֹשֶׁה: „זֶעה מַיין זוּהְן אוּנ פֶערְשְׁטֶעה צוּ פִירֶען דַיין רֶעגִירוּנְג מִיט עֶהְרְלִיכְקֵייט אוּנ רִיכְטִיגְקֵייט. זָאלְסְט זַיין זֶעהר גֶעוָוארֶענְט דָאס דוּא זָאלְסְט נִישְׁט צֶערְנֶען אִין דִיא צַייט וָואס דוּא בְּרויכְסְט זִיךְ צוּ עֶרְבַּארְמֶען, אויךְ זָאלְסְט דוּא דִיךְ נִישְׁט עֶרְבַּארְמֶען אִין דִיא צַייט וָואס עֶס אִיז דִיר פַּאסֶענְד צוּ צֶערְנֶען. דוּא זָאלְסְט אִימֶער רֶעכֶענֶען דֶעם קֶערְפֶּער וִויא אַ עֶרְדֶענֶע שְׁטַייג, אוּנ דִיא זֶעעלֶע פַאר אַ גְלוּסְטִיגֶען זִיסֶען פוֹיגֶעל וָואס עֶר אִיז אִין אִיהם פֶערְשְׁלָאסֶען. אוּנ אַזוֹיא וִויא אַ עֶהְרְלִיכֶער פַּאסְטוּךְ וָואס עֶר שְׁטֶעלְט אַן זַיין לֶעבֶּען צוּ יֶעדֶע צַייט, צוּ רֶעטֶען אויךְ אֵיין קְלֵיין שֶׁעפְּסֶעלֶע פוּן דֶעם מויל פוּן אַ ווִילְדֶען לֵייב אוּנ אַ רֵייצֶענְדֶער

מצוא לחרף נפשך גם בעד איש אחד מבני ישראל, כי לפעמים יביא איש שפל כזה ברכה רבה לכל העם יותר מן האיש אשר על פני כל עמו יִכָּבֵד והחכמה עטרה על ראשו".

משה הקשיב אמרי נועם אלה בנחת וישאל את חנוך לאמור: „אנא הגד לי קדוש עליון, במה מצאת אתה חן גדול בעיני אלהים יותר מכל בני גילך, כי העלה אותך בחייך למעון קדשו השמימה, וכל חבלי מות ומצרי שאול היו ממך והלאה, הלא בימיך עוד לא היתה התורה בארץ, ולא ידעת לשמור כל פקודיה ומצותיה כי תבא על ידם לעונג גדול ונעלה מבינת אנוש? אנא הגד לעבדך תשובה נכוחה על זאת, אולי אוכל גם

וָואלְף, אַזוֹיא זָאלְסְט דוּא זַיין פָּארְבְּרֵייט אִין יֶעדֶע טְרֶעפֶענְדֶע צַייט, אַנְצוּשְׁטֶעללֶען דַיין לֶעבֶּען אוֹיךְ פַאר אֵיין מֶענְשׁ פוּן דֶעם יוּדִישֶׁען הויז, וַוייל אָפְטְמָאהְל בְּרֶענְגְט אַזוֹיא אַ נִידְרִיגֶער מֶענְשׁ מֶעהר ווִיכְטִיגֶע נוּטְצֶען צוּם גַאנְצֶען פָאלְק, פַאר דֶעם מַאן וָואס זַיין גַאנְץ פָאלְק בֶּעעֶהְרְט אִיהם, אוּנ דִיא חָכְמָה אִיז אַ קְרוֹין אוֹיף זַיין קָאפּ".

מֹשֶׁה הָאט דִיא זִיסֶע וֶוערְטֶער פֶערְנוּממֶען מִיט פֶערְגֶענִיגֶען, אוּנ עֶר הָאט גֶעפְרֶעגְט חֲנוֹךְ'ן זָאגֶענְדִיג: „אִיךְ בֶּעט דִיךְ זָאג מִיר גָאטְס־הֵיילִיגֶער, מִיט וָואס הָאסְט דוּא גֶעפוּנֶען אַגְרוֹיסֶען חֵן אִין גָאטְס אוֹיגֶען, מֶעהר פַאר אַלֶע דַיינֶע פֶערְגְלִיכֶענְטֶע מֶענְשֶׁען, דָאס עֶר הָאט דִיךְ לֶעבֶּענְדִיגֶערְהֵייט אַרוֹיף גֶענוּממֶען אִין זַיין הֵיילִיג וָואהְנוּנְג אִין הִימֶעל, אוּנ אַלֶע טוֹיט־שְׁמֶערְצֶען אוּנ דִי שְׁטַארְבְּלִיכֶע וֶועהֶען זֶענֶען פוּן דִיר ווַייט גֶעוֶועזֶען, עֶס אִיז דָאךְ אִין דַיינֶע צַייט נָאךְ נִישְׁט גֶעוֶועזֶען דִיא תּוֹרָה אוֹיף דִיא עֶרְד, אוּנ דוּא הָאסְט נִישְׁט גֶעוואוּסְט צוּ הוּטֶען אִיהְרֶע גֶעזֶעטְצֶע אוּנ אִיהְרֶע בֶּעפֶעהלוּנְגֶען, דָאס דוּא זָאלְסְט דוּרְךְ זַייא קוּמֶען צוּ אַ גְרוֹיס פֶערְגֶענִיגֶען וָואס אִיז הֶעכֶער פַאר דֶעם מֶענְשְׁלִיכֶען פֶערְשְׁטַאנְד? אִיךְ בֶּעט דִיךְ זָאג דַיין קְנֶעכְט אַ רִיכְטִיגֶען אַנְטְוָוארְט אוֹיף דֶעם, פִילֵייכְט ווֶעלל אִיךְ אוֹיךְ קָאנֶען טוּהְן ווִיא דוּא אוּנ גֶעהְן אִין

אנכי לעשות כמוך וללכת בעקבותיך, וגם אוכל להדוף את המות האכזרי טמא השם ורב המהומה מפני ומפני אַחַי הנאהבים בכשרונותיהם אשר אלמדם ללכת בדרכיך?".

ויען חנוך בן ירד ויאמר: „הלא ידעת בחיר שדי כי אין משא פנים לפני אלהי הצבאות, רק הכל הוא לפי מפעלות האדם ומעשיו בחלד בעוד נשמתו כלואה וסגורה בגויתו, רק אחרי הגיתי ולמדתי כל החכמות וכל המדעים הספונים וכמוסים בכל מסתרי היצירה, נוכחתי לדעת כי תכלית כל הלמודים ויסוד כל המדעים הוא להיות הומל וחונן ולמשוך בכל עת חוט של רחמים על כל חי ועל כל רמש אשר תחת השמים, לחשוב את

דַיינֶע טְרִיט, אויךְ װֶעל אִיךְ קָאנֶגען אַװֶעק שְׁטויסֶען פוּן מִיר אוּנ פוּן מַיינֶע לִיעבֶּע בְּרִידֶער, דֶעם אַכְזָרִישֶׁען טויט, דֶער שְׁמוּטְצִיגֶער גֶאהמֶען אוּנ פִיעלטוּמֶעלְדִיגֶר, דוּרְךְ זַייעֶרֶע פֶעהִיגְקֵייטֶען װָאס אִיךְ װֶעלל זֵייא לֶערְנֶען גֶעהֶן אִין דַיינֶע װֶועגֶען?".

הָאט חֲנוֹךְ יֶרֶד'ס זוּהְן גֶעעֶנְטְפֶערְט אוּנ גֶעזָאגְט: דוּא אויסְ־עֶרְװֵיילְטֶער פוּן אַלְמֶעכְטִיגֶען גָאט װֵייסְט דָאךְ דָאס עֶס גִיבְּט נִישְׁט קֵיין קָאנְדְשַׁאפְט פַאר דֶעם גָאט פוּן אַללֶע הֶערְשַׁאפְטֶען, נוּר אַללֶעס אִיז לוֹיט דִיא אַרְבֵּייט פוּן מֶענְשֶׁען אוּנ זַיינֶע װֶערְק אויף דִיא װֶועלְט װֶוען זַיין זֶעעלֶע אִיז נָאךְ פֶערְשְׁפַּארְט אוּנ פֶערְשְׁלָאסֶען אִין זַיין קֶערְפֶּער, נוּר נָאכְדֶעם װִיא אִיךְ הָאבּ אַריין גֶעטְרַאכְט אוּנ דוּרְכְ־גֶעלֶערֶענְט אַללֶע חָכְמוֹת אוּנ אַללֶע װִיססֶענְשַׁאפְטֶען װָאס זֶענֶגען בֶּעהַאלְטֶען אוּנ פֶערְשְׁלָאססֶען אִין אַללֶע בֶּעהֶעלְטֶענִיססֶען פוּן דִיא װֶעלְטְהַארְמָאנִיֶע, הָאבּ אִיךְ מִיךְ אִיבֶּערְצֵייגְט צוּ װִיססֶען דָאס דֶער צְװֶועק פוּן אַללֶע קֶענְטְענִיסֶען אוּנ דֶער פוּנְדַאמֶענְט פוּן אַללֶע װִיססֶענְ־שַׁאפְטֶען אִיז צוּ זַיין אַ עֶרְבַּארְמְדִיגֶער אוּנ אַ לַייטְזֶעלִיגֶער, אויךְ צוּ צִיהֶען אִין יֶעדֶע צַייט אַ פָאדֶעם פוּן רַחֲמִים אויף יֶעדֶען לֶעבֶּענְדִיגֶען אוּנ אויף יֶעדֶען בֶּעשֶׁעפֶּענִיס װָאס אִיז אוּנְטֶער דֶעם הִימֶעל, צוּ בֶּעטְרַאכְטֶען דִיא גֵייסְטְלִיכֶע קְרַאנְקֶע נְרַאדֶע װִיא דִיא קֶערְפֶּערְלִיכֶע

חולי הנפש כמו חולי הגו ולחמול על שניהם כאחד, יען כאשר יש מחלות שונות ומומים רבים לגויה, כן יש המון מחלות והרבה מומים לנפשות בני תמותה, וכל בעל נפש תמה נחוץ להביט על שניהם בעיני חמלה וחנינה".

המלאכים המטירו על ראשו גשם פרחים רעננים רגעים אחדים והוא הוסיף לאמר: „אנכי הייתי *) תופר נעלים, וכל תענוגי החיים הבשרים השלכתי הלאה מלפני כאשר ישליך איש נבלי חרש אשר אין חפץ בהם, מעודי לא עשיתי נעלים מעור בהמה הרוגה או שחוטה בידי אדם וחיות טרף, רק מעור בהמה מתה מאליה, ולא עבדתי יותר משני נעלים בכל שבוע, בידעי

קראנקע, אונ צו ערבארמען זיך אויף ביידע גלייך. ווייל אזויא וויא עס גיבט פערשידענע קראנקהייטען אונ פיעל פעהלערס צום קערפער, אזויא גיבט פיעל קראנקהייטען אונ פיעל פעהלערס צו דיא זעעלעס פון דיא שטארבליכע קינדער, אונ יעדער וואס ער האט א געזונדטע זעעלע איז געצוואונגען צו קוקען אויף ביידע מיט ערבארמדיגע אונ ליטזעליגע אויגען".

יא מלאכים האבען איינגע זעקונדען געמאכט רעגענען אויף זיין קאפף א רעגען פון שמאקפאללענדע בלומען, אונ ער האט ווייטער געשפראכען: „איך וואהר א שוסטער אונ אללע קערפערליכע פערגעניגענס האב איך פון מיר אוועק געשמיסען גראדע וויא דער מענש שמייסט פון זיך אוועק דיא ערדענע שארבעלעך וואס זייא ברענגען מעהר קיינע נוטצען נישט. איך האב קיין מאהל נישט געמאכט א שוך פון דיא פעלל פון א בהמה וואס זיא איז געווארען געטייט אדער געקוילעט דורך מענשליכע האנד אונ דורך ווילדע חיות, אויסער פון דיא פעלל פון א בהמה וואס זיא איז פון דיא נאטור געשטארבען. אויך האב איך נישט געארבייט מעהר פון

---

*) פי' מגיד מישרים למרן הב"י ז"ל פ' מקץ

כי מהם אמצא לי לחם יבש ומעט חלב להחיות את נפשי, וביתר עתות היום רבות עמלתי לראות ולהתבונן במפעלות אלהים ולמצוא לי מפתחות המחקר לפתוח בהם דלתות היכל הרזים הסגורות מאד, ובראותי נפלאות שדי וגבורותיו העצומות במערכת היצירה, אז התלקחה בקרבי אהבה עזה כמות לאדון כל הארץ, ובזכרי את שמו הגדול, הרגישו כל עצמותי וכלי גויתי עונג גדול עד מאד, עיני מלאו אור יקרות, קֵבָתִי ידעה שבעה כמו ממעדני מלך, ראשי היה עלז ושמח כחתן ביום חופתו, עורקי וגידי היו כמו מיתרי כנור נעים עת ינגן המנגן עליהם מנגינות עליזות, עדי לא האמנתי כי מחומר מזוהם קֹרצתי ובבטן אשה רֻקמתי.

צוויא שוך יעדע וואך, ווייל איך האב געוואוסט דאס פון זייא וועלל איך האבען צו ערנעהרען מיין לעבען מיט טרוקען ברויט אונ א ביסעל מילך, אונ אין דיא רעשט ציימען פון טאג האב איך זייער פיעל געמאטערט צו קוקען אונ אריין צו קלערין אין גאטס ארבייט, אונ צו געפונגען פאר מיר דיא שליסלען פון וויססענ־שאפט צו עפענען מיט זייא דיא טירען פון דעם פאלאס פון דיא געהיימניסען וואס זייא זענען זעהר פערשלאססען. אונ וויא איך האב געזעהען דעם אלמעכטיגען גאטס וואונדער אונ זיינע גרויסע מאכטיגקייטען אין דיא נאטורליכע הארמאניע, דאמאלס האט אין מיר געפלאקערט א שטארקע שטארבליכע ליעבע צו דעם העדר פון דיא גאנצע וועלט, אונ וויא איך האב דערמאנט זיין גרויסען נאהמען, האבען מיינע ביינער אונ דיא גלידער פון מיין קערפער געשפיערט זעהר א גרויס פערגעניגען, מיינע אויגען זענען פוהל געווארען מיט א טהייערע ליכטיגקייט, מיין מאגען האט געוואוסט זעט וויא פון קייזערליכע עססענס, מיין קאפף איז געוועזען פריילין אונ לוסטיג וויא א חתן אין זיין חופה־טאג, מיינע נערווען אונ אדערין זענען געוועזען וויא דיא סטראנגעס פון א זיסע פידעל ווען דער ארטיסטע שפיעלט אויף זייא פריילינע לידער, ביז איך האב

גם עסלתי תמיד עד בלי די, לבער השקר הארור מן הארץ, ולתת להאמת חוסן וחיל עוז ועצמה. לפרוש על כל חי את כנפי ממשלתו. אך היסוד הגדול בכל תהלוכותי הוא היותי תמיד מלא חמלה, עדי במרומים כי מעודי לא הכאבתי זבוב על הכותל, מעודי לא מלאני לבי להרגיז עורקי כל חי, מעודי לא הכנתי לדבר שמץ רע על בן אדם גם על רע מעללים המשתחוה ליצרו הרע וסר תמיד למשמעתו, ומדי הרגשתי רגשי הכעס והחמה בקרבי אז נפתחו ארובות עיני וגשם דמעות נתך על לחיי, בחשבי כי אך תולעים רעים ומרים התגנבו במוחי להשליכני

נישט געגלייבט דאס איך בין געהויעלט געוואָרען פון א שמוטציג מאטעריאל אונ איך בין געוועבט אין א פרוים בויך. אויך האב איך מיך אימער געמאטערט אונ האב מיך נישט בענינגען געלאסט, אויסצוריינגען דעם פערפלוכטען שקר פון דיא וועלט, אונ צו געבען דעם אמת קראפט אונ שטארקהייט שטאלץ אונ פעהיגקייט, צו פערשפרייטען דיא פליגעל פון זיין רעגירונג אויף אללע בעשעפעניסען. נור דער גרויסער פונדאמענט אין אללע מיינע וועגען איז מיין זיין אימער פילל מיט ערבארמקייט. מיין צייגער איז אין הימעל דאס פון מיין יוגענד אן האב איך נישט וועה געטוהען א פליג אויף דיא וואנט. פון מיין יוגענד האט מיין הארץ מיר נישט ערלויבט צו דערציטערין דיא גערווען פון יעדעס בעשעפענים. פון מיין יוגענד אן האב איך מיך נישט אנגעשטעלט צו ריידען דאס מינדעסטע שלעכטע וואָרט אויף יעדען מענש, אויך נישט אויף דעם שלעכטען וואס ביקט זיך צו זיין בייזען יצר, אונ שטעהט אימער צו זיין בעדינונג. אונ ווען איך האב געשפירט אין מיר דיא ווערקונגען פון צארן, דאמאלס האבען זיך דיא פענסטער פון מיינע אויגען געעפענט, אונ א רעגען מיט טרערין האט געפלוסט אויף מיינע וואנגען, מיט מיין רעכענען דאס נור שלעכטע ביטערע ווארם האבען זיך פערגנבט אין מיין מוח,

כסלם השתלמותי לבור תחתית, ובבכיתי זאת ברח הכעס מחדרי לבי, והחמלה בת שמים ירשה מקומו".

המלאכים אשר עפו ממעל השמיעו יחד מנגינה נפלאה משיבת נפש, ואחרי רגעים אחדים שתקו, בראותם כי חנוך פער פיו ויאמר באזני משה איש האלהים:

„ולכן אתה איש חי רב פעלים, בהיותך עתה רועה צאן קדשים, הלא המה בני ישראל הנחשבים בעיני שדי ככוכבים מאירים בעולם המעשה, השמר לך מאד לבל תתן להכעס מהלכים בקרב נפשך המשכלת, כי הכעס הוא כתאומים להאולת, והחמלה היא כתאומים להדעת, והאיש המכניס בקרבו את הכעס,

---

אַרונטער צו שמייסען מיך פֿון מײַנע בילדונגס־לייטער אין אַ געפֿאָהרליכען גרוב אַרײַן, און מיט דעם קלאָגען איז דער צאָרן אַמלאָפֿען געוואָרען פֿון די קאַמערין פֿון מײַן האַרץ, און דאָס ערבאַרמקייט, די הימלישע טאָכטער, האָט געאַרבט זײַן אָרט".

די מלאָכים וואָס האָבען אין די הייך געשוועבט, האָבען געמאַכט הערין אַ וואונדערליכע מעלאָדיע וואָס דערקוויקט יעדען גייסט, און נאָך איינינע זעקונדען זענגען זיי שטיל געוואָרען, זעהענדיג דאָס חנוך עפֿענט זײַן מויל און האָט געזאָגט אין די אויערין פֿון משה דער געטליכער מאַן:

„און דאַדורך דו לעבענדיגער מענש גרויסער אויפֿטוהער, אַזוי ווי דו ביסט יעצט דער פּאַסטוך פֿון די היילינע שאָף, דאָס זענען די יודישע קינדער וואָס זיי זענען גערעכענט אין גאָטס אויגען ווי די ליכטיגע שטערין אויף די אַרבייטס־וועלט, זאָלסט זײַן זעהר געהוטען דאָס דו זאָלסט דעם כּעס נישט געבען קיינע גאַנגע אין דײַן פֿאַלשטאַנדיגען גייסט, ווײַל דער כּעס איז ווי אַ צווילינג צו דעם דומהייט, און דאָס ערבאַרמקייט איז ווי אַ צווילינג צו דעם בילדונג. און דער מענש וואָס ער לאָזט צו זיך אַרײַן דעם כּעס, איז גלײַך ווי ער ברענגט אַרײַן מיסט און

הוא כמכנים רפש ומרמנה בתוך ביתו, ולא תוכל בת מלך, היא החכמה הצרופה בת שמים, להתרועע אתו יחד. ובעבור זאת עלתה בידי לעלות חיים השמימה ולהיות מלאך נעלה בשפרירו מרום, לעמוד לימין אלהי הצבאות, ולשלוט על רבותים אלפי שנאן, כי המה התהוו במדרגתם להיות שרפי מעלה, ואני נולדתי על ברכי התאוה המזוהמה, והעפלתי עלות על סֻלָּם החכמה, ונצלתי מהמון אבני נגף וצורי מכשול, קוצים מכאיבים וסלונים ממאירים, אשר השטן צָעָה ברב כחו לפזרם בכל עת תחת רגלי".

ויהי כאשר כלה חנוך את דבריו אלה, ירד עמוד ענן כמראה הקשת בשלל צבעיו, והבדיל עד מהרה בינו ובין משה,

---

בְּלָאטֶע אִין זַיין װָאהְנוּנְג אַריין, אוּנ דִיא קֵייזֶערְלִיכֶע טָאכְטֶער דָאס אִיז דִיא לָאטְהֶערֶע חָכְמָה דִיא הִימְלִישֶׁע טָאכְטֶער, קָאן זִיךְ נִישְׁט װַוײלֶען צוּזַאמֶען מִיט אִיהם, אוּנ צוּ לִיעבּ דֶעם הָאט מִיר גֶעלוּנְגֶען אוֹיף צוּ גֶעהן לֶעבֶּענְדִיגֶערְהֵייט אִין הִימֶעל אַרַיין, אוּנ צוּ װֶערִין אַ אֶבֶּער־עֶנְגֶעל אִין דִיא הֶערְלִיכֶע הִימְלֶען, צוּ שְׁטֶעהן צוּ דֶעם אַלְמֶעכְטִיגֶען גָאטְס רֶעכְטֶע הַאנְד, אוּנ רֶעגִירֶען אוֹיף מִילְיָאנֶען מַלְאָכִים, װַייל זַייא זֶענֶען גְלַייךְ גֶעװָארֶען מִיט זַייעֶר בֶּעשְׁטַאנְד צוּ זַיין הִימְלִישֶׁע עֶנְגְלֶען, אָבֶּער אִיךְ בִּין גֶעבּוֹירֶען גֶעװָארֶען אוֹיף דִיא קְנִיעֶן פוּן דִיא שְׁמוּטְצִיגֶע תַּאֲוָה, אוּנ אִיךְ הָאבּ מִיךְ גֶעשְׁטַארְקְט אַרוֹיף צוּ גֶעהן אוֹיף דִיא װִיסֶענְשַׁאפְטְלִיכֶע לֵייטֶער, אוּנ אִיךְ בִּין גֶערֶעטֶעט גֶעװָארֶען פוּן פִיעל שְׁטְרָאכְלוּנְגְס־שְׁטֵיינֶער אוּנ גֶעפֶאהְרְלִיכֶע פֶעלְזֶענְס, בֵּייזֶע דֶערְנֶער מִיט פֶערְפְלוּכְטֶע בֵּיימֶער, װָאס דֶער טַייפֶעל הָאט זִיךְ גֶעפְלַייסְט מִיט זַיין גְרוֹיסֶען קְרַאפְט צוּ פֶער־שְׁפְּרֵייטֶען זַייא יֶעדֶעס מָאהל אוּנְטֶער מַיינֶע פִיס".

װִיא חֲנוֹךְ הָאט זַיינֶע װֶערְטֶער גֶעעֶנְדִיגְט, הָאט אַרוּנְטֶער גֶענִידֶערְט אַ װָאלְקֶענְדִיגֶע זַייל אִין דֶעם גֶעשְׁטַאלְט פוּן דֶעם רֶעגֶענ־בּוֹיגֶען מִיט זַיינֶע פֶערְשִׁידֶענֶע פַארְבֶּען, אוּנ הָאט שְׁנֶעלל גֶעמַאכְט

והמלאך אחז בימין משה והובילהו ישר אל היכל אחר המלא
מפה אל פה בכל שכיות החמדה המענגות עין רואה. קירותיו
מצופות זהב נוצץ ומשובצות ברבבות ואלפי אבני אקדח ספיר
ויהלום אשר גודל כל אחת הוא כביצת היענה. הרצפה היא
כלה מאבן שהם אחת ועליה מפותחות תמונות החיות והעופות
הנודעות בדרכיהם הישרים, ועל שני הכסאות אשר בתוך, ישב
אברהם העברי בימין ושרה אשתו בשמאל, ופניהם נוצצים כשמש
וירח בשפרירי שחק. משה עמד מרחוק ושמע אברהם יגלה
לשרה תעלומות שדי אשר האדם בעודנו אסור בגויתו לא יוכל
להבין אותן. וכראות אברהם את משה, האיר אליו פנים וישאלהו

א אבזאנדערונג צווישען איהם אונ צווישען משה'ן. אונ דער מלאך
האט אנגענומען משה'ס רעכטע האנד, אונ האט איהם גליין
געפיערט אין א צווייטען פאלאס, וואס ער איז געוועזען פוהל פון
איין זייט ביז דיא צווייטע זייט מיט אללע גלוסטיגע צירונגען וואס
זייא געבען פערגעניגען צום זעהענדיגען אויג. זיינע ווענט זענען
בעדעקט מיט בלאשען גאלד אונ בעזעצט מיט מיליאנען ראטהען,
רוביגען, סאפירען, אונ ברילליאנטען, וואס דיא גרייס פון יערען
איז וויא איין שטרויס־עי. דיא פאדלאגע איז אין גאנצען פון איין
דימאנט, אונ אויף איהר איז אויסגעקריצט דיא בילדער פון חיות
אונ עופות וואס זענען בעקאנט מיט זייערע פיינע חאראקטארין.
אונ יף צוויא שטוהלען פון מיטטען, איז רעכטס געזיטצען דער
יודישער אברהם אונ לינקס זיינע פרויא שרה, אונ זייערע געזיכטער
האבען געשיינט וויא די זון אונ דיא לבנה אויף דיא הערליכע
הימלען. משה איז פון וויטען געשטאנען אונ האט געהערט וויא
אברהם ענטדעקט שרה'ן גאטליכע געהיימניסען, וואס ווען דער
מענש איז נאך געבונדען אין זיין קערפער, קאן זייא נישט פער־
שטעהן, אונ וויא אברהם האט דערזעהען משה'ן, האט ער איהם
געצייגט אליכטיג געזיכט אונ האט איהם געפראגט וואס ער

מה הוא דורש בהיכלו, ומה הוא שלום בניו עליו אדמות?

ויען משה את אברהם ויאמר: „בניך אשר יצאו על ידי מארץ מצרים, הנם חולים במחלות הנפש אשר נפלו להם בירושה מהמצרים השמים מעיניהם רק בחיי בשרים ותאוות מזוהמות ומתועבות הן מנת חלקם בתבל, ולכן נאלץ אנכי לגהות מזורם ולרפוא מחלותיהם בתורה הגנוזה בערבות. וממך אב נעלה אבקש זה עתה, כי תואל להודיעני תולדתך באר היטב, לבעבור אוכל לספר לבניך הנבערים עוד מדעת קדושים, את תולדות אביהם הנערץ והנקדש, והענפים יתגאו ויתברכו בשמעם כי צמחו והשתגשגו משורש נחמד ונעים, ויראו כי יעמוד טעמו בם לעולם".

פֿאָרערט בּייא אִיהם אִין פַּאלַאס, אויה וואס זַיינֶע קִינְדֶער מַאכֶען אויף דִיא וָועלְט?

משֶׁה הָאט אַבְרָהָמֶן גֶעעֶנְטְפֶערְט און הָאט גֶעזָאגְט: „דַיינֶע קִינְדֶער וָואס זַייא זֶענֶען דורך מִיר אַרוים פון עֶגִיפְּטֶען, זֶענֶען קְרַאנְק אויף דִיא גֵייסְטְלִיכֶע קְרַאנְקְהַייטֶען וָואס זֶענֶען זַייא גֶעפַאלֶען בִּירוּשָׁה פון דִיא עֶגִיפְּטִיאַנֶער וָואס זַייא פֶערְנֶעמֶען זַייעֶרֶע גֶעדַאנְקֶען נוּר אִין דֶעם קֶערְפֶּערְלִיכֶען לֶעבֶּען און דִיא שְׁמוּטְצִיגֶע אוּנְווירְדִיגֶע תַּאֲוות זֶענֶען זַייער שְׁטְרֶעבֶען אויף דִיא וֶועלְט, דַאדורך בִּין אִיך גֶעצְוְוינְגֶען צוּ עֶרְפִינְדֶען זַייעֶרֶע מֶעדִיצִינֶע און צוּ הַיילֶען זַייעֶרֶע קְרַאנְקְהַייטֶען מִיט דִיא תּוֹרָה וָואס זִיא אִיז בֶּעהַאלְטֶען אִין דִיא הִימְלֶען. און אִיך בֶּעט יֶעצְט פון דִיר גֶעעֶהְרְטֶער פָאטֶער, דָאס דוּא זָאלְסְט אַזוֹיא גוּט זַיין מִיר צוּ מַאכֶען וִויסֶען דַיינֶע בִּיאָגְרַאפִי זֶעהר דֵייטְלִיך, דָאס אִיך זָאלל ווִיססֶען צוּ עֶרְצֵיילֶען דַיינֶע קִינְדֶער וָואס זֶענֶען נָאך לֶעהר פון דִי הֵיילִיגֶעם פֶערְשְׁטַאנְד, דִי בִּיאָגְרַאפִי פון זַייעֶרִין הויכְגֶעהֵיילִיגְטֶען פָאטֶער, דֶען דִיא צְווַייגֶען שְׁטָאלְצִירֶען און וָוערִין בֶּערוּהְמְט וֶוען זַייא הָארְכֶען דָאס זַיי הָאבֶען גֶעשְׁפְּרָאצְט און גֶעוַואקְסֶען פון אַ גְלוּסְטִיגֶען און זִיסֶען וָוארְצֶעל, און זַייא זֶעהֶען דָאס זַייא זָאלֶען עֶווִיג נִישְׁט פֶערְלִירֶען זַייעֶר גֶעשְׁמַאק".

המלאכים אשר שכנו ממעל לו, החלו לעוף הנה והנה מגודל שמחתם לשמוע תולדות האדם הגדול בענקים זה, ובראותם כי אברהם פער פיו, נדמו כלם כרגע, ויאמר:

„תרח בן נחור אבי, היה אחד מהשרים הגדולים אשר עמדו לימין נמרוד המלך, ומגודל אהבת המלך אליו, לא חסר לנפשו מכל תענוגי החיים, והעניקהו מכל סגולות מלכותו, עדי יצא שמו בכל הארץ לעשיר גדול אשר עפרות זהב לו, ויקח לו לאשה את אמתלאה בת כרנבו, אשר גם היא הביאה לו הון ועושר רב מבית אביה, ובהיות אבי בן שבעים שנה נולדתי אני על ברכיה, ויקרא את שמי אב־רם, כי בהיותו אב לבן נעשה

די מלאכים וואס האבען גערוהט איבער איהם, האבען אנגעהויבען צו שוועבען הין אונ צוריק פון גרוס פרייד צו הערין די ביאגראפי פון דעם גרויסען העלדישען מאן, אונ ווי זיי האבען געזעהען ווי אברהם עפענט זיין מויל, זענען זיי אללע אויגענבליק שטילל געבליבען, אונ ער האט געזאגט:

„מיין פאטער תרח נחור׳ס זוהן וואהר איינער פון די גרויסע בעאמטע וואס זענען געשטאנען צו די רעכטע האנד פון דעם קייזער נמרוד, אונ דורך דעם קייזערס גרויסע ליעבשאפט צו איהם האט ער פון איהם נישט געמינערט פון אללע לעבענדיגע פערגעניגענס, אונ האט איהם געגעבען פון אללע קייזערליכע אנטיקען, ביז זיין נאהמען איז בעקאנט געווארען אויף די גאנצע וועלט אלס גרויסער מיליאנער וואס פערמוגט גאלד ווי ערד, אונ ער האט גענומען א פרויא אמתלאה כרנבו׳ס טאכטער, וואס זיא האט איהם אויך אריין געבראכט פון איהר פאטערס הויז א גרויס פערמעגען. אונ ווען מיין פאטער איז אלט געוועזען זיבעציג יאהר בין איך געבוירען געווארען אויף איהר שויס, אונ ער האט מיך גערופען אב־רם, דאס הייסט הויכער־פאטער, ווייל ווען ער איז געווארען א פאטער פון א זוהן איז ער געהארען הויך איבער אללע

רם על כל השרים, כי בעצם היום ההוא גדלהו המלך וינשאהו להיות עליון ורם על כל שרי המלכות, לכן עשה בלילה ההוא משתה גדול, וכל השרים הגדולים עם הקטנים התאספו בביתו. ויאכלו וישתו בשמחה רבה ועליצת נפש, ויבלו עתותיהם בכנורות ומנגנים שונים עד חצי הלילה. ויהי בצאתם החוצה נשאו מרום עיניהם, ויראו והנה כוכב גדול ומזהיר מאד ירוץ בחפזון גדול ממזרח השמים, ובמרוצתו בלע אל קרבו את ארבעת הכוכבים אשר הפיצו אורם בארבע רוחות העולם. השרים והחרטומים נבהלו עד מאד מהמחזה המוזר הזה ויתמהו, וכלם פתרו ואמרו כי הוא אות נאמן על הילד אשר נולד לתרח אבי, ומורה לדעת

שׂרים, דעם זעלבען טאג האט איהם דער קייזער גרויס געמאכט אונ האט איהם ערהויבען צו זיין העכער אונ ערהויבענער אויף אללע קייזערליכע בעאמטע, דאדורך האט ער דיא זעלבע נאכט געמאכט א גרויסען באלל, אונ אללע גרויסע אונ קליינע שׂרים האבען זיך אין זיין הויז פערזאממעלט, אונ האבען געגעססען אונ געטרונקען מיט גרויס פרייד אונ מיט א גייסטליכען מוטה, זייא האבען פערבראכט זייערע צייטען מיט פידלען אונ מיט פערשידענע געזאנגען ביז האלבע נאכט. אונ וויא זייא זענען ארויס אויף דיא גאס, האבען זייא אויפגעהויבען זייערע אויגען צום הימעל אונ האבען דערזעהען דאס א גרויסער אונ זעהר א ליכטיגער שטערין לויפט זעהר שנעלל פון מזרח־זייט הימעל, אונ אין זיין לויפען האט ער אין זיך איינגעשלונגען דיא פיער שטערין וואס האבען פערשפרייט זייער ליכטיגקייט אין דיא פיער זייטען פון דיא וועלט. דיא שׂרים אונ דיא צויבערקונסטלערס זענען זעהר דערשראקען געווארען פון דעם אונבעקאנטען פארשטעללונג אונ זייא האבען זיך זעהר פערוואונדערט, אונ אללע האבען בעשייד אונ געזאגט, אז דאס איז א ריכטיגער בעווייז אויף דעם קינד וואס איז געבוירען געווארען צו זיין פאטער תרח, אונ ער צייגט צו וויססען דאס ער

כי יכבוש בכחו וחכמתו את כל הארץ, והוא עם צאצאיו יכניעו מלכים אדירים איתני תבל המושלים על ארבע רוחות העולם.

השרים והחרטומים הנ״ל פרדו איש מאחיו בעצבון גדול ודאבון נפש וכל איש מהם הלך לביתו, אך לא נמו שנתם ולא יכלו לסגור אשמורות עיניהם, כי פחדו ומאד רהו להעלים פתרון המראה הזה מהמלך, יען לבם היה בטוח עד מאד כי הוא אות מגיד עתידות גדולות, ואם יעלימוהו, אז בהגיע המועד יצוה המלך לשרפם חיים בכבשן והצדק יהיה אתו. וכאשר האיר אור הבקר, התאספו השרים האלה בחצר המלך, וחרצו ביניהם לגלות אוזן המלך ולספר לפניו את פתרון המראה אשר ראו כלם

וועט איינעמען מיט זיין קראפט און מיט זיין חכמה די גאנצע וועלט, און ער מיט זיינע קינדער וועלען אונטערטאן מאכען די שטארקסטע מלכים די וועלט־ריזען וואס רעגירען אויף אלע פיער זייטען פון די וועלט.

די שרים און די צויבערקונסטלערס זענען זיך צו גאנגען מיט א גרויס טרויערקייט און מיט א פערטריבטען גייסט און יעדער איז צו זיך אהיים געגאנגען, אבער זייא זענען ניט געשלאפען און האבען ניט געקאנט פערשליסען זייערע ברעמען פון די אויגען, ווייל זייא האבען געשראקען און זעהר געאנגסט צו פער־הוילען פון קייזער דעם בעשיידונג פון דעם זעהעכטס, דען זייער הארץ איז זעהר זיכער געוועזען אז דאס איז א צייכען וואס זאגט גרויסע צוקונפטען, און ווען זייא וועלען איהם פערהוילען דאמאלס ווען די צייט וועט קומען וועט זייא דער קייזער הייסען לעבעדיגערהייט פערברענען אין קאלכאויפען און ער וועט גערעכט זיין. און ווי דער טאג האט אנגעהויבען צו לייכטען האבען זיך די בעאמטע פערזאמעלט אין קייזערליכען הויף, און זייא האבען צווישען זיך בעשלאסען צו ענטדעקען דאס דעם קייזער און ער־ציילען איהם דעם בעשיידונג פון דעם זעהעכטס וואס זייא האבען

התיצבו כאיש אחד לפני המלך ויגידו לו את כל המראה אשר הראה אותם אלהים, גם ספרו לו את פתרונם, כי הבן הנולד לתרח יהיה לגוי גדול ועצום מאד, וצאצאיו יכניעו בגבורתם את כל מלכי האדמה תחת רגליהם ויאדימו את חרבותיהם בדם מלכים אדירים. השרים האלה נתנו עצתם לשקול לתרח אבי כסף רב מחירו, ולספות את נפשי בטרם אהיה לאיש. ועצתם זאת מצאה חן בעיני המלך אשר עששו מגודל יראתו ופחדו ממני, ויצו להביא לפניו עד מהרה את תרח אבי, ויאמר אליו המלך: „שמעתי כי נולד לך בן, גם שמעתי כי החרטומים הגדולים ראו אמש במערכת הכוכבים, כי הבן הזה עתיד לשפוך

געזעהען. אללע האבען זיך געשטעלט וויא איין מאן פאר דעם קייזער אונ האבען איהם געזאגט פון דעם זעהעכסט וואס נאם האט זייא געוויזען, אויך האבען זייא איהם דערציילט זייער בעשיידונג, דאס דער זוהן וואס איז געבוירען געווארען ביא תרח וועט זיין אגרויס אונ זעהר א שטארק פאלק, אונ זיינע קינדער וועללען מיט זייער העלדישקייט אונטערטאן מאכען אונטער זייערע פיס אללע מלכים פון דיא וועלט, אונ זייא וועללען רויט מאכען זייערע שווערדען מיט דיא רווענדע קאניגענם בלוט. דיא שרים האבען זייער עצה געגעבען דאס מען זאלל מיין פאטער תרח אבוועגען פיעל געלד פאר מיר אונ מען זאלל מיך אומברענגען איידער איך וועה א מענש. אונ זייער עצה האט חן געפונגען אין דעם קייזערס אויגען וואס האבען געציטערט דורך זיין גרויסע שרעק פאר מיר, אונ ער האט געהייסען מען זאלל פאר איהם שנעלל ברענגען מיין פאטער תרח, אונ דער קייזער האט פאר איהם געזאגט: „איך האב געהערט דאס עס איז דיר איין זוהן געבוירען געווארען, אויך האב איך געהערט דאס דיא גרויסע צויבערקונסטלערס האבען געסטערן ביא נאכט געזעהען אין דעם שטערנאויסשטעללונג, דאס דער זוהן איז פארברייט צו פערגיסען דאס בלוט פון דיא

זם מלכים כמים ולעשות שערוריות נוראות בארץ, לכן נכון
נכי לשקול לך מחיר הילד מלא ארמונך כסף וזהב, ואני אצוה
להרוג את הילד כרגע בלי מכאוב קל".

ויען תרח אבי ויאמר:

בטרם אענה על בקשתך, מלכי אהובי! תעשה נא עמדי
חסד ותשמע את אשר קרה לי עבדך אתמול. בין הקרואים
אשר באו על המשתה אשר עשיתי היה אעיון בן מורד, והוא
בקש ממני לתת לו את הסוס היקר אשר נתת לי ביום שמתני
לראש השרים, והוא חפץ לתת לי מחירו מלא ארוה תבן
וכספוא, ועניתי לו, כי נחוץ לי לקחת רשיון על זה ממך מלך
יקר, וכל אשר תאמר לי אמהר לעשות. ועתה אדני המלך, תן

מְלָכִים וִויא וַואסֶער אוּנ צוּ מַאכֶען שְׁרֶעקְלִיכֶע מִלְחָמוֹת אוֹיף דִיא
וֶועלְט, דַאדוּרְךְ בִּין אִיךְ פֶארְבְּרֵייט אַב צוּ וֶועגֶען דִיר דֶעם וֶוערְט
פוּן דֶעם קִינְד דַיין פוּלֶעֶן פַּאלַאס מִיט זִילְבֶער אוּנ גָאלְד, אוּנ אִיךְ
וֶועלֶל הֵייסֶען טֵייטֶען דַיין קִינְד אִין אֵיין אוֹיגֶענְבְּלִיק אָהן דֶעם
מִינְדֶעסְטֶען שְׁמֶערְץ".

הָאט מַיין פָאטֶער תֶּרַח גֶעעֶנְטְפֶערְט אוּנ גֶעזָאגְט:

„בֶּעפוֹיער אִיךְ וֶועל עֶנְטְפֶערְן אוֹיף דַיין פֶערְלַאנְג, לִיעבֶּער
קֵייזֶער! זָאלְסְט דוּא מִיט מִיר טוּהֶען אַ גְנַאדֶע אוּנ זָאלְסְט פֶערְ־
נֶעמֶען דָאס וָואס עֶס הָאט מִיר דַיין קְנַאכְט גֶעסְטֶערְן גֶעטְרָאפֶען,
צְווִישֶׁען דִיא גֶערוּפֶענֶע גֶעסְט וָואס זֶענֶען גֶעקוּמֶען אוֹיף דֶעם
בַּאלֶל וָואס אִיךְ הָאבּ גֶעמַאכְט, אִיז גֶעוֶועזֶען „אַעֱיוֹן" מוֹרֶד'ס זוּהְן,
אוּנ עֶר הָאט פוּן מִיר פֶערְלַאנְגְט אִיךְ זָאלֶל אִיהם אַוֶועק גֶעבֶּען
דֶעם טְהֵייעֶרְן פֶערְד וָואס דוּא הָאסְט אִיהם מִיר גֶעגֶעבֶּען אִין דֶעם
טָאג וָואס דוּא הָאסְט מִיךְ פַאר אָבֶּער־הֶערר גֶעמַאכְט, אוּנ עֶר
הָאט מִיר גֶעוָואלְט גֶעבֶּען פַאר אִיהם אַ פוּלֶלֶע שְׁטַאלל מִיט שְׁטְרוֹיא
אוּנ אָבְּרִיג. הָאבּ אִיךְ אִיהם גֶעעֶנְטְפֶערְט דָאס אִיךְ בִּין גֶעצְווּינְגֶען
צוּ בֶּעקוּמֶען אוֹיף דֶעם אַ עֶרְלוֹיבְּנִיס פוּן דִיר טְהֵייעֶרֶער קֵייזֶער.

לי עצתך הישרה אם אאות לבקשתו ואתן לו את הסוס היקר הזה בעד מלא ארוה תבן ומספוא ?"

ויהי כשמוע המלך הדברים הריקים האלה, נמלא חמה וידבר רתת: „השאלה ההיא ראויה לאיש סכל אשר רעיתיו לעז ולא לאיש תבונות ושר שרים כמוך, כי מה לך מספוא, מה לך תבן, ומה לך ארוה, אם הסוס אין ? וגם הנך יודע, כי הסוס הזה אשר נתתי לך אין על עפר כמהו ליופי, ובמלוא ארוה כסף וזהב לא יסולא, ומה גם בתבן ומספוא".

אז ענהו אבי בפנים שוחקים, ויאמר:

„ועתה ישמע נא אדוני המלך את מוצא שפתיו, כי גם עתך

און אללעס וואס דו וועסט מיר זאגען וועלל איך וויא אמשנעללסטען טוהען. און יעצט הערר קייזער גיב מיר דיין ריכטיגע עצה אויב איך זאלל איינוויללינען צו זיין פערלאנג און געבען איהם דעם טהייערן פערד פאר א פוללע שטאלל מיט שטרויא און אבריג ?"

און וויא דער קייזער האט דיא פוסטע ווארטער געהערט איז ער פולל געווארען מיט צארן און האט בייז געזאגט: „דיא פראגע איז פאסענד פאר א נארישען מענש וואס זיינע געדאנקען וואנגען צו־מישט, אבער נישט פאר א וויססענשאפטליכען מאן און א אבערהערר וויא דו, ווייל צו וואס נוצט דען דיר שטרויא אויך וואס נוצט דיר דען א שטאלל ווען דאס פערד איז נישט דא ?" אויך ווייסט דו אז דאס פערד וואס איך האב איהם דיר געגעבען, גיבט נישט אויף דיא וועלט זיין שוינהייט, אויך מיט א פוללע שטאלל זילבער און גאלד קאן מען זיין ווערט נישט בעצאהלען, וויא נאך מיט שטרויא און אבריג".

דאמאלס האט איהם מיין פאטער געענטפערט מיט א שמייכעלדיג געזיכט און האט געזאגט:

„און יעצט זאלל דער הערר קייזער אזויא גוט זיין און הארכען וואס זיינע לעפצען שפרעכען, דאס דו דענקסט מיר צו

לתת לי מלא ארמוני כסף וזהב כי אתן נפש בני לממיתים, למה לי כסף וזהב אם בן אין לי לרשת את עשרי אחרי רדתי שאולה? הלא הזקנה הֵחלה להראות אותותיה על גויתי, והמות הולך ומתקרב אלי לטאטאני מעל עפר האדמה, וביד מי אעזוב את כל רכושי והוני אם תניח חרב על צואר פרי בטני?"

המשל הזה הרתיח את דם המלך כמרקחה ורשפי חמה ושביבי קצף נורא בערו מעיניו, עדי נבעת אבי בראותו פניו כלפידי אש, ולא אֵחר להרגיע את רוחו הסוער בדברים רכים מחמאה ויאמר:

"הלא נפש עבדו הנאמן ונפש פרי בטנו האהוב גם נפשות כל אנשי ביתו למקטנם ועד גדולם מסורות תמיד ביד המלך

געבען מיין פוללען פאלאס מיט זילבער אונ גאלד אז איך זאלל מיין זוהנם לעבען איבערגעבען צו דיא טויטשלעגערס, צו וואס נוצט מיר דיין זילבער אונ גאלד ווען איך האב נישט קיין זוהן ער זאלל מיין פערמעגען ארבען נאך דעם וויא איך וועלל נידערן אין גרוב אריין? דיא עלטער האט דאך שוין אנגעהויבען צו צייגען איהרע צייכענס אויף מיין קערפער, אונ דער טויט גייט נעהע צו מיר אב צו רייניגען מיך פון דיא ערד, אונ אין וועמענס האנד וועלל איך מיין גאנץ פערמעגען אונ מיין רייכטהום פערלאסען, ווען דוא לייגסט דיא שווערד אויף מיין קינדס האלז?"

דער משל האט צוקאכט דעם קייזערס בלוט וויא א קעסעל אונ פינקען צארן מיט פלאממען פון א פערכטליכען בעס האבען פון זיינע אויגען געפלאקערט, ביז מיין פאטער איז דערשראקען געווארען זעהענדיג זיין געזיכט וויא פייערדיגע שטאלקאצען, אונ ער האט זיך נישט געזוימט צו בערוהיגען זיין שטארמדיגען גייסט מיט ווייכע רייד וויא פוטער אונ האט געזאגט:

"זיין עהרליכען קנאכטס לעבען אויך דאס לעבען פון זיין ליעב קינד אונ דאס לעבען פון זיין גאנצען הויזגעזונד פון קליינסטען

לעשות עמהן כטוב בעיניו הרחמניות, לכן כל אשר יחפוץ לעשות יוכל עשות גם בלי רשיון מעבדו הדורש תמיד שלומו ומקשיר חלבו ודמו בעד צפרני אצבעותיו, דלתי ביתי פתוחים בכל עת בעד פקידיו הסרים למשמעתו, והם יכולים לקחת את בני הנקי ולהשים כור המות על מתניו, אך לדרוש ממני רשיון על זה ולשקול כסף נמאס בעד חיתו, זאת ממני והלאה".

ויען המלך ויאמר:

„ידעתי בן נחור ידעתי כי כלכם מסורים בידי החזקה, והנכם נאלצים לסור בכל עת למשמעתי, ולחרף נפשכם בעד כל הגה ומלה קטנה אשר תצא מפי, אך לבי לא ירשני להרוג את פרי בטנך בלא כסף מחירו, ורק כאשר יהיה קנין כספי אז אך

ביז דעם גרעסטען איז דאך איבערגעגעבען אימער אין קייזערס האנד, צו מאכען מיט זיא וואס עס געפעלט זיינע ערבארמדיגע אויגען, דאדורך אללעס וואס ער פערלאנגט קאן ער דאך טוהען אהן דיא ערלויבנים פון זיין קנאכט וואס ער פאדערט אימער זיין פרידע אונ אפפערט זיין שמאלץ אונ זיין בלוט פאר דיא נעגעל פון זיינע פינגער. דיא טירען פון מיינעם הויז זענגען דאך צו יעדע צייט אפפען פאר זייני בעאמטע וואס זענען געהארכזאם צו איהם, אונ זיא קאנען נעמען מיין אונשולדיגען זוהן אונ אנטוהען דיא שטארבליכע טעסט אויף זיינע פלייצעס, אבער צו פערלאנגען פון מיר א ערלויבנים אויף דעם אונ בעצאהלען אונווירדיג געלד פאר זיין לעבען, דאס איז ווייט פון מיר".

דער קייזער האט געענטפערט אונ געזאגט:

„איך וויים, נחור'ס זוהן! איך וויים דאס איהר אללע זענט איבערגעגעבען אין מיינע שטארקע האנד, אונ איהר זענט געצווינגען צו זיין געהעריג יעדע צייט צו מיין פערלאנג, אונ צו אפפערן אייער לעבען פאר דעם מינדעסטעןווארט אונ זילבע וואס געהט ארויס פון מיין מויל, נור מיין הארץ ערלויבט מיר נישט צו מייטשען

אז אוכל לעשות בו כטוב בעיני, ואם תמרה את פי ולא תאות לבקשתי זאת, אז אדע כי אהבתך אותי היא אהבה בלתי זכה וצפורן בנך אהובה לך יותר מכל גויתי אני

אבי התחלחל מאד לשמע הדברים האלה, ומעטה ירוקה כסתה את הוד פניו ויאמר:

„יואל נא אדוני המלך לחכות עוד שלשה ימים, ואדבר רכות על לב אשתי ואפצור אותה פעמים רבות עדי תנענע בראשה גם היא ותאמר הן לבקשתך, כי אם אוציא את פרי בטנה להורג בלי רשיונה, אז תמרד בצדק את חיי עבדך האוהב אותך בלב ונפש והיא לא תתן מנוחה ומרגוע לעצמותי הזקנות, ואני נשבע בשם האלילים הקדושים כי אהבתי לך היא זכה

דיין קינד ווען איך בעצאהל נישט זיין ווערט, אונ נור ווען ער וועט זיין מיין געקויפטער דאמאלס נור דאמאלס קאן איך טוהען וויא עס וועט מיר געפעללען, אונ ווען דוא וועסט מיר זיין דערגעגען אונ דוא וועסט נישט בעוויליגט זיין צו מיינע ביטטע וועל איך דאמאלס וויססען דאס דיין ליעבשאפט צו מיר איז נישט אריין ליעבשאפט, אונ דיין זוהנס נאגעל איז דיר פיעל ליעבער פאר מיין גאנצען קערפער".

מיין פאטער האט זעהר געציטערט הערענדיג דיא ווארטער אונ א גרינע דעק האט פערדעקט זיין געזיכט אונ האט געזאגט:

דער הערר קייזער זאלל אזויא גוט זיין אונ ווארטען נאך דרייא טאג, אונ איך וועל וויך ריידען אויף מיינע פרוי'ס הארץ, אונ איך וועל זיא פיעל מאהל בעטין ביז זיא וועט מיט איהר קאפף צו שאקלען אונ זיא וועט זאגען יא צו דיין פערלאנג, ווייל ווען איך וועלל איהר. קינד ארויס געבען צום טויט אהן איהר ערלויבניס. וועט זיא דאמאלס פערביטערן דאס לעבען פון דיין קנאכט וואס ער ליעבט דיך מיט הארץ אונ זעעלע, אונ זיא וועט נישט קיין רוהע געבען צו מיינע אלטע ביינער. אונ איך

ומהורה, ונכון אנכי בכל עת להשרף חי בעד אחת משערות ראשך ובעיניך ראית כי חרפתי נפשי בעדך ובעד מלכותך, ויצאתי בראש צבאותיך ללחום מלחמותיך הנוראות ולהדוף אויביך מפניך".

המלך, נֵאות לדברי אבי ויתן לו זמן שלשה ימים, אבי הלך לביתו ויספר באזני אמי את כל דברי המלך, והיא כשמעה בקשת המלך האכזריה, אבדה כמעט כל עשתנותיה ותהי כמשוגעה וסרת טעם מרוב בכיתה ודאבון נפשה על האסון הנורא העומד לספות נפש בנה, אך באחרונה השכילה תת לאבי עצה ישרה, להונות את המלך ולמסור לידו את הילד

שוועהר מיט דעם נאהמען פון דיא היילינע נאטער דאס מיין ליעבשאפט צו דיר איז קלאהר אונ ריין, אונ איך בין צו יעדע צייט פארברייט פערברענט צו ווערין לעבענדיגערהייט פאר איינם פון דיינע האאר פון קאפף, אונ דוא האסט מיט דיינע אויגען געזעהען דאס איך האב איינגעשטעלט מיין לעבען פאר דיר אונ פאר דיין קאניגרייך, אונ איך בין ארוים פאר דיין מיליטער צו שטרייטען דיינע שרעקליכע מלחמות אונ אוועק צו שטויסען דיינע פיינד פון דיר".

דער קייזער האט איינגעוויליגט צו מיין פאטערס ווארטער אונ ער האט איהם דריא טאג צייט געגעבען, מיין פאטער איז צו זיך אהיים געגאנגען אונ ער האט אין מיינע מוטטערס אויערין ערצעהלט אללע ווארטער פון קייזער, אונ וויא זיא האט דערהערט דעם קייזערס אכזרישע ביטטע, האט זיא בענויא פערלוירען אללע איהרע געדאנקען אונ זיא איז געווארען וויא א פערוקטע אונ אהנזינענדינע פון איהר פיעל וויינען אונ איהר גייסטליכען טרויער אויף דעם גרויסען מארד וואס ער שטעהט אומצובריננען איהר זוהן, נור צום ענדע האט זיא פערשטאנען צו געבען מיין פאטער א ריכטיגע עצה, צו גענארען דעם קייזער אונ צו געבען צו זיינע האנד דאס יונגע קינד וואס מיין פאטערס דיענסט האט צו איהם

הילד הנולד על ברכי שפחתו ביום אשר נולדתי אני

ויהי ביום השלישי, והנה שליח המלך דפק על דלתי אבי ויאמר בשם המלך: „דע שר יקר ונכבד! אם לא תתן לי את חיי בנך במחיר אשר תשית עלי, אז אצוה להרוג את כל אשר בהיכלך האנשים ונשים וטף, וגם אתה תשא עונך".

ולא אחר אבי לתת ביד השליח את בן השפחה, וילך ויתיצב יחד עם השליח לפני המלך, והמלך שמח שמחה גדולה עד מאד על הילד, ויצו לשקול לאבי ארגז מלא זהב טהור מחירו, ואחרי כן לקח את הילד בידיו וינפץ את גלגלתו על רצפת שיש אשר בהיכלו וימת כרגע מתבוסס בדמו הנקי, ויצו

געבוירען אין דעם זעלבען טאג וואס איך בין געבוירען געווארין.

אונ וויא עס איז געוועזען דער דריטער טאג, האט דעם קייזערס שליח אנגעקלאפט אויף מיין פאטערס טירען אונ האט מיט דעם קייזערס נאהמען געזאגט: „זאלסט וויססען טהייערער אונ געעהרטער העדר! ווען דוא גיבסט מיר נישט דיין זוהנ'ס לעבען פאר דעם פרייז וואס דוא וועסט שטעללען, וועלל איך דאמאלס הייסען מען זאלל אויסטייטען אללע פון דיין פאלאס, מאננער אונ פרויען אויך קינדער, אונ אויך דוא וועסט ליידען פאר דיינע זינד".

מיין פאטער האט זיך נישט געפוילט צו געבען אין דעם שליח'ס האנד דיא דיענסטס זוהן, אונ ער איז געגאנגען אונ האט זיך צוזאממען מיט דעם שליח געשטעלט פאר דעם קייזער, אונ דער קייזער האט זיך געפרייד זעהר אגרויסע פרייד אויף דעם קינד, אונ האט געהייסען אבוועגען פאר מיין פאטער א קאסטען ריין גאלד פאר זיין פרייז, אונ נאכדעם האט ער דאס קינד גענומען מיט זיינע האנד אונ האט זיין שארבען פון קאפף צו שמעטערט אויף דיא מארמארשטיינערנע פאדלאגע פון זיין פאלאס, אונ ער איז אין איין סעקונדע געשטארבען פערגעצט אין זיין אונ־שולדיג בלוט, אונ ער האט געהייסען זיינע בעאמטע וואס שטעהען

להפקידים הנצבים על ימינו לבשל את בשר הילד ולתתו אכלה לפני האלילים, והפקידים מהרו לעשות מצותו, ולא הפילו מדבריו צרור ארצה.

ואבי חש וימהר להסתיר אותי ואת אמי במערה אחת אשר היתה נעלמה מעיני כל איש, ושם היינו עשר שנים, עדי שכח המלך את כל המקרה ההיא וזכרה נכחד מרעיוניו, ואז עזבתי את המערה ויצאתי לאור העולם, ולמדתי הרבה חכמה ודעת מפי נח ושם בנו, עדי התעוררתי מתרדמת הבערות והכרתי כי יש אדון רם ונשא במרום אשר ברצונו נבראו כל היצורים, ועיני השגחתו משוטטות בכל תעלומה, ובעת ההיא עבדו כל יושבי

ביא זיינע רעכטע האנד מען זאלל דעם קינדס קערפער אבקאכען אונ דערלאנגען איהם אלס שפייזע פאר דיא אבגאטטער, אונ דיא בעאמטע האבען שנעלל געטוהען זיין געבאט, אונ האבען נישט געלאסט פאללען דאס מינדעסטע פון זיינע ווארטער.

אונ מיין פאטער האט זיך געפלייסט אונ געהיילט צוא בעהאלטען מיך מיט מיינע מוטטער אין א הייל וואס זיא איז פער־הוילען געוועזען פון דיא מענשליכע אויגען, אונ מיר זענען דארט צעהן יאהר געוועזען, ביז דער קייזער האט פערגעססען דיא גאנצע געשיכטע אונ איהר געדעכעניס איז אבגעמעקט געווארען פון זיינע געדאנקען, דאמאלס האב איך פערלאסט דיא הייל אונ איך בין מיר ארוים אויף דיא ליכטיגע וועלט, אונ איך האב געלערנט פיעל קלוגהייט אונ וויססענשאפט פון נח אונ פון זיין זוהן שם'ס מויל, ביז איך האב מיך ערוואכטעט פון דעם לעהרען שלאף אונ איך האב ערקאנט דאס עס גיבט א הויכער געעהרטער הערר אין הימעל, וואס מיט זיין ווילען זענען אללע בעשעפעניססען בעשאפען געווארען, אונ דיא אויגען פון זיינע השגחה שוועבען ארום אין יעדען געהיימניס, אונ אין דיא צייט האבען אללע וועלטבעווינערס פון דעם קליינסטען ביז דעם גרעסטען געדינט צו

הארץ למקטנם ועד גדולם לאלילים שתים החצובים מעץ ואבן והיו בעיניהם העצומות כאלהים, וגם המלך ושריו כלם, ובניהם גם תרח אבי, הלכו כעורים אחרי הבלי הפסילים האלה, ויאמינו בכל לבם ובכל נפשם בעצבים ההם, ולאבי אשר היה ראש שרי המלך היו שנים עשר פסילים שונים, אשר עבד בכל חודש וחודש לפסל אחר, והקריב לו זבח ונסכים הרבה ברגשי קודש, ורק נח ובניו בלבד הכירו את אלהי האלהים למושל ושליט יחיד בעולם, והבינו כי זולתו הבל, ואנכי בשבתי בבית נח, בערה בלבי תשוקה עזה עד מאד ללמוד תושיה ולהתבשם בפרדס החכמה העליונה, עדי נפקחו עיני החשכות וראיתי, כי הפסילים האלה הבל ועובדיהם הבל הבלים, ועד מהרה הקדשתי את כל

פערשידענע אבגאטטער וואס זענען געמאכט פון האלץ און שטיין, און זיא זענען אין זייערע פינסטערע אויגען געוועזען וויא מאכטיגע גאטטער, אויך דער קייזער מיט אללע זיינע בעאמטע און צווישען זיא אויך מיין פאטער תרח זענען געגאנגען וויא בלינדע נאך דיא נארישע בילדער, און זיא האבען געגלייבט מיט זייער הארץ און זעלע אין דיא אבגאטטער. און מיין פאטער וואס ער איז געוועזען דער עלטסטער פון דיא קייזערליכע העררען האט געהאט צוועלף פערשידענע בילדער, וואס יעדען חודש האט ער געדיענט צו אנדער בילד, און האט פאר איהם געברענגט א אפפער און פיעל געטראנקען מיט הייליגע געוויססען, נור נח מיט זיינע זאהנע אליין האבען ערקאנט דעם אבער־גאט אלס רעגירער און איינציגער געוועלטיגער אויף דיא וועלט, און זייא האבען פערשטאנגען דאס אויסער איהם איז נארהייט. און איך זיטצענד אין נח'ס הויז, האט אין מיין הארצען געפלאקערט זעהר א שטארקע לוסט צו לערנען וויססענשאפטען און צו בעשמעקען זיך אין דעם גארטען פון דיא גאטליכע חכמה, ביז מיינע פינסטערע אויגען זענען געעפינט געווארען און איך האב געזעהען, דאס דיא אבגאטטער זענען

כחותי ושארית אוני לאלהי העברים, וכל אשר הוספתי להתבונן במפלאות היצירה, הכרתי יותר קדושת ואמתת אלהי הצבאות הנעלה הנשא והמרומם מבינת בן תמותה.

ויהי בהיותי בן חמשים שנה, עזבתי את בית נח הצדיק והלכתי לראות את שלום אבי, אולי אוכל להוכיח על פניו משוגת אמונתו באלילים, והוא היה אז עוד השר הגדול מכל שרי המלך נמרוד, והמון תענוגיו עם כבודו הרב החשיכו את עיניו ולא ראה מגרעות באלה האלילים, כי הבל יתהו המה, וסהבילים רבבות אלפי בני אדם הראוים לעלות מעלה מעלה על כלם

נאריש, אונ דיא וואס דיענען צו זייא זענענ נאך מעהר דום, אונ וויא אמשנעללסטען האב איך אללע מיינע קראפטען געהיילינט אויף מיין לעצטען מאכט צו דעם גאט פון דיא יודען, אונ וואס איך האב געמעהרט אריין צו קלעהרין אין דיא וואונדער פון דיא נאטור, האב איך מעהר ערקאנט דאס היילינקייט אונ דיא וואהרהייט פון דעם גאט וואס איז איבער אללע הערשאפטען, וואס ער איז העבער אונ געהויבענער אויך גרעססער פון דעם שטארבליכען מענשענס פערשטאנד.

אונ וויא איך בין אלט געוואָרען פונפציג יאהר האב איך פערלאזט דעם צדיק נח'ס הויז אונ איך בין געגאנגען זעהען מיין פאטערס בעשטאנד, פילייכט וועלל איך איהם קאננען איבערצייגען דעם גרייז פון זיין גלויבען אין דיא אבגאטטער, אונ ער איז דאמאלס נאך געוועזען דער גרעסטער הערר פון דיא הערדין פון דעם קייזער נמרוד, אונ זיינע פיעל פערגעניגענס מיט זיינע גרויסע עהרע, האבען זיינע אויגען פערדונקעלט אונ האט נישט קיינע פעהלערס געזעהען אין דיא אבגאטטער דאס זייא זענען פוסט אונ נאריש, אונ זייא פערנאהרען צעהנער טויזענדער מענשען וואס זייא בעזיטצען פעהיגקייטען ארויף צו געהן העבער העבער אויף דיא פילאזאפישע לייטער אונ ארויס צו ברענגען דאס ליכטינקייט פון דיא

הדעת ולהוציא את אור החכמות הטמון באלפי היצורים, ומה מאד דאבה נפשי ודמעות רבות הרטיבו את לחיי, בראותי, כי בהיכל אבי עודם עומדים שנים עשר פסילים הנעלים בעיניו וקדושים לאמי גם היא, והם נכונים בכל עת למות בעדם, עדי התלקחה בקרבי אש קצף נורא על אבי המבלה גם אחרית ימיו בהבלי האלילים ותעתועי הפסילים הנמבזים והשפלים, ולא ידאג להכין לנפשו צדה לדרך אל מות, ואז נשבעתי בשם אלהי העברים, כי בעוד שלשת ימים אשבר לרסיסים את כל הפסילים, ואבקש תחבולות שונות להאיר את עיני אבי החשכות, לבעבור יכיר את אדון כל הארץ, ולא יוסיף תת כבוד אלהים למעשה אנוש, והלכתי מהרה אל החצר החצונה וראיתי, והנה אבי

חכמות וואס איז בעהאלטען אין דיא טויזענדער בעשעפעניססען, אונ וויא שטארק האט מיין גייסט געטרויערט אונ פיעל טרערין האבען בעפייכטעט מיינע וואנגען, וויא איך האב געזעהען דאס אין מיין פאטערס פאלאס שטעהען נאך דיא צוועלף אבגאטטער וואס זייא זעננען הויך אין זיינע אויגען אונ אויך הייליג ביא מיינע מוטטער, אונ זייא זעננען צו יעדע צייט פארברייט געטייט צו ווערין פאר זייא, ביז עס האט אין מיר אנגעהויבען צו פלאקערן א שרעקליכער צארן אויף מיין פאטער וואס ער פערברענגט אויך זיינע לעצטע טאג מיט דיא דוממע אבגאטטער אונ מיט דיא פערבלאנדזשעטע אונווירדיגע אונ גידריגע בילדער, אונ ער זארגט נישט אנצוברייטען שפייז פאר זיינע זעלע אויף דעם אונשטארבליכען וועג. דאמאלס האב איך געשוואהרען ביא דעם נאהמען פון יודישען גאט, דאס נאך דרייא טאג וועלל איך דיא אללע אבגאטטער צוברעכען אויף שטיקקער, אונ איך וועלל זוכען פערשידענע מיטלען צו בעלייכטען מיין פאטערס פינסטערע אויגען, דאס ער זאלל ערקאננען דעם הערר פון דיא גאנצע וועלט, אונ ער זאלל מעהר נישט געבען א גאטליכע עהרע צו א מענשליכע ארבייט. אונ איך בין שנעלל

יושב בחצר על כסא כבודו ושרים רבים ונכבדים יושבים מימינו ומשמאלו, לבושים בגדי זהב מרהיבי עין, ולא יכולתי להתאפק ולחכות עד יקרא אבי אותי לגשת אליו כדת ונגשתי אליו, ומה מאד התאבלה נפשי בשמעי ברגעים אלה שבועת אבי באזני השרים בשם האליל, ופתחתי את פי בלי מגור ופחד ושאלתיו: אדוני אבי! הורני ואדע מי הוה הפועל הראשון אשר ברא כל אלפי היצורים? איה מקום משכן האלהים אשר ברא שמים וארץ וכל אשר בהם?

ויען אבי ויאמר: „האלהים אשר ברא את כל הנבראים השונים עומד אתנו בבית, ובכחו הנעלם והנראה כאין הכל נוצר".

גֶעגַאנְגֶען אִין דֶעם פָארְהוֹיף אוּנ הָאבּ גֶעזֶעהֶען, דָאס מַיין פָּאטֶער זִיצְט זִיךְ אִין הוֹיף אוֹיף אַ עֶהרֶע־שְׁטוּהל אוּנ פִיעל גֶעעֶהרְטֶע הֶערֶען זִיטְצֶען רֶעכְטְס אוּנ לִינְקְס, גֶעקְלֵיידֶעט אִין גָאלְדֶענֶע קְלֵיידֶער וָואס בֶּעצוֹיבֶּערְן דָאס אוֹיג, אוּנ אִיךְ הָאבּ מִיךְ נִישְׁט גֶעקָאנְט אַיינְהַאלְטֶען אוּנ וַוארְטֶען בִּיז מַיין פָּאטֶער וֶועט מִיךְ צוּ רוּפֶען אִיךְ זָאלל צוּ גֶעהְן צוּ אִיהם אַזוֹיא וִויא דֶער דֶרֶךְ־אֶרֶץ אִיז, אוּנ אִיךְ בִּין צוּ אִיהם צוּ גֶעגַאנְגֶען, אוּנ וִויא הָאט מַיין גֵייסְט גֶעטְרוֹיעֶרְט הֶערֶענְדִיג אִין דִיא זֶעקוּנְדֶען וִויא מַיין פָּאטֶער שְׁוֶועהרְט אִין דִיא הֶערֶענְס אוֹיעֶרִין בַּייא דֶעם אָבְּגָאטְס נָאהמֶען, אוּנ אִיךְ הָאבּ מַיין מוֹיל גֶעעֶפִינְט אָהן אַנְגְס אוּנ שְׁרֶעק אוּנ הָאבּ אִיהם גֶעפְרֶעגְט: „הֶערר פָּאטֶער! לֶערְן מִיךְ אִיךְ זָאלל וִויסֶען וֶוער אִיז דָאס דֶער עֶרְשְׁטֶער וֶוערְקְמֵייסְטֶער וָואס עֶר הָאט בֶּעשַׁאפֶען אַללֶע טוֹיזֶענְדֶער בֶּעשֶׁעפֶּעניסֶען? וִויא אִיז דָאס אָרְט וָואס דָארְט רוּהְט דֶער גָאט וָואס הָאט בֶּעשַׁאפֶען הִימֶמֶעל אוּנ עֶרְד אוּנ אַללֶעס וָואס גֶעפִינְט זִיךְ אִין זַייא?"

מַיין פָּאטֶער הָאט גֶעעֶנְטְפֶערְט אוּנ גֶעזָאגְט: „דֶער גָאט וָואס הָאט אַללֶע פֶערְשִׁידֶענֶע בֶּעשֶׁעפֶעניסֶען בֶּעשַׁאפֶען, שְׁטֵעהְט מִיט אוּנְז אִין צִימֶמֶער. אוּנ מִיט זַיין פֶערְהוֹילְטֶען קְרַאפְט וָואס עֶר וֶועהְט

ואני בשמעי תשובתו זאת אשר העירה צחוק גדול בקרבי, בקשתיו, כי יראני בביתו את אלוה זה, והוא לא אחר ללכת עמדי ולבוא אל חדרו אשר בחצר הפנימית, וראיתי והנה הוא מלא פסילים רבים ואלילים שונים, אשר תאר פניהם הנוראים מעורר אימה וזועה בלב המביטים עליהם. פסל זה אוחז תבנית השמש בידו, ופסל השני אוחז את תבנית הארץ בין שניו הגדולות, ועליהם עמד פסל אחד בעל שני ראשים הרוכב על ארי פרא ותנין נורא בידו, ואבי שלח אצבע ויאמר: „ראה בני את האלהים האלה אשר עשו בחכמה גדולה את כל המעשים הרבים והעצומים, ידיהם ידים נעלמות, עיניהם עינים נעלמות,

---

זיך אוים וויא גארנישט, איז אללעס בעשאפען געווארען".

אונ איך הערענדיג זיין אנטווארט וואס ער האט אין מיר דערוועקט אגרוים געלעכטער, האב איך איהם געבעטין, דאס ער זאלל מיר אין זיין הויז ציינגען דעם גאט, אונ ער האט זיך נישט געזוימט צו געהן מיט מיר אונ צו קוממען אין זיין צימער וואס איז אין אינווענדיגען הויף, אונ איך האב געזעהען דאס ער איז פולל מיט פיעל אבגאטטער אונ פערשידענע בילדער, וואס דער געשטאלט פון זייערע שרעקליכע געזיכטער דערוועקט א שרעק אונ א שאדערנים אין הארץ פון דיא וואס קוקען אויף זייא. דער אבגאט האלט דיא זונן אין זיינע האנד, אונ דער צווייטער אבגאט האלט דעם ערדקוגעל צווישען זיינע גרויסע ציין, אונ איבער זייא איז געשטאנען איין אבגאט מיט צווייא קאפף אונ ער רייט אויף א ווילדען לייב אונ א שרעקליבער שלאנג אין זיינע האנד, אונ מיין פאטער האט אויסגעשטרעקט זיין פינגער אונ האט געזאגט: „זעה מיין זוהן דיא געטטער וואס זייא האבען מיט א גרוים קלוגשאפט געמאכט דיא אללע פיעלע אונ שטארקע ווערק, זייערע האנד זענגען פערהוילטע האנד, זייערע אויגען זענגען פערהוילטע אויגען. אונ זייער רעגירונג איז אימער פערשפרייט אויף יעדען לעבענדיגען

וממשלתם פרושה תמיד על כל חי ועל כל יציר הנמצא בשמים ובארץ בימים וכל הנהרות, ורק הכהנים הקדושים המה רואים את הנפש החיה השוכנת בפסילים אלה, ואזניהם השונות מאזנינו שומעות את הקול היוצא חרישי מפיהם".

ובעת דבר אבי דברי הבל אלה, התעוררו בקרבו רגשי קודש ויפול מלא קומתו ארצה וישתחוה לפני האלילים ביראה ופחד, ומנהמת לבו אמר: „אלילים קדושים! אלילים גדולים! פתחו נא בידיכם הנעלמות את אוצרות מרום, ותריקו לי ולכל אנשי ביתי ברכה וישע חיים וכל טוב, לבעבור אוכל לעבדכם ברב עונג ועליצת נפש, גם תפקחו עיני בני העומד לפניכם ויראה קדושתכם ולבבו לא יסור מכם כל ימיו"

און אויף יעדען בעשעפעניס וואס געפינט זיך אין הימעל און אויף דיא ערד אין דיא מעערין און אין אללע טייכען, און נור דיא היילינע גייסטליכע זעהען דעם לעבענדיגען גייסט וואס רוהט אין דיא גאטטער, און זייערע אויערין וואס זענגען אנדערס פון אונזערע אויערין הערין דיא שטיממע וואס געהט שטילל ארויס פון זייער מויל".

און אין דיא צייט וואס מיין פאטער האט געשפראכען דיא נארישע ווארטער, האבען זיך אין איהם דערוועקט היילינע געדאנקען, און איז מיט איינמאהל אנידער געפאללען אויף דיא ערד און האט זיך געביקט פאר דיא אבגאטטער מיט אנגם און שרעק, און פון דעם ברימטונג פון זיין האדין האט ער געזאגט: „גרויסע גאטטער! עפענט אזויא גוט מיט איהרע פערהוילטע האנד דיא אוצרות.פון הימעל, און איהר זאלט ליפערן צו מיר און צו אללע מענשען פון מיין הויז גליק און הילף לעבען און אללעס גוטעס, איך זאלל איך קאנגען דיענען מיט פיעל פערגעניגען און אפריילינען סוטה, אויך זאלט איהר עפענען דיא אויגען פון מיין זוהן וואס ער שטעהט פאר איך דאס ער זאלל זעהען אייער

אני שמתי עיני על אבי השוכב סרוח על הרצפה כמו משתגע אשר עורקי מוחו נתקו ממקומם, ומאד חרה אפי עליו בראותי כי בקומו נשק את כל פסל ופסל באימה וכבוד גדול מאד, ואני עזבתי אותו והלכתי אל חדר אמי ואמרתי לה: „הנה זה עתה הראני אבי את האלילים הרבים אשר בחדרו וקדושתם בעיניו גדולה היא עד מאד, לכן אמי אהובתי קחי נא בעדי גדי אחד ועשי מבשרו מטעמים טובים, ואני אביאם בידי לפני האלילים האלה למנחה, והיה באכלם אותם אמצא חן בעיניהם".

ואמי הקשיבה בקשתי ברצון, ותמהר לעשות מטעמים טובים מבשר גדי רך, ואני הבאתי את המטעמים האלה לפני

הייליגקייט, אונ זיין הארץ זאלל נישט ווערין אבגעטוהען פון אייך אין זייגעם גאנצען לעבען".

איך האב מיינע אויגען געגעבען אויף מיין פאטער וואס ליגט אויסגעצויגען אויף דיא פאדלאגע אזויא וויא א פעריקטער וואס דיא נערוועין פון זיין מוח זעננען אוועקגערוקט פון זייער ארט, אונ מיין פערדרוס איז אויף איהם זעהר גרויס געוועזען זעהענדיג דאס וויא ער איז אויפגעשטאנען האט ער יעדען אבגאט געקושט מיט שרעק אונ מיט זעהר אגרויסע עהרע, אונ איך האב איהם פערלאסט אונ בין מיר געגאנגען אין מיינע מוטטערס צימער אריין אונ האב איהר געזאגט: „ווירקליך יעצט האט מיין פאטער מיר געציינט דיא אללע פיעלע אבגאטטער וואס אין זיין צימער, אונ זייער הייליגקייט איז זעהר גרויס אין זיינע אויגען, דארום ליעבע מוטטער נעם גוטיגסט פאר מיר איין קאזעלע אונ מאך פון זיין פלייש גוטע שפייזע אונ איך וועלל זייא אייגענהאנדיג ברענגען פאר דיא אבגאטטער אלס אפפער, אונ ווי זיי וועללען דיא שפייזע עססען וועלל איך אין זייערע אויגען געפונגען חן".

אונ מיינע מוטטער האט גערן פערנוממען מיין געבעט, אונ זיא האט שנעלל געמאכט גוטע שפייזע פון דעם פלייש פון א יונגעס

האלילים, וראיתי והנה גם אליל אחד לא ישלח יד ולא יפתח פה שאכול מהמטעמים אשר הבאתי, ואמרתי אולי לא ישרו המטעמים האלה בעיניהם, ובקשתי את אמי שנית, כי תעשה מטעמים יותר טובים וגדולים מהקודמים, ותמהר לעשות מטעמים חדשים מבשר שלשה גדיים יקרים, ותתן אותם בידי, ואני הבאתים מהרה לפני האלילים, וישבתי אצלם כל היום, ונוכחתי יותר לדעת, כי האלילים האלה הנה הגם כמו האבנים אשר בהרצפה, אשר באלה כמו באלה לא נמצא רוח חיים, ואז נכמרו רחומי יותר על רבבות אלפי בני דורי, ומה גם על אבי ואמי, ההולכים אחרי ההבל הזה בעינים עצומות, וקראתי אז מנהמת

קאזעלע, אונ איך האב דיא שפייזע געבראכט פאר דיא אב־
גאטטער, אונ איך האב געזעהען דאס אויך איין אבגאט שטרעקט
נישט אויס זיין האנד אונ עפענט נישט זיין מויל צו עססען פון
דיא שפייזעם וואס איך האב געבראכט, אונ איך האב געטראכט
פילייכט געפעללען נישט דיא שפייזעם אין זייערע אויגען, האב
איך מיינע מוטטער דאס צווייטע מאהל געבעטין דאס זיא זאלל
מאכען בעססערע שפייזעם אונ גרעססערע פון דיא פאריגע, אונ
זיא האט זיך געהיילט צו מאכען פרישע שפייזע פון דעם פלייש
פון דרייא טהייערע קאזעלעך אונ זיא האט זייא געגעבען אין מיינע
האנד, איך האב זייא געבראכט שנעלל פאר דיא אבגאטטער, אונ
בין בייא זייא געזיטצען איין גאנצען טאג, אונ האב מיך זיבער־
צייגט צו וויססען, דאס דיא אבגאטטער זענען ווירקליך וויא דיא
געפלאסטערטע שטיינער פון דיא פאדלאגע, וואס אין דיזע
גראדע וויא אין דיזע געפונט זיך נישט קיין לעבהאפטיגען גייסט,
אונ דאמאלס האט זיך אין מיר מעהר דערוועקט מיין ערבארמקייט
אויף דיא צעהנטויזענדער מענשען פון מיין דור, וויא נאך אויף
מיינעם פאטער אונ מוטטער, וואס זייא געהען נאך דעם נארישקייט
מיט פערמאכטע אויגען, אונ איך האב דאמאלס גערופען פון דעם

לבי הכואב: „הוי על שנות אבי ואמי! אבוי על בני דורי! רוח שגעון התגנב בקוץ ממאיר בקרבם, להאמין באלילי הבל ופסילי תהו, המחוטבים מעץ רקב ואבן חול, אשר אין בהם גם הכשרונות הנמצאים בפרעושים ווחלי עפר. איך הועבו עיני השרים, ואיך נחשכו עפעפי הרוזנים מראות, כי האל הנאמן היושב בשפרירי מרום ישחק עליהם, בתתם כבוד אלהים לעצים ואבנים הקרוצים וחצובים בידי בני תמותה, ועשוים בכלי מחצב אשר החרשים עושים בהם מצבות זכרון על קברי המתים?"

ואז לבשה אותי רוח אלהים, ומהרתי לקחת שני קרדומות בידי, ושברתי לרסיסים את כל הצלמים והפסילים אשר עמדו

בְּרוממוּנג פוּן מַיין שְׁמֶערְצְלִיכֶען הַארְץ: „וֶועה צוּ דִיא יָאהְרֶען פוּן מַיין פָּאטֶער אוּנ מוּטֶער! וֶועה צוּ דִיא קִינְדֶער פוּן מַיין דוֹר! אַ פֶּערִיקְטֶער גֵייסְט הָאט זִיךְ פֶערְגַנְבֶעט וִויא אַ פֶערְפְלוּכְטֶער דָארְן אִין זֵייא, צוּ גְלֵייבֶּען אִין דִיא נַארִישֶׁע אָפְּגֶאטֶער אוּנ דִיא פוּסְטֶע בִּילְדֶער, וָואס זֶענֶען גֶעמַאכְט פוּן פֶערְפוֹילְט הָאלְץ אוּנ זַאמְד־שְׁטֵיינֶער, וָואס עֶס גֶעפִינְט זִיךְ נִישְׁט אִין זֵייא אוֹיךְ דִיא פֶעהִיגְקֵייטֶען וָואס גֶעפוּנֶען זִיךְ אִין דִיא פְלֵייא אוּנ דִיא וָואס קְרִיכֶען אוֹיף דִיא עֶרְד. וִויא אַזוֹיא זֶענֶען פֶערְוָואלְקֶענְט גֶעוָוארֶען דִיא הֶערֶענְס אוֹיגֶען? אוֹיךְ וִויא אַזוֹיא זֶענֶען פֶערְפִינְסְטֶערְט גֶעוָוארֶען דִיא בְּרֶעהְמֶען פוּן דִיא גְרֶאפִין נִיכְט צוּ זֶעהֶען דָאס דֶער רִיכְטִיגֶער גָאט וָואס זִיצְט אִין דִיא שֵׁיינֶע הִימְלֶען טוּהְט אוֹיס זֵייא לַאכֶען, מִיט זֵייעֶר גֶעבֶּען אַ גֶאטְלִיכֶע עֶהְרֶע צוּ הֶעלְצֶער אוּנ שְׁטֵיינֶער וָואס זֶענֶען גֶעהוֹילְט אוּנ גֶעהַאקְט דוּרְךְ דִיא שְׁטֶארְבְּלִיכֶע מֶענְשֶׁענְס הֶאנְד, אוּנ זֶענֶען גֶעמַאכְט מִיט דִיא זֶעלְבֶּע כֵּלִים וָואס דִיא מֵייסְטֶערְס מַאכֶען מִיט זֵייא מַצֵּבוֹת אוֹיף דִיא קְבָרִים פוּן דִיא טוֹיטֶע?"

דַאמָאלְס הָאט מִיךְ אָנְגֶעקְלֵיידֶעט אַ גֶאטְלִיכֶער גֵייסְט, אוּנ אִיךְ הָאבּ זִיךְ גֶעאַיילְט צוּ נֶעמֶען אִין מַיינֶע הֶאנְד צְווֵייא הֶעק, אוּנ אִיךְ הָאבּ צוּבְּרָאכֶען אוֹיף שְׁטִיקֶער דִיא אַלֶע אָפְּגֶאטֶער אוּנ

בחדר אבי, רק את האליל הגדול השארתי ולא הנפתי עליו גרזן, ונתתי בידיו את הקרדומות האלה, ויצאתי מן החדר עלז ושמח.

ויהי כאשר בא אבי החדרה לקול מהלומות הקרדומות ומפץ שברי הצלמים, והנה פלצות גדולה אחזתו, ואימה חשכה נפלה עליו, ידיו רעדו מאין הפוגות, רגליו התנועעו בלי מרגוע, עיניו התחלחלו בחוריהן הממולאים בדמעות, בראותו הפסילים מפוזרים ומונחים כשברי חרש על הרצפה ואין בהם מתום, והקרדומות שלופים בידי האליל הגדול, ולולא ראה אבי את המטעמים הראשונים והאחרונים אשר השארתים שמה, אז האמין

אַלֶע בִּילְדֶער וָואס זֶענֶען גֶעשְׁטַאנֶען אִין מַיין פָאטֶערְס צִימֶער, נוּר דֶעם גְרויסֶען אָבְּגָאט הָאבּ אִיךְ אִיבֶּערְגֶעלָאסְט אוּנ אִיךְ הָאבּ אוֹיף אִיהם נִישְׁט אוֹיפְגֶעהוֹיבֶּען דִיא הַאק, אוּנ אִיךְ הָאבּ אִין זַיינֶע הֶאנְד דִיא הֶעק גֶעגֶעבֶּען, אוּנ אִיךְ בִּין מִיר אַרוֹים גֶעגַאנְגֶען פוּן צִימֶער לוּסְטִיג אוּנ פְרֵיילִיךְ.

אוּנ וִויא מַיין פָאטֶער אִיז אַרַיין גֶעקוּמֶען אִין צִימֶער הֶערֶענְדִיג דִיא קְלֶאפְּ פוּן דִיא הֶעק אוּנ דָאס שְׁפַּאלְטוּנְג פוּן דִיא צוּבְּרָאכֶענֶע בִּילְדֶער, הָאט אִיהם אָנְגֶעחַאפְּט אַגְרוֹיס צִיטֶערְנִיס, אוּנ אַשְׁרֶעקְלִיךְ פִינְסְטֶערְנִיס אִיז אוֹיף אִיהם גֶעפַאלֶען, זַיינֶע הֶאנְד הָאבֶּען גֶעצִיטֶערְט אָהן אוֹיפְהֶערוּנְג, זַיינֶע פִים הָאבֶּען זִיךְ גֶעשָׁאקֶעלְט אָהן רוּהֶע, זַיינֶע אוֹיגֶען הָאבֶּען זִיךְ גֶעוָוארְפֶען אִין זַייעֶרֶע לֶעכֶר וָואס זֶענֶען פוּלל מִיט טְרֶערִין, וִויא עֶר הָאט גֶעזֶעהֶען דִיא אָבְּגָאטֶעזֶער זֶענֶען צוּשְׁפְּרֵייט אוּנ לִיגֶען וִויא צוּבְּרָאכֶענֶע שֶׁארְבֶּעלֶעךְ אוֹיף דִיא פָּאדְלָאגֶע אוּנ עֶס אִיז אִין זֵייא נִישְׁט דָא אֵיין גַאנְצֶעס, אוּנ דִיא הֶעק זֶענֶען אוֹיסְגֶעשְׁטְרֶעקְט אִין דִיא הֶאנְד פוּן דֶעם גְרוֹיסֶען אָבְּ־גָאט. אוּנ וֶוען מַיין פָאטֶער זָאלל נִישְׁט זֶעהֶען דִיא עֶרְשְׁטֶע אוּנ לֶעצְטֶע שְׁפֵּייזֶעס וָואס אִיךְ הָאבּ זֵייא דָארְט אִיבֶּערְגֶעלָאסְט, וָואלְט עֶר דַאמָאלְס גֶעגְלֵייבְּט דָאס דֶער גְרוֹיסֶער אָבְּגָאט הָאט זֵייא דָאס

כי האליל הגדול הזה עשה בהם שפטים מטעם כמוס עמדו, אך בראותו את המטעמים האלה, הבין, כי אך ידי היתה במעל הזה, ולכן התלקחה אש נקם בכל עורקיו, וכלביא רץ אל הבית אשר ישבתי בו אז, ובראותי את פניו הבוערים כלפידים, יראתי כי בא להרגני, וכה דבר אלי בקצף נורא: „איך העז העזת פרעוש קטן, לשלוח יד באלילים הקדושים בעיני רבבות אלפי חכמים ונבונים מלכים ונסיכים? הלא חִיַּבְתָּ ראשך למלכנו הנעלה, העובד את האלילים האלה בכל לבו ונפשו? מי יצילך עתה מחרבו המרוטה, ומי יושיעך מאש הכבשן?"

ואנכי עניתי לו בלשון רכה אשר התרוצצה בפי ביראה

געריכטעט דורך א אורזאכע וואס איז ביי איהם אין געהיים, נור זעהענדיג דיא שפייזע, האט ער פערשטאנען, דאס נור מיינע האנד איז אין דעם פעלשונג געוועזען, דאדורך האט אנגעהויבען צו פלאקערן א פייערדיגע ראבע אין אללע זיינע נערווען, און וויא א לעמפערט איז ער געלאפען אין דעם צימער וואס איך בין דאמאלס געזעסען, און וויא איך האב געזעהען זיין געזיכט פלאקערט וויא שטאלקאצען, האב איך געשראקען דאס ער איז געקומען מיך טויטען, און ער האט אזויא געשפראכען מיט א שרעקליכען צארן: „וויא אזויא האסט דוא קליינער ווארם געהאט דעם שטאלץ אוים צו שטרעקין א האנד צו דיא אבגאטטער וואס זייא זענען הייליג אין דיא אויגען פון טויזענדער חכמים און פילאזאפען קעניגע אויך גראפין? דוא האסט דיין קאפף בעשולדיגט צו אונזער געעהרטען קייזער, וואס ער דיענט דיא זעלבע גאטטער מיט זיין הארץ און זעלע! ווער וועט דיך יעצט ארויס רעטטין פון זיינע שארפע שווערד? און ווער וועט דיר ארויסהעלפין פון דעם פייער פון קאלכאויפען?"

און איך האב איהם געענטפערט מיט א ווייכע צונג וואס זיא האט אין מיין מויל געציטערט פון שרעק און אנגסט: „מאך

ואימה: „שכך נא אבי יקירי את כעסך הנורא, ודע, כי לא יד בנך היתה במעל הזה, ולא אצבעות פרי בטנך נגעו בהם לרעה, אך בהביאי המטעמים לפני האלילים הקדושים האלה, שלחו כלם את ידיהם לקחת מהם לאכול, וכראות האליל הגדול את עזותם ופחזותם לקחת מהמטעמים בטרם יקח הוא מהם, חרה אפו עליהם עד מאד, וילך ויקח בחפזון גדול את הקרדומות בידו וישברם לרסיסים. ומקול בכיתם אחזני כמעט השבץ, ויראתי פן אהיה גם אני בנופלים, הגד נא לי אבי בידי מי מצאת את הקרדומות?”

ואבי שחק ובכה יחד על תשובתי הבדויה הזאת הנאמרה בערמה להוציא אור האמת מחשבת הבערות, ויוסף דבר אלי

גומיגסט שטילל טהייערער פאטער דיין שרעקליכען צארן, אונ זאלסט וויססען דאס ניכט דיין זוהנ'ס האנד שטעקט אין דעם פעלשונג, אונ ניכט די פינגער פון דיין קינד האבען אנגערירט אין זייא צום שלעכטען, נור וויא איך האב דיא שפייזען געבראכט פאר דיא היילינע גאטטער, האבען זייא אללע אויסגעשטרעקט זייערע האנד צו נעממען פון זייא צום עססען, אונ וויא דער גרויסער אבגאט האט געזעהען זייער שטאלץ אונ זייער אונגעלאססענהייט צו נעממען פון דיא שפייזען איידער ער נעמט פון זייא, האט זיין צארן זעהר געפייערט אויף זייא, אונ ער איז געגאנגען אונ האט שנעלל גענוממען דיא העק אין זיינע האנד אונ האט זייא אויף שטיקקער צובראכען, אונ דורך זייער געוויין האט מיך בעינויא אנגעחאפט דיא קרעמפפען, אונ איך האב געשראקען פילייכט וועלל איך אויך זיין צווישען דיא געפאללענע. זאג מיר פאטער אין וועהמאנס האנד האסט דוא דיא העק געפונען?”

אונ מיין פאטער האט צוזאממען געלאכט אונ געוויינט אויף מיין אויסגעטראכטען אנטווארט וואס ער איז פלייסיג מיט פאלשקייט געזאגט געווארען ארויס צו ציהען דיא ליכטיגקייט פון אמת פון

בהמה עזה : „היש באלילים האלה נפש פעלת כי יעשו ככל אשר אמרת ? איך העזת שנית להונות את צור ילדך בלשון שקר ולהפיח כזב, כי האליל הגדול שבר וינפץ לרסיסים את האלילים הקטנים העומדים בצלו זה הרבה שנים ושלים ביניהם ? אתה רק אתה לבדך שברתם, ובערמה נתת הקרדומות בידי האליל הגדול להתעות אותי בשקר ותרמית, אתה נבראת לחלל את כבודי בארץ, ונאלץ אנכי להמיתך בחרב או בקרדומות האלה הנתונים בידי האליל הגדול בטרם יודע הדבר למלך".

ואני עניתי לו בנחת ובלב אמיץ, ואמרתי : „אם נתת תודה במו פיך, כי האלילים האלה אינם רק גולמים שפלים בלא נפש

דֶעם פִינְסְטֶערְן נַארִישְׁקַייט, אוּנ עֶר הָאט וַוייטֶער גֶעשְׁפְּרָאכֶען צוּ מִיר מִיט אַ שְׁטַארְקֶען צָארְן : „צוּ עֶס גֶעפוּנְט זִיךְ דֶען אִין דִיא גֶעטְטֶער אַ לֶעבְּהַאפְטִיגֶער גֵייסְט דָאס זֵייא זָאלְלֶען מַאכֶען אַלְלֶעס וָואס דוּא הָאסְט גֶעזָאגְט ? וִויא אַזוֹיא בִּיסְט דוּא שׁוֹין דָאס צְוֵויטֶע מָאהל אַזוֹיא פֶערְשַׁייט צוּ גֶענַארֶען מִיט אַ פַאלְשֶׁע צוּנְג דֶעם וָואס הָאט דִיךְ גֶעבּוֹירֶען אוּנ צוּ רֵיידֶען לִיגֶענְד, דָאס דֶער גְרוֹיסֶער אָבְּגָאט הָאט צוּבְּרָאכֶען אוּנ צוּשְׁמֶעטֶערְט אוֹיף שְׁטִיקֶער דִיא קְלֵיינֶערֶע אָבְּגֶעטְטֶער וָואס זֵייא שְׁטֶעהֶען שׁוֹין אִין זַיין שָׁאטְטֶען פִיעל יָאהרֶען אוּנ עֶס אִיז צְוִוישֶׁען זֵייא שָׁלוֹם ? נוּר דוּא נוּר דוּא זֶעלְבְּסְט הָאסְט זֵייא צוּבְּרָאכֶען, אוּנ מִיט פַאלְשְׁקַייט הָאסְט דוּא דִיא הֶעק אַרַיין גֶעשְׁטֶעקְט אִין דֶעם עֶלְסְטֶען אָבְּגָאטְס הָאנְד צוּ גֶענַארֶען מִיךְ מִיט לִיגֶענְד אוּנ פַאלְשְׁקַייט ! דוּא בִּיסְט בֶּעשַׁאפֶען גֶעוָוארֶען אוֹיף דִיא וֶועלְט צוּ פֶערְשְׁוַואכֶען מַיין עֶהרֶע, אוּנ אִיךְ בִּין גֶעצְוִוינְגֶען צוּ טֵייטֶען דִיךְ מִיט אַ שְׁוֶוערְד אָדֶער מִיט דִיא זֶעלְבֶּע הֶעק וָואס זֵייא זֶענֶען גֶעגֶעבֶען גֶעוָוארֶען אִין דֶעם עֶלְסְטֶען אָבְּגָאטְס הָאנְד אֵיידֶער דֶער קֵייזֶער וֶועט פוּן דֶעם גֶעוָואהר וֶוערִין".

אוּנ אִיךְ הָאבּ אִיהם לַאנְגְזַאם מִיט אַ פֶעסְטֶע הַארְץ גֶעעֶנְטְפֶערְט אוּנ גֶעזָאגְט : „וֶוען דוּא הָאסְט מִיט דַיין אֵייגֶען מוֹיל מוֹדֶה גֶעוֶועזֶען,

ורוח, ואין בהם כח לעשות שמץ דבר, איך מלאך לבך לתת למו כבוד אלהים ולעבדם ברגשי קודש? האם יעמידו לך רֶוַח והצלה בעת צרה? אם יכרו אזן קשבת לתפלתך לפניהם? האם יהיה אחד מהם לך למגן וצנה בפני שונאיך? הלא הבושה תכסה כענן חושך פני ראש שרי המלך כמוך, אשר יחליף וימיר כבוד אלהי הצבאות ואדון שמים וארץ, בתבנית אלילי עץ ואבן, עצבי זהב וכסף, אשר לא יראו ולא יאזינו, לא ילכו ולא יעשו מאומה? הגד לי נכוחה, היש כח לאלילך הגדול להניע אצבע ולגרש את הזבוב העומד על אפו להקיא גללי צואתו? הלא ידעת אבי יקירי בגלל מה הביא שדי את מי המבול להשחית את כל ברוא׳

דָאס דוּא אָבְּגֶאטֶטער זֶענֶען נִישְׁט מֶעהר וִויא דִיא נִידְרִיגֶע שְׁקְלֶעמִין אָהְן אַ זֶעעלֶע אוּנ אָהְן אַ גֵייסְט, אוּנ עֶס אִיז נִישְׁט אִין זֵייא קֵיין קְרַאפְט צוּ טוּהֶען דִיא מִינְדֶעסְטֶע זַאךְ, וִויא אַזוֹיא הָאט דִיךְ דַיין הַארְץ עֶרְלוֹיבְּט צוּ גֶעבֶּען זֵייא אַ גֶאטְלִיכֶע עֶהְרֶע אוּנ צוּ דִיעֶנֶען זֵייא מִיט הֵיילִיגֶע גֶעוִויסֶען? צוּ זֵייא וֶועלֶען דִיר צוּ שְׁטֶעלֶען אַ הִילְף אוּנ אַ רֶעטוּנְג אִין דִיא שְׁלֶעכְטֶע צַייט? צוּ זֵייא וֶועלֶען גְרָאבֶּען אַ הֶערֶענְדִיג אוֹיעֶר צוּ דַיין גֶעבֶּעט פַאר זֵייא? צוּ אֵיינֶער פוּן זֵייא וֶועט זַיין צוּ דִיר וִויא אַ שִׁיטְץ אוּנ אַ פַּאנְצֶער פַאר דַיינֶע פֵיינְד? דִיא שַׁאנְדֶע בֶּעדֶעקְט דָאךְ וִויא אַ פִינְסְטֶערֶער וָואלְקֶען דָאס גֶעזִיכְט פוּן אַ עֶלְטְסְטֶען אִיבֶּער דֶעם קֵייזֶערְס הֶערֶען וִויא דוּא, וָואס עֶר טוֹישְׁט אוּנ וֶועקְסֶעלְט אִיבֶּער דֶעם כָּבוֹד פוּן דֶעם גָאט וָואס אִיז אִיבֶּער אַלֶע הֶערְשַׁאפְטֶען אוּנ דֶער הֶערר פוּן דִיא הִימְלֶען אוּנ דִיא עֶרְד, מִיט דִיא בִּילְדֶער פוּן הָאלְצֶענֶע אוּנ שְׁטֵיינֶערְנֶע אָבְּגֶאטֶטער, גָאלְדֶענֶע אוּנ זִילְבֶּערְנֶע סָאמְבָּאלֶען וָואס זֶעהֶען נִישְׁט אוּנ הֶערִין נִישְׁט, גֶעהֶען נִישְׁט אוּנ טוּהֶען נִישְׁט דָאס מִינְדֶעסְטֶע? זָאג מִיר רִיכְטִיג, צוּ דַיין גְרוֹיסֶער אָבְּגָאט הָאט קְרֶאפְטֶען צוּ שְׁאקְלֶען מִיט אַ פִינְגֶער אוּנ צוּ פֶערְיָאגֶען דִיא פְלִיג וָואס שְׁטֶעהט אוֹיף זַיין נָאז אוּם צוּ שְׁפֵּייעֶן זַיין אוּנְרֵיינִקַייט? דוּא וֵוייסְט דָאךְ

חלד! יען עבדו לעץ ואבן כמוך, ועזבו את מצות אדון התולדה, ואתה הקשה את ערפך ותעבוד עד זקנה ושיבה למעשה ידי בן תמותה, ולא תבין כי תעורר בזה חרון אף אלהי האלהים, אשר יראה בעיניו הבהירות כל סתום וכל חתום? לכן אבי מחמדי חוסה נא על נפשך המשכלת ועזוב מהרה את ההבל הזה בעוד מועד, בטרם ישפוך אלהים את חמתו בצדק ובמשפט עליך ועלינו, קבץ נא רעיוניך וחקור היטב בפלאי יה, אז תוכח לדעת כי אין אלהים זולת אלהי העברים הנערץ והנקדש השוכן ברקיע עוז ומנהיג את כל היצירה כלה בדברו".

ויהי בדברי את הדברים הנכונים האלה באזני אבי, בא

טהייערער פאטער פאר וואס האט דער אלמעכטיגער גאט געבראכט דעם מבול צו פערניכטען אללע בעשעפעניססען פון דיא וועלט? ווייל זייא האבען געדינט צו האלץ און שטיין ווייא דוא, און זייא האבען פערלאסט דעם געבאט פון דעם הערר פון דיא נאטור, און דוא מאכסט הארט דיין נאקען און דיענסט ביז דיין עלטער צו א שטארבליכען מענשענס ארבייט, און דוא פערשטעהסט ניכט דאס דוא וועסט מיט דעם דערוועקען דעם צארן פון דעם גאט איבער אללע געטטער, וואס ער זעהט מיט זיינע קלארע אויגען יעדען געהיים און יעדעס פערבארגענים? דאדורך גלוסטיגער פאטער ערבארם דיך אויף דיינע קלוגע זעעלע און פערלאס שנעלל דאס נארישקייט קוים דוא האסט נאך צייט, איידער גאט וועט מיט ריכטיגקייט און עהרליכקייט אויסגיססען זיין צארן אויף דיר און אויף אונז, נעם צוזאממען דיינע געדאנקען און קלעהר גוט אריין אין גאטטעס־וואונדער, דאמאלס וועסט דוא דיך איבערצייגען און וויססען דאס עס גיבט נישט. קיין גאט אויסער דער יודישער גאט דער שטארקער און געהייליגטער וואס רוהט אין זיין שטארקען הימעל און פירט מיט זיין ווארט דיא גאנצע נאטור".

און וויא איך האב דיא עהרליכע ווערטער געשפראכען אין

אחד מפקידי המלך הביתה ויקרא את אבי אל מקום אספת השרים כי יתן עצה נחוצה בעניני המלכות. ואני לא התמהמהתי ומהרתי ללכת אל החדר אשר האלילים הנשברים שוכבים שמה, ולקחתי הקרדום ושברתי גם את האליל הגדול אשר השארתיו. ויהי כבוא אבי שנית החדרה וראה את אשר הוספתי לעשות, לא יכול להתאפק וילך אל המלך נמרוד בחיל ורעדה, ויספר באזניו את המעל הגדול אשר מעלתי בזדון לאליליו הקדושים. שרי המלך הבהילו והביאו אותי בחפזון גדול לפני המלך בעת שבתו על כסא מלכותו, ובין השרים אשר ישבו סביבו הכרתי את פני אבי הזועפים עד למאד, והמלך דבר אלי רתת איך לא יראתי לשלוח יד ולשבור את האלילים הקדושים, ואני עניתי

מיין פאטערס אויערן, איז אריין געקומען אין צימער איינער פון קייזערס דיענערס אונ האט גערופען מיין פאטער אויף דעם ארט פון דיא מיניסטארענס־צוזאמענקונפט, דאס ער זאלל געבען א נייטיגע עצה אין דעם קייזערליכען פאליטיק, אונ איך האב מיך גישט אויפגעהאלטען צו געהן שנעלל אין דעם צימער וואס דיא צובראכענע אבגאטטער ליגען דארט, אונ האב גענוממען דיא האק אונ האב אויך צובראכען דעם גרויסען אבגאט וואס איך האב איהם איבערגעלאסט, אונ וויא מיין פאטער איז דאס צווייטע מאהל אריין געקוממען אין צימער אונ האט דערזעהען וואס איך האב נאך צו געטוהען, האט ער זיך נישט געקאנט איינהאלטען אונ מיט ציטערניס אונ אנגס איז ער געגאנגען צום קייזער, אונ האט אין זיינע אויערן ערצעהלט דאס גרויסע פעלשונג וואס איך האב געפעלשט פלייסיג צו זיינע היילגע אבגאטטער, דיא קייזערליכע העררין זענען דער־שראקען געווארען אונ האבען מיך שנעלל געבראכט פאר דעם קייזער אין דיא צייט וואס ער איז זיך געזעצען אויף זיינע קייזערליכע שטוהל, אונ צווישען דיא העררען וואס זענען ארום איהם געזעצען האב איך דערקאנט מיין פאטערס צארנדיגע געזיכט, אונ

לו בשאט נפש כי לא אני רק האליל הגדול שבר בחמתו את האלילים הקטנים ממנו על אשר כהרו לחטוף מהממעמים אשר הבאתי פעמים לפניהם ולא חכו עליו. והמלך גער בי ויבעט ברגליו באמרו, כי אפס כח באלילים לעשות זאת.

אז מצאתי און לי לדבר גבוהה: „אם האלילים האלה חסרי כח ונעדרי חיל המה, מדוע תעבדו אותם ברגשי קודש כאלהים, הלא טוב לכם לעבוד במקומם את אלהי השמים והארץ אשר ברצונו הגיחה הבריאה כלה מרחם התכלית וידו הנעלמה מעין בשר תמשול תמיד על כל היקום? שומו שמים! הלא עון מלך אדיר כמוך גדול הוא מנשוא יען לא תמהר לגרש מארצך את

דער קייזער האָט צו מיר זעהר בייז געשפּראָכען, וויא אַזויא איך האָב נישט געשראָקען אוים צו שטרעקען אַ האַנד אונ צובּרעכען דיא היילינע אָבּגאָטטער? אונ איך האָב איהם מיט אַ שטאָלצען גייסט געענטפערט, דאָס נישט איך, נור דער גרויסער אָבּגאָט האָט מיט זיין צאָרן צובּראָכען דיא קליינע אָבּגאָטטער, ווייל זייא האָבּען פריהער געהאַפּט פון דיא שפּייזע וואָס איך האָב פאַר זייא צווייא מאָהל געבּראַכט אונ האָבּען נישט געוואַרט אויף איהם. אונ דער קייזער האָט מיך אָנגעשריגען אונ האָט מיט זיינע פיס געקאָפּעט זאָגענדיג, דאָס עס איז אין דיא אָבּגאָטטער נישט דאָ קיין קראַפט צו טוהען דאָס.

דאַמאָלס האָב איך מיך קראַפטיג געפונען צו ריידען מיט שטאָלץ: „ווען דיא אָבּגאָטטער זענען אָהנע קראַפט אונ אָהנע מאַכט, פאַר וואָס דיענט איהר זייא מיט היילינע געוויססען וויא גאָטטער, עס איז דאָך אייך ליעבּער צו דיענען אויף זייער אָרט דעם גאָט פון הימעל אונ ערד, וואָס מיט זיין ווילען איז דיא גאַנצע נאַטור פון געהיים אַרויס, אונ זיינע האַנד וואָס זייא איז פערהוילען פון דעם מענשליכען אויג רעגיערט עוויג אויף דעם גאַנצען בּעשטאַנד? זייט וויסט הימלען! דיא זינד פון אַ העלדישען

חשכת האמונה הכוזבת ההיא ולא תציל בכחך חיי ועתות אלפי עבדיך לבל יבלו מבחר שנותיהם בתהו ? הלא שמעת מלך יקר, כי המבול עשה שמות בארץ באשמת הרעים ובעון הזטאים, אשר זדו לעשות כמעשיך אתה, ויעבדו אלילי הבל ועצבי כזב ? איעצך מלכי, כי לא תנום ולא תישן עוי תמהר להסיר אמונת האלילים בעוד מועד, בטרם יפתחו ארובות השמים וחרון אף ירד בעולם, השמר לך פן תהיה מדינתך בגלל זאת כמטרה לחצי הפגעים הרעים והמרים, אשר יחפוץ אלהי האמת לשלחם עליה, הדורות אשר יבואו אחריך יהללוך וישימו אותך על נס,

---

קֵייזֶער וְויא דוּא איז דָאךְ צוּ גְרויס צוּ דֶערְטְרָאגֶען, וַוייל דוּא פְלַייסְט זִיךְ נִישְׁט צוּ פֶערְטְרַייבֶּען פוּן דַיינֶעם לַאנְד דִיא פִינְסְטֶערְנִיס פוּן דִיא פַאלְשֶׁע רֶעלִיגְיֶע, אוּנ דוּא רֶעטֶעסְט נִישְׁט מִיט דַיין קְרַאפְט דָאס לֶעבֶּען אוּנ דִיא צַייטֶען פוּן דַיינֶע טוֹיזֶענְדֶער קְנֶאכְט, דָאס זַייא זָאללֶען נִישְׁט פֶערְבְּרֶענְגֶען זַייעֶרֶע בֶּעסְטֶע יָאהְרֶען מִיט פוּסְטְקֵייט ? דוּא טְהֵייעֶרֶער קֵייזֶער הָאסְט דָאךְ זִיכֶער גֶעהֶערְט, דָאס דֶער מַבּוּל הָאט גְרוֹיסֶע חוּרְבוּת גֶעמַאכְט אוֹיף דִיא וֶועלְט דוּרְךְ דִיא שׁוּלְד פוּן דִיא שְׁלֶעכְטֶע מֶענְשֶׁען, אוּנ דִיא זִינְד פוּן דִיא פֶערְדָארְבֶּענֶע חַארַאקְטֶארֶען, וָואס זַייא הָאבֶּען זִיךְ גֶעפְלַייסְט צוּ טוּהֶען וְויא דַיינֶע זַאכֶען אוּנ הָאבֶּען גֶעדִינְט נַארִישֶׁע אָבְּגֶעטֶער אוּנ פַאלְשֶׁע בִּילְדֶער ? אִיךְ רַאטְהֶע דִיר קֵייזֶער דָאס דוּא זָאלְסְט נִישְׁט רוּהֶען אוּנ שְׁלָאפֶען בִּיז דוּא וֶועסְט זִיךְ הַיילֶען צוּ פֶערְנִיכְטֶען דָאס נַארִישֶׁע גְלוֹיבֶּען אִין דִיא אָבְּגֶעטֶער קוֹים עֶס אִיז נָאךְ דָא צַייט, אֵיידֶער דִי הִימְלִישֶׁע פֶענְסְטֶער וֶועלֶען גֶעעֶפִינְט וֶוערִין אוּנ דֶער בֵּייזֶער צָארְן וֶועט נִידֶערְן אוֹיף דִיא עֶרְד, זָאלְסְט זַיין פָארְזִיכְטִיג דָאס דַיין לַאנְד זָאל נִישְׁט דוּרְךְ דֶעם זַיין וְויא אַ צִיעל צוּ דִיא פַיילֶען פוּן דִיא שְׁלֶעכְטֶע אוּנ בִּיטֶערֶע צוּקוּנְפְטֶען, וָואס דֶער וַואהְרֶער גָאט וִויל זַייא אוֹיף אִיהר שִׁיקֶען דִיא דוּרוֹת וָואס זַייא וֶועלֶען נָאךְ דִיר קוּמֶען וֶועלֶען דָאךְ לוֹיבֶּען אוּנ זַייא וֶועלֶען דִיךְ אוֹיף אַ פָאהְן

אם תצליח לבער האלילים עם העצבים מן הארץ. גם דע בחכמתך, כי לא איש חי הרגתי, ושמץ דם לא שפכתי בחדר אבי, הלא רק פסלי עץ ואבן שברתי, אלילי הבל ותהו, אשר על ידיהם יאבדו רבבות אלפי חכמים את עתותיהם, ואת שמם ישאירו לדראון עולם, לחרפה ולכלמה, לכל הדורות הבאים, וצאצאיהם יבושו בזכרם, כי על ברכי הורים פתאים כאלה נולדו, הורים עורים מוכי סנורים, אשר לא ראו ולא הבינו תבלית שדי וישתחוו למעשה ידיהם".

האמונה באלילים אשר נשרשה עמוק בלב המלך נמרוד, הרתיחה את כל דמו אשר בעורקיו כאש מתלקחת עלי, כקבר פתח את

טראגען, ווען דיר ווערט לונגען אויס צו ריינינגען דיא גאטטער מיט דיא סאמבאלען פון דיא וועלט. אויך זאלסט דוא מיט דיין פערשטאנד וויססען, דאס איך האב נישט קיין לעבענדיגען ערמארדעט, אונ איין טראפפען בלוט האב איך אין מיין פאטערס צימער נישט פערגאססען, נור האלצענע אונ שטיינערנע בילדער האב איך צוברָאכען, נארישע אונ פוסטע אבגאטטער, וואס דורך זייא פערליערען צעהנטויזענדער חכמים זייערע צייטען, אונ זייא לאססען איבער זייער נאהמען מיט א עוויגע שאנדע, בעשמוצט אונ פערשעהמט, צו אללע צוקונפטיגע דורות, אונ זייערע קינדער וועללען זיך שעהמען ווען זייא וועללען דערמאנען, דאס אויף דיא נארישע עלטערנס שויס זיינען זייא געבוירען, בלינדע פאטערס, געשלאגען מיט א פערבלענדונג, וואס האבען נישט געזעהען אונ נישט פערשטאנען דעם אלמעכטיגען גאטס צוועק, אונ האבען זיך געביקט צו זייערע אייגענע ארבייט".

דאס גלויבען אין דיא אבגאטטער וואס דאס איז זעהר טיעף איינגעוואָרצעלט געווארען אין דעם הארץ פון קייזער נמרוד, האט דאס גאנצע בלוט אין זיינע אדערין צוקאכט אויף מיר וויא א פלאקערדיגעם פייער, ער האט זיין מויל וויא א קבר געעפינט

פיו, ועד מהרה חרץ משפטי, להשליכני בבית האסורים הקשה. עבדיו מהרו לעשות רצונו, וכרגע הביאוני ביתה האסורים. שמה ישבתי עלז ושמח, ולמדתי את כל התורות אשר שמעתי מפי נח. ויהי בחצי הלילה, נגלה אלי מלאך אחד ויאמר: „אל תירא אברם ואל תחת מיד בן תמותה אשר ימיו חרוצים, אימת בשר ודם לא תבעתך כי הוא כמוץ נדף לפני סופה, אנכי מגן לך בכל שנות חייך, וגערתי בשטן לבל יתן לנגוע בך לרעה".

ובימי שבתי כה בבית הסהר, קרא המלך אליו את חכמיו ושופטיו, ויתיעצו יחד מה לעשות עמדי, אך באחרונה חרצו

אויף מיר, אונ האט מיך שנעלל פעראורטהיילט, מען זאלל מיך אריין ווארפען אין א שווערען קערקער. זיינע קנאכט האבען זיך שנעלל געפלייסט צו טוהען זיין ווילען, אונ אין איין זעקונדע האבען זייא מיך אין קערקער געבראכט, דארט בין איך מיר פריילץ אונ לוסטיג געזיטצען, אונ האב געלערנט דיא אללע תורות וואס איך האב פון נח'ס מויל געהערט, אונ וויא עס איז האלבע נאכט געווארען, האט זיך צו מיר בעוויזען איין ענגעל אונ האט געזאגט: „אברם זאלסט נישט אנגסטען אונ זאלסט נישט פארכטען פאר דיא האנד פון דעם שטארבליכען מענש וואס זיינע טאג זענגען געצעהלט, דיא שרעק פון בלוט אונ פלייש זאלל דיך נישט דערשרעקקען ווייל ער איז וויא א פערשטויסענע פלעווע פון דעם שטארמווינד. איך שיטץ אויף דיר אין דיינעם גאנצען לעבען, אונ איך האב שוין אנגעשריגען דעם טייפעל דאס ער זאלל נישט לאססען דיך אנרירען צום שלעכטען"

אונ אין דיא טאג וואס איך בין מיר אזויא געזיטצען אין קערקער, האט דער קייזער גערופען זיינע קלוגע אויך זיינע ריכטערס, אונ זייא האבען צוזאממען א ראטה געהאלטען וואס עס איז מיט מיר צו טוהען, נור צום ענדע האבען זייא אויף מיר א ביטטערן ורראק ארויס געגעבען, מען זאלל אנציגדען אגרויס פייער

עלי משפט מר, להבעיר בערה גדולה שלשה ימים ושלשה לילות בכבשן הגדול אשר בעיר כשדים ולהשליכני בתוכו.

הפקידים הבהילוני פתאום והוציאוני מבית כלאי, והובילוני בחרפה ערום ביום הולדי אל מקום הכבשן, אלפי בני אדם אנשים ונשים וטף, באו אל המקום ההוא, ורבים עמדו על הגגות ועל המעקות ועל המגדלים, לראות אחרית האיש אשר מָעַל וישבר האלילים הקדושים. ויהי כאשר ראוני החרטומים אשר עמדו שמה אצל המלך, צעקו כלם מנהמת לבם ויאמרו: „הלא זה הוא האיש אשר ביום הולדתו בבית תרח ראינו מלחמת הכוכבים במרום, ומהרנו לגלות ביום המחרת את אזן המלך, ועתה הלא נוכחנו לדעת ועינינו הרואות, כי תרח אביו החליף

אין קאַלכאויפֿען אין דיא שטאָדט כשדים דרייא טאָג אונ דרייא נאַכט אונ מיך אַריין וואַרפֿען אין איהם.

דיא פּאָליציא האָבען מיך פּלוצלינג דערשראָקען אונ האָבען מיך אַרויס גענומען פון מיין קערקער אונ האָבען מיך געפֿיערט מיט שאַנדע נאַקעט וויא דעם טאָג וואָס איך בין געבוירען, צו דעם אָרט פון קאַלכאויפען. טויזענדער מענשען מאַנגער אונ פֿרויען אויך קינדער זענען געקומען צו דעם אָרט, אונ פֿיעל זענען געשטאַנען אויף דיא דאַכער אונ אויף דיא גאַנגעס אונ אויף דיא טאָרמען צו זעהען דעם סוף פון דעם מענש וואָס האָט געפֿעלשט אונ צוברָאכען דיא היילינע אָבגאָטטער, אונ וויא דיא צויבער־קונסטלערס וואָס זענען דאָרט בייא דעם קייזער געשטאַנען האָבען מיך דערזעהען, האָבען אַללע אָנגעהויבען צו שרייען מיט דעם ברוממונג פון זייער האַרץ אונ האָבען געזאָגט: „דאָס איז דאָך דער זעלבער מענש וואָס אין דעם טאָג וואָס ער איז געבוירען געוואָרען אין תרח'ס הויז האָבען מיר געזעהען אויף דעם הימעל דיא שטרייט פון דיא שטערין. אונ מיר האָבען זיך געאיילט צו ענטדעקען דאָס אויף דעם מאָרגענדיגען טאָג צום קייזער, אונ יעצט

אותו בילד אחר ויקח תמורתו הון עתק, שומו שמים! הלא אך ילד נקי הרגנו תחתיו!".

והמלך חרד חרדה גדולה לשמע השערוריה הזאת, ויצו בחרון אפו להביא לפניו מהרה את תרח אבי, ולא ארכו הרגעים והנה אבי עומד לפני המלך, ומדבר באזניו דברים קשים לאמר: „הבעד בנך נתתי כופר נפש או בעד ילד זנונים? אם לא תגיד עתה האמת תהיה אחריתך מרה עד מאד, ואם לא תכחד מאומה, חי ראשי! כי אעמיד לך רוח והצלה".

ואבי הודה עלי פשעו ויאמר: „מה יכולתי עשות אב החמלה צדתני כצפור ברשתה, ומאד נכמרו רחומי על בני

זענען מיר איבערצייגט געוואָרען צו וויסען אונ אונזערע אויגען זעהען, דאס זיין פאטער תרח האט איהם אויסגעטוישט מיט א פרעמד קינד, אונ האט פאר איהם גענומען אגרויס פער־מעגען. דיא הימלען ווערין וויסט! מיר האבען דאך אויף זיין ארט געטייט א אונשולדיג קינד!"

דער קייזער האט געציטערט אגרויס ציטערניס הערענדיג דעם איבערראשונג, אונ האט מיט זיין צארן געהייסען מען זאלל פאר איהם שנעלל ברענגען מיין פאטער תרח, אונ נישט אין לאנגע מינוטען איז שוין מיין פאטער געשטאנגען פאר דעם קייזער, אונ ער האט אין זיינע אויערין געשפראכען הארטע ווארטער: „צו פאר דיין זוהנ'ס לעבען האב איך בעצאהלט אדער פאר א אונ־עהרליך קינד? ווען דוא וועסט מיר יעצט נישט זאגען דיא וואהרהייט וועט דיינע ענדע זעהר ביטטער זיין, אונ ווען דוא וועסט מיר נישט זאגען דיא מינדעסטע ליגענד, שווערע איך ביי מיינעם קאפף דאס איך וועלל דיר צו שטעללען א בעשערמונג אונ ארעטטונג".

אונ מיין פאטער האט מודה געוועזען אויף זיין זינד אונ האט געזאגט: „וואס קאן איך דען טוהען ווען דאס ערבארמקייט

האהוב, ונתתי תמורתו את בני הנולד לי על ברכי שפחתי, להרגיע את רוחך ולהסיר מלבך הפחד והמורא אשר עוררו החרטומים בקרבך? ועתה בראותי כי בני זה שבר את האלילים ונפשו תתעב את דתנו, גליתי את אזנך במו־פי ולא חסתי על חייו ועל עצב אמו האוהבת אותו עד מאד?"

המלך שאל אותו, מי נתן לו העצה הזאת להחליף אותי בבן השפחה, ויאמר כי הרן אחי היה היועץ, ויצו המלך להשליך אותי יחד עם הרן אחי תוך כבשן האש. והפקידים מהרו והפשיטו את הבגדים מעלי ומעל הרן אחי, ויאסרו את ידינו ורגלינו

האט מיך וויא אפויגעל געפאנגען אין איהר געטץ, אונ מיין ערבארמקייט האט זיך זעהר ערוואַרעמט אויף מיין זוהנ'ס לעבען, אונ איך האב אויף זיין ארט געגעבען מיין זוהן וואס מיינע דיענסט האט צו מיר געבוירען, צו בערוהיגען דיין גייסט אונ אבצוטוהען פון דיין הארץ דיא שרעק אונ דעם אנגס וואס דיא צויבערער־קונסטלערס האבען אין דיין הארץ דערוועקט? אונ יעצט וויא איך האב געזעהען דאס דער זוהן מיינער האט דיא אבגאטער צו־בראכען, אונ זיין גייסט פעראונווירדיגט אונזערע רעליגיע, האב איך מיט מיין מויל ענטדעקט דיין אויער, אונ האט ניט חס געהאט אויף זיין לעבען אונ אויף דעם טרויערקייט פון זיינע מוטטער וואס זיא ליעבט איהם זעהר?"

דער קייזער האט איהם געפרעגט, ווער עס האט איהם דעם ראטה געגעבען דאס ער זאלל מיך אויסטוישען אויף דיא דיענסטמ'ס קינד. אונ ער האט געזאגט דאס מיין ברודער הרן האט איהם דעם ראטה געגעבען. האט דער קייזער געהייסען מען זאלל מיך צוזאממען מיט מיין ברודער הרן אריין ווארפען אין פייערדיגען קאלכאויפען. אונ דיא פאליציייא האבען זיך געהיילט אונ האבען פון מיר אונ פון מיין ברודער הרן אויסגעטוהען דיא קליידער, אונ האבען אונזערע האנד אונ פיס געבונדען מיט גראבע שטריק,

בחבלים עבותים, והשליכונו יחד תוך הכבשן הבוער. הרן אשר עבד גם הוא את האלילים, נשרף כרגע, וגויתו נהפכה עד מהרה לאפר, וממנו יצאה לשון אש, ותשרוף שנים עשר פקידים אשר השליכו אותי תוך הכבשן, ואחרי כן שרפה האש את החבלים אשר היו על ידי ועל רגלי, ובכל עור בשרי לא נגעה לרעה, ועבדי המלך ושריו ראו בעיניהם, והנה אנכי הולך שָׁלֵו ושאנן בתוך הכבשן שלשה ימים ושלשה לילות, בכל מקום אשר דרכה כף רגלי, ברחה האש מפני, והשביבים נסוגו אחור. וירוצו הפקידים כאילים מוכים בתמהון, ויגידו למלך לאמר: „עינינו רואות והנה אברם בן תרח הולך וישוח בתוך הכבשן הבוער כמו בגן, ונפשו צהלה!”.

און האבען אונז צוזאממען אריין געווארפען אין דעם ברענענדיגען קאלכאויפען. הרן ווייל ער האט אויך געדיענט דיא אבגאטטער איז ער אין איין זעקונדע פערברענט געווארען, און זיין קערפער איז זעהר שנעלל פערקעהרט געווארען אויף אש, און פון איהם איז ארויס א פייערדיגע צונג, און האט פערברענט צוועלף זעלנער וואס האבען מיך אריין געווארפען אין קאלכאויפען. נאכדעם האט דאס פייער פערברענט דיא שטריק וואס זיינען געוועזען אויף מיינע האנד און פיס, און דאס פייער האט נישט אנגעריערט צו שלעכטין אין דיא גאנצע הויט פון מיין ליב. און דעם קייזערס קנעכט אויך זיינע העררען האבען מיט זייערע אויגען געזעהען, וויא איך געה מיר רוהיג און לאנגזאם אין קאלכאויפען דרייא טאג און דרייא נאכט, אויף יעדען ארט וואס מיין פוס האט געטרעטין, איז דאס פייער אטלאפען, און דיא פינקען האבען זיך צוריק אבגעריקט. דיא דיענערס זיינען געלאפען וויא הירשען דערשלאגען מיט א פערוואונדערונג, און האבען דעם קייזער געזאגט: „אונזערע אויגען זעהען דאס אברם תרח'ס זוהן געהט און שפאצירט זיך אין ברענענדיגען אויפען וויא אין גארטען און זיין גייסט איז פריילין!”

ויתמה המלך עד מאד על מוצא שפתם, וימהר לשלוח רבים משריו הגדולים והנאמנים לראות אם כנים דבריהם. וישיבו למלך דבר: „בעינינו ראינו את אברם הולך ערום בעליצת נפש בתוך האש, וגם אחד מחלקי גויתו לא היה לברות לשני הלהבה הנוראה". ויפג לב המלך, וישא את רגליו וירץ מהרה אל הכבשן, וירא, והנה אנכי הולך סמוך ובטוח בתוך הכבשן, ועורי אשר על בשרי הוא יפה כעור הילד השוכב שקט ושאנן בערשו. ויצו את עבדיו לשלוח יד חרוצים ולכבות עד מהרה את האש, ולהוציא אותי חי מתוך הכבשן, והפקידים לא יכלו לעשות מצותו, כי האש היתה גדולה ונוראה עד מאד. אז נער

דער קייזער האט זיך זעהר פערוואונדערט אויף זייער געשיכטע, אונ האט זיך געאיילט צו שיקקען פיעל פון זיינע גרויסע אונ טרייע העררען, צו זעהען אויב זייערע ווארטער זענגען ריכטיג. אונ זייא האבען דעם קייזער בענאכריכט: „מיר האבען מיט אונזערע אויגען געזעהען וויא אברם געהט נאקעט אין פייער מיט א פריילינען מוטה, אונ אויך איין אבר פון זיין קערפער איז נישט אויפגעפרעססען געווארען דורך דיא צייין פון דעם שרעקליכען פלאם". דעם קייזערס הארץ איז בענויא אוועק פון זיין ארט, אונ האט געהויבען זיינע פיס אונ איז שנעלל געלאפען צום קאלכ-אויפען, אונ האט געזעהען דאס איך געה מיר זיכער פעסט אין קאלכאויפען, אונ דיא הויט וואס איז אויף מיין לייב, איז שיין וויא דיא הויט פון דעם קינד וואס ליגט זיך רוהיג שטילל אין זיינע וויעג, ער האט זיינע קנעכט בעפוילען דאס זייא זאללען שטרעקען א פלייסיגע האנד אונ פערלעשען וויא אמשנעללסטען דאס פייער, אונ ארויס רעטטען מיך פון קאלכאויפען לעבענדיג, אונ דיא דיענערס האבען זיין בעפעהל נישט געקאנט טוהען. ווייל דאס פייער איז זעהר גרויס אונ שרעקליך געוועזען. דאמאלס האט דער קייזער אויף זייא געשריגען מיט זיין צארן, אונ זייא זענגען

בהם המלך בשצף קצפו, ויגשו שנית להשקיע את האש, והנה פרצה הלהבה החוצה, ותשרוף את עור פניהם, וימותו שמונה מהם לעיני המלך במכאובים נוראים.

אז נגש המלך אל פתח הכבשן, ויקרא אלי בקול גדול: „שמע נא אברם בחיר אלהי השמים! עזוב נא את האש וצא אלי החוצה!”

ואנכי בשמעי תהלת אלהי השמים יוצאת מפי המלך העובד מנעוריו עצבים ואלילים, בכיתי מרוב שמחה, וששתי עד מאד, יען על ידי נקדש שם אלהי הצבאות בשער בת רבים, ויצאתי מתוך הכבשן כאיש היוצא עלז ושמח מגן פרחים,

---

דאס צווייטע מאהל צו געגאנגען פערלעשען דאס פייער, איז דער פלאם ארויס פון אויפען, אונ האט פערברענט דיא הויט פון זייער געזיכט, אונ אכט פון זייא זענען פאר דעם קייזערס אויגען געשטארבען מיט שרעקליכע שמערצין.

דאמאלס איז דער קייזער צו געגאנגען צו דיא טיער פון אויפען, אונ האט צו מיר גערופען מיט אגרויסע שטימע: „זאלסט הארכען גוטיגסט אברם דער אויסערוויילטער פון דעם גאט פון הימעל! פערלאס גוטיגסט דעם פייער אונ געה ארויס אין דרויסען צו מיר!”

אונ וויא איך האב געהערט וויא דער לויב פון דעם גאט פון דיא הימלען געהט ארויס פון דעם קייזערס מויל וואס ער דיענט פון זיין יוגענד אן אבגאטטער אונ בילדער, האב איך פון גרויס פרייד געוויינט אונ בין געווארען זעהר לוסטיג, ווייל דורך מיר איז געהייליגט געווארען דער נאהמען פון דעם גאט פון אללע הערר־שאפטען אויף א פובבליטשנע ארט, אונ איך בין ארויס געגאנגען פון קאלכאויפען גראדע וויא א מענש געהט ארויס לוסטיג אונ פריילך פון א בלוהמענגארטען, אונ איך בין מיר העלדיש צו געגאנגען צום קייזער, אונ ער האט מיך מיט גרויס וואונדער געפראגט, צו

והלכתי מעדנות אל המלך. וישאלני בהמהון גדול, אם עצמותי ברזל ובשרי נחושה, כי לא שלטה בי האש, והלהבה הנוראה לא נגעה גם בצפורן אצבעי הקטנה? ועניתי לו רכות: „האלהים אשר בשמים, הוא שלח מלאכו לפני דגן עלי מפני האש, יען הכרתי ונוכחתי לדעתי הבל האלילים המתעתעים; ואולי יאבה אלהי הצבאות זה לרמוז את יצוריו מדרך עקלתון זה ולהורותם דעת עליון" ויוסף המלך לשאלני איה הרן אחי? ואני אמרתי לו בצחוק: „האלילים אשר עבד להם לא עצרו כח לגרש מפניו את האש, והנה שורף". אז נפל המלך ושריו ארצה, וישתחוו כלם לפני ברתת וחלחלה, ואני דברתי באזניהם קשות: „לא

מיינע ביינער זיינען אייזען אונ אויב מיין פלייש איז קופפער דאס עס האט אין מיר ניכט בעריערט דאס פייער אונ דער שרעקליכער פלאם האט ניכט אנגעריערט דעם נאגעל פון מיין קליינעם פינגער? אונ איך האב איהם ווייך געענטפערט: „דער גאט וואס איז אין הימעל ער האט געשיקט זיין מלאך פאר מיר צו שיטצען אויף מיר פון דעם פייער, ווייל איך האב ערקאנט אונ איך בין איבערצייגט געווארען צו וויסען דאס נארהייט פון דיא אבגאטטער וואס זייא פערבלאנדזשען מענשען, אונ פיליייכט וועט דער גאט פון דיא הערשאפטען וועלען אוועק ניינען זיינע בעשעפעניסען פון דעם קרוממען וועג אונ זייא לערנען דיא גאטליכע חכמה".

אונ דער קייזער האט מיך ווייטער געפראגט וויא איז מיין ברודער הרן? אונ איך האב איהם מיט געלעכטער געזאגט: „דיא אבגאטטער וואס ער האט צו זייא געדיענט האבען קיינע קראפטין געהאט צו פערטרייבען פון איהם דעם פייער אונ ער איז פערברענט געווארען". דאמאלס איז דער קייזער מיט זיינע הערען געפאלען אויף דיא ערד, אונ זייא אללע האבען זיך פאר מיר געבוקט מיט ציטערניס אונ שוידערניס, אונ איך האב אין זייערע אויערען זעהר שארף געשפראכען: „איהר זאלט איך ניכט בוקען

תשתחוו לבן תמותה, ולא תכרעו ברך לגוש עפר כמוני, גם לא תוסיפו להשתחוות לפני אלילי עץ ואבן כסף וזהב, רק תנו כבוד אלוה לאדון כל הארץ, אשר ברצונו ברא הכל, וידו החזקה הנעלמת מעין בשר היא תמשול תמיד בכל".

המלך הרוה מלא כף נחת מדברי, וכבדני במתנות יקרות, וינשק את פני תרח אבי לעיני, והודה לו על אשר השכיל להחליף אותי בילד אחר ולא נתן אותי לממיתים, גם נתן לי המלך בעצם היום ההוא שנים מעבדיו היקרים, אשר שם האחד עוני, ושם השני אליעזר. וגם שרי המלך הקטנים עם הגדולים, הרבו להביא אלי מתנות יקרות והמון כלי כסף וזהב, ורבים צירו את תמונתי, בתבנית, איש אלהים יושב שלשה ימים ושלשה

צו א שטיק ערד וויא איך בין, אויך זאלט איהר מעהר זיך נישט ביקען צו דיא האלצענע אונ שטיינערנע זילבערנע אונ גאלדענע אבגאטטער, נור איהר זאלט געבען א גאטליכע עהרע צו דעם הערר פון דיא גאנצע וועלט, וואס מיט זיין ווילען האט ער אללעם בעשאפען, אונ זיינע שטארקע האנד וואס זיא איז פערהוילען פון דעם מענשליכען אויג, זיא רעגירט אימער איבער אללעם".

דער קייזער האט זיך אנגעזעטעט מיט פיעל צופרידענהייט אונ האט מיך בעעהרט מיט טהייערע פרעזענטער, אונ דאס פאר מיינע אויגען געקושט דאס געזיכט פון מיין פאטער תרח, אונ האט איהם געדאנקט וויל ער האט געקלוגט אויסצוטוישען מיך מיט אן אנדער קינד, אונ האט מיך נישט געגעבען צו דיא מיטערם. אויך האט ער מיר דעם זעלבען טאג געגעבען צוויא פון זיינע קנעכט, איינער הייסט „עוני" אונ דער צווייטער „אליעזר". אויך דעם קייזערס גרויסע אונ קליינע הערען האבען מיר געבראכט פיעל טהייערע פרעזענטער אונ פיעל זילבערנע אונ גאלדענע אנטיקען, אונ פיעל האבען מיין געזיכט געמאהלט אין

לילות בתוך כבשן האש ויוצא משם בשלום בלי כויה אחת. וביום המחרת שבתי לבית אבי עם שלש מאות איש אשר דבקו בי וסרו למשמעתי, ובהיכל אבי הגדול נאספו יום יום אלפי בני אדם, והוכחתי להם אמונת אלהי השמים ויקרת תפארתו, עדי עזבו את עצביהם וסרו מאליליהם, ויעבדו אתי יחד את אלהי האמת והצדק, אבי היש וההוה".

כל הדברים האלה דבר אברהם באזני משה איש האלהים, וישבע עונג גדול בשמעו אותם יוצאים כפנינים מפי ראש המאמינים, בשבתו על כסא רם ונשא בעדן הנשמות, וכראותו כי

אַ גֶעשְׁטאַלְט פוּן אַ גָאטְלִיכֶען מַאן וָואס זִיצְט דְרַייא טָאג אוּנ דְרַייא נַאכְט אִין דֶעם פַייעֶרְדִיגֶען קַאלְכְאוֹיפֶען אוּנ עֶר גֶעהט פוּן אִיהם אַרוֹיס בְּשָׁלוֹם אָהן אַיין בְּרַאנְד, אוּנ צוּ מָארְגֶענְס בִּין אִיךְ צוּרִיק אִין מַיין פָאטֶערְס הוֹיז מִיט דְרַייהוּנְדֶערְט מַאן וָואס הָאבֶּען זִיךְ אִין מִיר בֶּעהֶעפְט אוּנ זֶענֶען מִיר גֶעוֶועזֶען גֶעהָארְכְזַאם. אוּנ אִין מַיינֶעם פָאטֶערְס גְרוֹיסֶען פַּאלַאס הָאבֶּען זִיךְ טֶאגְלִיךְ פֶערְזַאמֶעלְט טוֹיזֶענְדֶער מֶענְשֶׁען, אוּנ אִיךְ הָאבּ זַייא עֶרְקְלֶעהרְט דֶעם גְלוֹיבֶּען אִין דֶעם גָאט פוּן דִיא הִימְלֶען אוּנ זַיין טְהַייעֶר שׁוֹינְהֵייט, בִּיז זַייא הָאבֶּען פֶערְלָאסְט זַייעֶרֶע בִּילְדֶער אוּנ זֶענֶען אַוֶועק פוּן זַייעֶרֶע אָבְּגֶעטֶער, אוּנ הָאבֶּען מִיט מִיר צוּזַאמֶען גֶעדִיענְט דֶעם רִיכְטִיגֶען אוּנ וַואהרֶען גָאט, דֶער פָאטֶער פוּן יעדע זַאךְ וואס גֶעפִינְט זִיךְ".

דִיא אַלֶע וֶוערְטֶער הָאט אַבְרָהָם גֶעשְׁפְּרָאכֶען אִין דִיא אוֹיעֶרֶען פוּן מֹשֶׁה דֶער גָאטְלִיכֶער מַאן, אוּנ עֶר הָאט זִיךְ אָנְגֶעזֶעטִיגְט מִיט גְרוֹיס פֶערְגֶענִיגֶען הֶערֶענְדִיג וִויא זַייא גֶעהֶען אַרוֹיס וִויא פֶּערְלֶען פוּן דֶעם מוֹיל פוּן דֶעם עֶלְטֶסְטֶען פוּן דִיא גְלוֹיבֶּערְס וֶוען עֶר אִיז זִיךְ גֶעזִיצְט אוֹיף אַ הוֹיכֶע בֶּעעֶהרְטֶע שְׁטוּהל אִין גַן עֵדֶן פוּן דִיא נְשָׁמוֹת, אוּנ וִויא עֶר הָאט גֶעזֶעהֶען זַיינֶע לֶעפְּצֶען פוּן מוֹיל פֶערְשְׁלָאסֶען, הָאט עֶר אִיהם זֶעהר גֶעבֶּעטֶען דַאס עֶר

סגר דלתי פיו, הפציר בו עד מאד כי יוסיף לספר לו יתר תולדתו, והוא נאות לבקשתו ויאמר:

„ובהיותי בן שתים וחמשים שנה, שנתים אחר קדשתי את שם אלהים באש הכבשן, נפלה תרדמה עזה על המלך נמרוד בשבתו בהיכלו אשר בבבל הבירה, ויחלום והנה הוא עומד עם חילו הרב והעצום נגד הכבשן ערוכים בכל כלי קרב, ואיש כתמונתי וצלמי יוצא ברעם ורעש מתוך הכבשן, ויתיצב לפני המלך בחרב שלופה, עדי נבעת המקדם מפני פניו, הבוערים כלפידים, וינס חיש מהר על נפשו, ובמרוצתו השליך האיש ההוא ביצה אחת גדולה על ראש המלך ונהפכה בהבקעה לנהר גדול רחב ידים, וכל חילו עם מרכבותיהם וכלי מלחמתם טבעו

זאלל איהם ווייטער ערצעהלען זיינע ביאגראפיע, אונ ער איז איינגעווילליגט געווארען צו זיינע ביטטע אונ האט געזאגט:

„אונ וויא איך בין אלט געווארען צוויאונפופציג יאהר, צוויא יאהר נאכדעם וויא איך האב נאטס נאהמען געהייליגט דורך דעם פייער פון קאלכאויפען, איז א שטארקער שלאף געפאללען אויף דעם קייזער נמרוד ווען ער איז געזעסען אין זיין פאלאס וואס איז אין זיין הויפטשטאדט בבל, אונ עס האט איהם געטרוימט דאס ער שטעהט מיט זיין פיעל אונ שטארק מיליטער געגען דעם קאלכ־אויפען געלאדענט מיט דעם גאנצען געוועהר, אונ איין מעניש אין מיין געשטאלט אונ מיינע פיזיגנאמי געהט ארויס פון קאלכאויפען מיט שטארם אונ ראשונג, אונ ער האט זיך געגען קייזער געשטעלט מיט א אויסגעצויגענע שווערד, ביז דער קייזער איז דערשראקקען געווארען פאר זיין געזיכט וואס האט געפלאקערט וויא שטאל־קאטצען, אונ ער איז זעהר שנעלל אטלאפען מיט זיין לעבען, אונ אין זיין לויפען האט דער מעניש געווארפען א גרויס איי אויף דעם קייזערס קאפף, אונ וויא דאס איי האט זיך צושפאלטען, איז עס פערקערט געווארען צו א גרויסען ברייטען טייך, אונ זיין גאנצע

כאבן במימיו העמוקים, ורק המלך עם שלשה אנשיו נמלטו בחפזון נמרץ, ובמנוסתו נתן המלך את עיניו על פני האנשים האלה אשר אתו, וירא והנה המה לבושים כלם מכלול ובגדי מלכות כמהו, וכאשר הביט המלך אחור, ראה והנה הביצה תמימה ושלמה כבראשונה וכל שבר אין בה, ואפרוח קטן יגיח מתוכה, וממהר לעוף ולהתיצב על ראש המלך, וינקר בחרטומו את עיניו ויכהו בעורון.

המלך הקיץ משנתו בחרון אף, ואימתו גדולה עד מאד, ובמצותו הובאו כל חכמיו לפניו, ויספר להם את חלומו בזרם דמעות ועצבון גדול. ויען אחד מחכמיו ואנוקי שמו, ויאמר:

מיליטער מיט זייערע רייטוועגען און זייערע קריגסזאכען זענען אין זייגע טיפע וואססערן איינגעזונקען געווארען וויא א שטיין, נור דער קייזער מיט זיינע דרייא מענשען זענען זעהר שנעלל אטלאפען געווארען, און אין זיין אטלויפען האט דער קייזער געבליקט מיט זיינע אויגען אויף דעם געזיכט פון דיא מענשען וואס זענען מיט איהם, האט ער געזעהען דאס זייא געהען אללע געקליידעט אין רייכע קייזערליכע קליידער וויא ער, און וויא דער קייזער האט אונטערזיך געקוקט, האט ער געזעהען אז דאס איי איז גאנץ גראדע וויא פריהער, און עס איז נישט אין איהם דעם מינדעסטען בראך, און א קליין פייגעלע קרוכט פון איהר ארויס, און עס הייבט זיך צו פליהען און צו שטעללען זיך אויף דעם קייזערס קאפף, און מיט איהר שנאבעל האט זיא אויסגעשטאכען זיינע אויגען און האט איהם בלינד געמאכט.

דער קייזער האט זיך אויפגעכאפט פון זיין שלאף מיט צארן, און זיין שרעק איז זעהר גרויס געוועזען, און מיט זיין בעפעהל זענען אללע זיינע חכמים געברענגט געווארען פאר איהם, און ער האט פאר זייא ערצעהלט זיין חלום מיט א שטראם טרערין און גרויס טרויעריקייט. און איינער פון זיינע חכמים וואס זיין נאהמען

„החלום הנורא הזה יגלה עתידות אברם בן תרח שר צבאך, מלכותך האדירה תפול באחרית הימים ביד יוצאי חלציו, וכל צבאותיך יטבעו בנחלי דם אשר ישפוך באין מציל, ואתה תכרות ברית עם שלשה מלכי ארץ להלחם נגדו ולהחליש גבורתו הנפלאה, ואז יגיח אפרוח אחד מזרעו, וינקר את עיניך, ויחשיך את עולמך עד עולם, והנה זה כחמשים ושתים שנה מעת אשר השכילו חכמיך להזהירך מפני תגרת יד אברם זה בעודנו ילד קטן, אך תרח כחירך מעלבך אז מעל גדול אשר לא יכופר לעולם, ועצתי עתה, כי תמהר לבקש תחבולות לספות נפש אברם בעוד יש לאל ידך, ותעזוב את חמלתך היתרה בעת

איז „אנוקי” האט געענטפערט אונ געזאגט: „דער שרעקליכער חלום ווערט ענטדעקען דיא צוקונפטען פון אברם דער זוהן פון דיין מארשאל תרח, דיין שטארק קאניגרייך ווערט ענדע טאג אריין פאללען אין דיא האנד פון זיינע קינדער, אונ דיין גאנץ מיליטער וועללען איינזינקען אין דיא טייכען בלוט וואס ער וועט פערגיסען אהן רעטטונג, אונ דוא וועסט שליסען א פערבינדונג מיט דרייא קאניגע פון דיא וועלט צו שטרייטען געגען איהם אונ צו פערשוואכען זיין וואונדערליכען מאכט, דאמאלס וועט ארויס קריכען א קליין פייגעלע פון זיינע קינדער, אונ ער וועט אויסשטאכען דיינע אויגען, אונ וועט דיין וועלט פינסטער מאכען אויף עוויג, אונ עס איז שוין צווייאונפופציג יאהר פון דיא צייט וואס דיינע קלוגע האבען פערשטאנען צוא ווארנען דיך פאר דיא שרעק פון דעם זעלבען אברם'ס האנד ווען ער איז נאך א קליין קינד געוועזען, נור דיין אויסערוויילטער תרח האט דאמאלס אין דיר געפעלשט אגרויס פעלשונג וואס עס וועט אימער גישט פערגעבען ווערין. אונ מיין יעצטיגער ראטה איז דאס דוא זאלסט זיך היילען צוא זוכען מיטלען צו טייטען דעם אברם קוים דוא האסט נאך קראפטען, אונ זאלסט פערלאסען דיין איבריג מיטלייד אין דיא צייט וואס

כזאת, אשר אתה וכל צבאותיך צפוים אלי הרג ואבדון, כי המלך המראה חמלתו בעת אשר נחוץ הוא להראות כעסו, הוא יותר אכזרי לעמו מהמלך אשר יתאכזר בעת אשר נחוץ הוא להראות חמלתו, ואתה מלכי יקירי! תפרוש כנפי חמלתך על אברם זה, אשר נולד על ברכי השטן להכחיד חלילה את שמך ושם מלכותך עם שם אזרחיך מן העולם, רמוס ברגליך ביצת צפעוני בטרם תחסמנה השמש ויצא ממנה שרף מעופף".

כל השרים והעבדים וכל החכמים אשר עמדו אז לפני המלך, ושמעו את הפתרון הנורא והמבהיל הזה, אחזתם רעדה גדולה, וקול בוכים התפרץ מלבם הכואב, עדי נפל המלך ארצה באין אונים ויתעלף, וכאשר הקימוהו הרופאים על רגליו ושב

דוא מיט דיין גאנץ מיליטער זיינען פארבּרייט צום טויט אונ פערלירונג, ווייל דער קייזער וואס צייגט זיין ערבּארמקייט אין דיא צייט וואס ער ברויכט צייגען זיין צארן, איז מעהר אכזר צו זיין פאלק פון דעם קייזער וואס איז א אכזר אין דיא צייט וואס ער ברויכט צייגען זיין ערבּארמקייט. אונ דוא טהייערער קייזער! דוא טוהסט פערשפרייטען דיינע ערבּארמדיגע פליגעל אויף דעם אברם, וואס ער איז אויף דעם טייפעלס שויס געבוירען אוים צו מעקען, חלילה דיין נאהמען אונ דעם נאהמען פון דיין קאניגרייך מיט דעם נאהמען פון דיינע בורגערס פון דיא וועלט. טרעט מיט דיינע פיס דאס שלאנגען איי איידער דיא זונן טוהט עס אויסבריהען אונ עס געהט פון איהם ארויס א פליהענדער שלאנג".

אללע הערען אונ קנאכט אויך אללע קלוגע וואס זענען דאמאלס געשטאנען פאר דעם קייזער, אונ האבען געהערט דעם שרעקליכען אונ פארכטליכען פתרון, האט זייא אנגעטאפט אגרויס ציטערנים, אונ פון זייער בעשמערצט הארץ איז ארויס א קלאגענדיגע שטיממע, ביז דער קייזער איז אויף דיא ערד געפאללען אהן קראפטין אונ איז פערחלשט געווארען. אונ וויא דיא ערצטע האבען

לאיתנו, צוה את עבדיו לתפוש אותי חי ולהעמידני לפניו למען יראה בעיניו את מיתתי, כי ירא פן יונוהו עבדיו ויחליפוני פעם שנית באיש אחר. אולם אליעזר עבדי הנאמן אשר המלך נתן אותו לי במתנה, הוא שמע אז את המשפט המר אשר חרץ עלי המלך, וימהר להודיעני זאת בטרם באו עבדי המלך לתפשני, וברחתי אני ואליעזר אל בית נח, שמה מצאנו לנו מקום נאמן להסתר מעיני המרגלים אשר חפשו אותי ימים רבים, ותרח אבי בא יום יום אלי בלאט לראות את שלומי, כי מעת ראה בעיניו את הרוח וההצלה אשר העמיד לי אלהי מרום בהיותי ערום בתוך הכבשן הבוער, האמין בכל לבו ונפשו באלהי הצבאות,

---

אִיהם אויף זַיינֶע פִים גֶעשְׁטֶעלְט אוּנ אִיז צוּרִיק צוּ זַיינֶע קְרֶאפְּטֶען, הָאט עֶר בֶּעפוילֶען זַיינֶע קְנֶאכְט נוּא חַאפֶּען מִיךְ לֶעבֶּענְדִיג אוּנ שְׁטֶעלֶען מִיךְ פַאר אִיהם דָאס עֶר זָאלל זֶעהֶען מַיין טוֹיט מִיט זַיינֶע אויגֶען, וַוייל עֶר הָאט גֶעשְׁרָאקֶען דָאס זַיינֶע קְנֶאכְט זָאלֶען אִיהם נִישְׁט אָבְּנַארֶען אוּיסְצוּטוּישֶׁען מִיךְ דָאס צְווייטֶע טָאהל מִיט אַ צְוויטֶען מֶענְשׁ, נוּר מַיין עֶהרְלִיכֶער קְנֶאכְט אֱלִיעֶזֶר וָואס דֶער קֵייזֶער הָאט אִיהם מִיר אַוֶועק גֶעגֶעבֶּען אַלְס פְּרֶעזֶענְט, עֶר הָאט גְרַאדֶע דַאמַאלְס גֶעהֶערְט דֶעם בִּיטֶערְן פְּסַק וָואס דֶער קֵייזֶער הָאט אויף מִיר אַרוים גֶעגֶעבֶּען, אוּנ עֶר הָאט מִיר דָאס שְׁנֶעלל בֶּענַאכְרִיכְטֶעט אֵיידֶער דֶעם קֵייזֶערְס קְנֶאכְט זֶענֶען גֶעקוּמֶען מִיךְ הֶערְטִירֶען, אוּנ אִיךְ מִיט אֱלִיעֶזֶר זֶענֶען אַנְטְלָאפֶען אִין נֹחַ'ס וואהְנוּנְג אַריין, דָארְט הָאבֶּען מִיר גֶעפוּנֶען פַאר אוּנְז אַ זִיכֶער אָרְט צוּ בֶּעהַאלְטֶען זִיךְ פוּן דִיא גֶעהֵיים פָּאלִיצֵיים אויגֶען וָואס זַייא הָאבֶּען מִיךְ פִיעל טֶאג גֶעזוּכְט, אוּנ מַיין פָאטֶער תֶּרַח אִיז צוּ מִיר טֶעג טֶאגְלִיךְ גֶעקוּמֶען אִין גֶעהֵיים זֶעהֶען מַיין בֶּעשְׁטַאנְד, וַוייל פוּן דִיא צַייט וָואס עֶר הָאט מִיט זַיינֶע אויגֶען גֶעזֶעהֶען דֶעם רֶעטוּנְג אוּנ בֶּעשֶׁערְמוּנְג וָואס דֶער הוֹיכֶער גָאט הָאט מִיר צוּ גֶעשְׁטֶעלְט וֶוען אִיךְ בִּין גֶעוֶועזֶען נַאקֶעט אִין דֶעם בְּרֶענֶענְדִיגֶען קַאלְכְאוֹיפֶען, הָאט עֶר

והאלילים היו שנואים בעיניו אשר היו מעוננות זמן רב בעגני הבל ורעות רוח, ויעצתי לו אז לאמר:

„שמעני אבי וטוב לנו, הלא ידעת כי המלך וכל אנשיו מבקשים להרגני לעיני השמש, למה נתמהמה עוד בארץ הזאת בין פראים אלה, אשר עוד טחו עיניהם מראות גדולת אלהי העולם? תאמין לי כי לרגלי כבודך בבית המלכות תמות בלא עתך, ואהריתך תהיה מרה כלענה, יען שרים רבים ורוזנים עריצים מביטים עליך בעיני נחשים, וקנאתם עליך בוערת בקרבם כאש הכבשן, לכן שמעני נא אבי יקירי, הטה אזניך לעצתי הנכונה, ויחד נמהר ונלך בעוד מועד ארצה כנען, ארץ אשר יד

מיט זיין הארץ אונ גייסט געגלייבט אין דעם גאט פון אללע הערר־שאפטען, אונ דיא אבגאטטער זענגען פערפיינה געוועזען אין זיינע אויגען וואס זעננען א לאנגע צייט פערוואלקענט געוועזען מיט דיא נארישע אונ פוסטע וואלקענס, אונ איך האב איהם דאמאלס מיין ראטה געגעבען אונ האב געזאגט:

„הער מיך צו פאטער וועט אונז גוט זיין, דוא ווייסט דאך דאס דער קייזער מיט אללע זיינע מענשען וויללען מיך טייטען געגען דיא זונן, צו וואס זאללען מיר זיך נאך פערזוימען אין דעם לאנד צווישען דיא ווילדע מענשען, וואס זייערע אויגען זעננען נאך פער־שמירט ניכט צוא זעהען דיא גרויסהייט פון דעם גאט פון דיא וועלט? זאלסט מיר גלייבען דאס דורך דיין עהרע אין קייזערליכען הויף וועסט דוא פאר דיין צייט שטארבען, אונ דיין ענדע וועט זיין ביטטער וויא ווערמוט, ווייל פיעל גראפין אונ העלדישע בארא־נען קוקען אויף דיר מיט שלאנגען אויגען אונ זייער קנאה אויף דיר ברענט אין זייא וויא דער פייער פון קאלכאויפען, דאדורך זאלסט דוא מיך טהייערער פאטער צוא העררין, נייג דיין אויער צו מיין ריכטיגען ראטה, אונ מיר צוזאממען וועללען זיך היילען אונ געהן קוים מיר האבען נאך צייט נאך דעם לאנד כנען, א לאנד וואס

נמרוד החזקה והמגואלה בדם נקי לא תשלוט שמה, ואלהי השמים אשר הצילני מלהבות אש, הוא יסך עלי ועליך באברת חמלתו, וישליך הס על כל שטן לבל יגע בנו לרעה".

עצתי זאת הכתה לאט לאט שורש עמוק בלב אבי, והלכנו יחד ארצה כנען, ואת רעיונינו ומחשבותינו טהרנו מטומאת האלילים, ופנינו מקום לרעיונות קדושים ונעלים, להתבונן בפלאי היצירה ולהתחקות על שרשי עץ הדעת, והקטרתי את כל חלבי ודמי על מזבח אהבתי לאל קונה שמים וארץ, במות שנאתי את הכבוד הכוזב, עד מאד געלה נפשי בתענוגי הבשר, סגולות מלכים ושרים היו כאין ואפס בעיני, וכל מגמתי היה להציל

נִמְרוֹד'ס שְׁטַארְקֶע הַאנְד וָואס זִיא אִיז בֶּעשְׁמוּצְט מִיט אוּנְשׁוּלְדִיג בְּלוּט גֶעוֶועלְטִיגְט נִישְׁט דָארְט, אוּנ דֶער גָאט פוּן הִימֶעל וָואס הָאט מִיךְ גֶערֶעטֶעט פוּן דִיא פְלַאמֶען פַייֶער, עֶר וֶועט אוֹיף מִיר אוּנ אוֹיף דִיר שִׁיטְצֶען מִיט זַיינֶעם עֶרְבַּארְמְדִיגֶען פְלִיגֶעל, אוּנ עֶר וֶועט וַוארְפֶען אַ שְׁוַוייגֶענִים אוֹיף יֶעדֶען טַייפֶעל דָאס עֶר זָאלל אוּנְז נִישְׁט אָנְרִירֶען צוּם שְׁלֶעכְטֶען".

דֶער רַאטְה הָאט לַאנְגְזַאם אַריין גֶעשְׁלָאגֶען אַ וָוארְצֶעל טִיף אִין מַיין פָאטֶערְס הַארְץ, אוּנ מִיר בֵּיידֶע זֶענֶען גֶעגַאנְגֶען נָאךְ דֶעם לַאנְד כְּנַעַן, אוּנ מִיר הָאבֶּען אוּנְזֶערֶע גֶעדַאנְקֶען גֶערֵיינִיגְט פוּן דִיא אָבְּגֶעטֶערְס אוּנְוִוירְדִיגְקֵייט, אוּנ מִיר הָאבֶּען גֶעמַאכְט אַ אָרְט פַאר הֵיילִיגֶע אוּנ הוֹיכֶע גֶעדַאנְקֶען, אַריין צוּ קְלֶעהֶרֶען אִין דִיא וואוּנְדֶער פוּן דִיא נַאטוּר, אוּנ צוּ טִיפֶען זִיךְ אוֹיף דִיא וָוארְצְלֶען פוּן דֶעם וִויסֶענְשַׁאפְטְלִיכֶען בּוֹים, אוּנ אִיךְ הָאבּ גֶעאָפְּפֶערְט מַיין גַאנְץ שְׁמַאלְץ אוּנ בְּלוּט אוֹיף דֶעם מִזְבֵּחַ פוּן מַיין לִיעבְּשַׁאפְט צוּא דֶעם גָאט וָואס הָאט גֶעקוֹיפְט הִימֶעל אוּנ עֶרְד, דִיא פַאלְשֶׁע עֶהְרֶע הָאבּ אִיךְ פַיינְד גֶעהַאט וִויא דֶעם טוֹיט, מַיין גֵייסְט הָאט זֶעהר פֶערְמַאוּסְט דִיא קֶערְפֶּערְלִיכֶע פֶערְגֶענִיגֶענְס, דִיא טְהֵייעֶרְקֵייטֶען פוּן דִיא מְאנַארְכֶען אוּנ גְרֶאפִין זֶענֶען אִין מַיינֶע אוֹיגֶען גֶעוֶועזֶען וִויא

את העורים מחשכת האלילים, ולהטותם אל האמונה הישרה, אמונת שדי, הרודה בכל היצורים ברב חמלה וחנינה, וממרום ישקיף להחיות גם נפשות התולעים הנרמסים תחת רגלי בני אדם. וגם שרה אשתי הלכה בדרך הישר זה, ושנינו חפשנו ומצאנו תחבולות ועצות שונות, להטות אלפי עובדי אלילים לאמונת אלהים, וגם ראו בעיניהם הרבה פעמים את הישועות הרבות אשר הפליא עשות לנו, עדי שמו כתר מלכות בראשי והקדישו את שמי בכל הארץ, ואני לא נתתי להגאוה הארורה להתגנב באחד מחדרי לבבי, והייתי נכון בכל עת למות על קדושת שם אלהי, והייתי איתן בכל הנסיונות אשר נסה אלהים אותי, עדי

גַארְנִישְׁט, אוּנ מַיין גַאנְץ שְׁטְרֶעבֶּען אִיז גֶעוֶועזֶען צוּ רֶעטֶּען דִיא בְּלִינְדֶע פוּן דֶעם פִינְסְטֶערְנִיס פוּן דִיא אָפְּגֶאטֶער. אוּנ זַייא צוּא בְּרֶענְגֶען צוּ דֶעם רִיכְטִיגֶען גְלוֹיבֶּען, דָאס גְלוֹיבֶּען פוּן אַלְמֶעכְטִיגֶען גָאט, וָואס רֶעגִיעְרְט אוֹיף אַלֶע בֶּעשֶׁעפֶּענִיסֶען מִיט פִיעל עֶרְבַּארְמְקַייט אוּנ גְנַאדֶע, אוּנ עֶר קוּקְט פוּן הִימֶעל צוּ עֶרְנֶעהְרֶען אוֹיךְ דֶעם לֶעבְּהַאפְט פוּן דִיא וֶוארְם וָואס זַייא וֶוערִין צוּ טְרֶעטֶען אוּנְטֶער דִיא מֶענְשֶׁענְס פִיס, אוּנ אוֹיךְ מַיינֶע פְרוֹיא שָׂרָה אִיז אִין דֶעם רִיכְטִיגֶען וֶועג גֶעגַאנְגֶען, אוּנ מִיר בֵּיידֶע הָאבֶּען גֶעזוּכְט אוֹיךְ גֶעפוּנֶען מִיטְלֶען אוּנ פֶערְשִׁידֶענֶע עֵצוֹת, צוּ נֵייגֶען טוֹיזֶענְדֶער גֶעטְצֶענְדִינֶערְס צוּם דֶעם גָאטְלִיכֶען גְלוֹיבֶּען, אוּנ זַייא הָאבֶּען אוֹיךְ פִיעל מָאהל גֶעזֶעהֶען מִיט זַייעֶרֶע אוֹיגֶען דִיא פִיעל הִילְפֶע וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהֶען וואוּנְדֶערְלִיךְ צוּא אוּנְז, בִּיז מֶען הָאט אַקֵייזֶערְלִיכֶע קְרוֹין אַרוֹיף גֶעלֵייגְט אוֹיף מַיין קָאפְּף. אוּנ זַייא הָאבֶּען מַיין נָאהמֶען פֶערְהֵיילִיגְט אוֹיף דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט, אוּנ אִיךְ הָאבּ דֶעם פֶערְפְלוּכְטֶען שְׁטָאלְץ נִישְׁט גֶעלָאסְט עֶר זָאלל זִיךְ פֶערְגַנְבֶנֶען אִין אֵיינֶעם פוּן מַיין הַארְצֶענְס קַאמֶּערִין, אוּנ אִיךְ בִּין צוּ יֶעדֶע צַייט פָארְבֵּרַייט גֶעוֶועזֶען גֶעמֵייט צוּ וֶוערִין פַאר דֶעם הֵיילִיגְקַייט פוּן מַיין גָאטְס נָאהמֶען אוּנ אִיךְ בִּין פֶעסְט גֶעוֶועזֶען בֵּייא אַלֶע פְּרוּבֶעס וָואס גָאט

בקשתי להקריב לפניו את יצחק בני יחידי לו לעולה, ואחרי מלאתי את משלחתי בארץ, לקחני אלהים לעולם הגשמות זה, להשיב לי את גמולי, ולשלם משכורתי.

ואתה משה בן עמרם, שורק נחמד מצאצאי, קח נא ממני את תודתי על אשר השכלת לעזוב את היכל המלך פרעה, אשר בקש להוריש לך את כסא מלכותו ולתת את כתר ממשלתו על ראשך, ואת חלציך אזרת בעוז וחיל, לכבס נפשות צאצאי מכתמי טומאות מצרים, ולהורישם תורה יקרה ומאד נעלה, אשר היא כנחל נובע חכמה ודעת עליון, תבונה ויראת שדי, לבעבור יעצרו כח ויעלו על ידה מעלה מעלה על סלם העליון, ולהיות

הָאט מִיךְ פְּרוּבִּיעְרְט, בִּיז אִיךְ הָאבּ פַאר אִיהם גֶעוָואלְט אָפְּפֶּערְן מַיין אֵיינְצִיגֶען זוּהְן אַלְס אָפְּפֶּער. אוּנ נָאכְדֶעם וִויא אִיךְ הָאבּ עֶרְפִיעלְט דִיא זַאךְ וָואס אִיךְ בִּין צוּ לִיעבּ אִיהם אוֹיף דִיא וֶועלְט גֶעשִׁיקְט גֶעוָוארֶען, הָאט מִיךְ גָאט גֶענוּממֶען אוֹיף דִיא זָעלִיגֶע־וָועלְט, צוּ גֶעבֶּען מִיר מַיין לוֹין אוּנ בֶּעצָאהְלֶען מַיין שְׂכַר.

אוּנ דוּא מֹשֶׁה עַמְרָם'ס זוּהְן, גְלִיקְלִיכְשְׁטֶע צְוַויג פוּן מַיינֶע קִינְדֶער, נֶעם גוּטִיגְסְט פוּן מִיר מַיין דַאנְק וַוייל דוּא הָאסְט פֶערְשְׁמַאנֶען צוּ פֶערְלָאססֶען דֶעם פַּאלַאס פוּן דֶעם קֵייזֶער פַּרְעֹה, וָואס עֶר הָט דִיר גֶעוָואלְט מַאכֶען אַרְבֶּען זַיינֶע קֵייזֶערְלִיכֶע שְׁטוּהְל אוּנ אוֹיף דַיין קָאפְּף גֶעבֶּען דִיא קְרוֹין פוּן זַיין רֶעגִירוּנְג, אוּנ דוּא הָאסְט אוּנְטֶערְגֶעגַארְטֶעלְט דַיינֶע גְלִידֶער מִיט מוּטְה אוּנ שְׁטַארְקַייט, אוּים צוּ וַואשֶׁען דִיא זֶעעלֶעם פוּן מַיינֶע קִינְדֶער פוּן דִיא עֶגִיפְּטִישֶׁע אוּנְוִוירְדִיגֶע פְלֶעקֶען, אוּנ זַייא מַאכֶען אַרְבֶּען אַ טְהֵייעֶרֶע אוּנ זֶעהר אַ גֶעהוֹיבֶּענֶע תּוֹרָה, וָואס זִיא אִיז וִויא אַ טַייךְ וָואס פְלוּסְט קְלוּגְהֵייט אוּנ אַ גֶאטְלִיךְ פֶערְשְׁטַאנְד, עֶרְפָארְשְׁטוּנְגֶען אוּנ דִיא פָארְכְט פַאר דֶעם אַלְמֶעכְטִיגֶען גָאט, דָאס זַייא זָאלֶען בֶּעזִיטְצֶען קְרֶאפְטִין אוּנ זָאלֶען דוּרְךְ אִיהר אוֹיפְגֶעהן הֶעכֶער הֶעכֶער אוֹיף דִיא גֶאטְלִיכֶע לֵייטֶער, אוּנ צוּ זַיין צְווִישֶׁען דִיא ווִילְדֶע פֶעלְקֶער וָואס דִיענֶען דִיא

בין העמים הפראים עובדי האלילים כיונה יפה ונאוה בין עורבים שחורים ואכזרים, ולהוליד על ברכיו נביאים וחוזים צדיקים וישרים, האוחזים בידיהם מפתחות שערי היצירה, חזק ואמץ משה אהובי! כי ה׳ עמך.

כאשר כלה אברהם לדבר את הדברים האלה, ירד ענן והבדיל בינו ובין משה, והמלאך מהר ואחז בימינו ויביאהו אל היכל אחר, אשר כל לשון וכל שפה תיעף לתאר את יפיו והדרו, וכאשר יגיע המועד ונשמתך דניאל איש חמודות תבא שמה ותראה את יפי ההיכל הזה. אז תודה כי כל היכלי המלכים האדירים וארמנות הנסיכים הם כארות סוסים נגדו. בו יושב יוסף בן יעקב על כסא זהב המשובץ בכל אבני חן, ופניו מאירים

אָבְגֶאסטֶער, וויא אַ שֵׁיינֶע הֶערְלִיכֶע טויב צְווישֶׁען שְׁוואַרְצֶע בֵּייזֶע קְרוּהֶען. אונ גֶעבִּירֶען אויף זַייגֶע שוים נְבִיאִים אונ גֵייסְטְלִיכֶע צַדִיקִים אונ פְרָאמֶע, וָואס זַייא הַאלְטֶען אִין זַייעֶרֶע הֶאנְד דִיא שְׁלִיסְלֶען פוּן דִיא נַאטוּרְוואוּנְדֶערְלִיכֶע טויעֶרִין. שְׁטַארְק אונ פֶעסְטִיג דִיךְ לִיעבֶּער מֹשֶׁה! דען גָאט אִיז מִיט דִיר.

וִויא אַבְרָהָם הָאט גֶעעֶנְדִיגְט צוּ רֵיידֶען זַיינֶע וֶוערְטֶער, אִיז אַרוּנְטֶער אַ וָואלְקֶען אונ הָאט גֶעמַאכְט אַ צְווישֶׁענְשֵׁייד צְווישֶׁען אִיהם אונ צְווישֶׁען מֹשֶׁה׳ן, אונ דֶער מַלְאָךְ הָאט זִיךְ גֶעאַיילְט אונ הָאט אָנְגֶעחַאפְּט זַיינֶע רֶעכְטֶע הַאנְד אונ הָאט אִיהם גֶעבְּרַאכְט אִין אַ אַנְדֶערְן פַּאלַאס אַרַיין, וָואס יֶעדֶע צוּנְג אונ יֶעדֶע לֶעפְּץ וֶועט פֶערְמִידֶעט וֶוערִין אָבְצוּשִׁילְדֶערְן זַיין שׁוינְהֵייט אונ הֶערְלִיכְקֵייט, אונ וֶוען עֶס וֶועט קוּמֶען דִיא צַייט אונ דַיינֶע זֶעלֶע, גְלוּסְטִיגֶער דָנִיאֵל! וֶועט אַהִין קוּמֶען, אונ זִיא וֶועט זֶעהֶען דָאס שׁוינְהֵייט פוּן דֶעם פַּאלַאס, וֶועסְט דוּא דַאמָאלְס מוֹדֶה זַיין דָאס אַלֶע פַּאלַאסֶען פוּן דִיא שְׁטַארְקְסְטֶע קֶענִיגֶע אונ דִיא פַּאלַאסֶען פוּן דִיא מָאנַארְכֶען זֶענֶען גֶעגֶען אִיהם וִויא דִיא שְׁטַאלֶען פוּן דִיא פֶערְד. אִין אִיהם זִיצְט יוֹסֵף יַעֲקֹב׳ס זוּהְן אויף אַיינֶע גָאלְדֶענֶע שְׁטוּהְל בֶּעזֶעצְט מִיט

כהילל בן שחר, ומשה השתומם על יפיו עד מאד וישאלהו אם יתן לו רשיון לשאול מפיו שאלות אחדות, ואחרי נתן לו רשיון, פער משה את פיו ברב כבוד ויאמר:

„מדוע שנאת את אחיך בני אביך הישר באדם, ובקשת תמיד להבאיש את ריחם בעלילות שונות בעיני אביהם?"

ויען יוסף ויאמר: „לא משנאתי אותם ספרתי באזני אבי עלילות אחי, רק מאהבתי אותם אהבה עזה, אהבה זכה וטהורה, ודמיתי כי אבי הגדול בענקים יהיה רופא נאמן לרפוא את מחלות נפשם, פעמים רבות חפצתי עד מאד לסגור את דלתי פי, מבלי הגד לאבי שמץ דבר מתהלוכותיהם אשר לא ישרו

אללע מהייערע שטייגער, אונ זיין געזיכט לייכט וויא דער ליכטיגער מארגענשטערן. אונ משה האט זיך זעהר פערוואונדערט אויף זיין שיינהייט אונ האט איהם געפראגט אויב ער גיבט איהם א ערלויבניס צו פראגען איניגע פראגען פון זיין מויל, אונ וויא ער האט איהם ערלויבט, האט משה זיין מונד געעפינט מיט פיעל עהרע אונ געזאגט:

„פאר וואס האסט דוא פיינד געהאט דיינע ברידער דיא קינדער פון דיין עהרליכען פאטער, אונ דוא האסט אימער געזוכט צו פערניכטען זייער געשמאק מיט פערשידענע בלבולים אין זייער פאטערס אויגען?"

יוסף האט געענטפערט אונ געזאגט: „נישט פון מיין פיינד־שאפט צו זייא האב איך ערצעהלט אין מיין פאטערס אויערין מיינע ברידערס מעשים, נור דורך מיין ליעבשאפט צו זייא, א שטארקע ליעבע, א ריינע אונ קלארע ליעבע, אונ איך האב גערעכענט דאס מיין פאטער וואס ער איז גרויס צווישען דיא העלדען, ער וועט זיין א עהרליכער ארצט צו היילען דיא קראנקהייטען פון זייער גייסט. פיעל מאהל האב איך זעהר גערן געוואלט פערשליסען דיא לעפצען פון מיין מויל, דאס איך זאלל נישט זאגען מיין פאטער דאס מינדעסטע ווארט פון זייערע גאנגע וואס זענען נישט געפעלען אין מיינע

בעיני, אך כמו יד מן השמים פתחה בחזקה את שפתי, ונאלצתי לגלות אוזן אבי מכל הנעשה עמהם, גם הצליח אבי להרחיקם פעמים רבות מנתיבות עקלקלות, ולהטותם על ידי אל הדרך הישר אשר ראו בו ברכה רבה".

ויוסף משה וישאל: „למה שׂמת כל מעינך לפאר את גויתך בבגדי חמודות וליפות את פניך ומקלעות שערותיך, הלא בגלל זאת נפלת כמעט קט בתוך הרשת הרעה אשר פזרה אשת פוטיפר לרגליך, והמות עמד נגד פניך להאבידך ולהורידך דומה ברב דופי וכלמה?"

ויען יוסף ויאמר: „מה מאד יגדל הרון אף המלך, אם יראה את תבניתו העומדת בראש הוצות והיא מטונפה ומלוכלכה,

---

אויגען, נוּר וויא אַ האַנד פוּן הימעל האט מיט געוואַלד געעפינט מיינע ליפּען, אוּנ איך בין געצוואונגען געוועזען צו ענטדעקקען מיין פאטערס אויער אַללעס וואס עס איז מיט זייא געשעהען. אויך האט מיין פאטער געקאָנט צו פערדרייטערן זייא פיעל מאהל פוּן קרוּמען וועג, אוּנ נייגען זייא צו דעם ריכטיגען וועג וואס זייא האבען אין איהם אַ וויכטיגע בּרָכָה געזעהען".

אוּנ משה האט נאך מעהר געפראגט: „צו וואס האסט דוּא אריין געטוּהען דיין גאנצען געדאַנק צו בעשייגען דיין קערפער מיט גלוּסטיגע קליידער אוּנ צוּא פערפוּטצען דיין געזיכט אוּנ דיינע געפלאכטענע האאר, דוּא ביסט דאך בעינויא געפאַללען צו ליעב דעם אין דיא שלעכטע נעטץ וואס פּוּטיפר'ס פרויא האט פאר דיינע פיס פערשפּרייט, אוּנ דער טויט איז געשטאנען געגען דיין געזיכט צו פערלירען דיך אוּנ ברענגען דיך אין גראַבען מיט פיעל שמוּטץ אוּנ שאַנדע?"

אוּנ יוסף האט געענטפערט אוּנ געזאגט: „וויא פערגרעסערט וועט דעם קייזערס צאָרן ווערין, ווען ער וועט זעהען דאס זיין בילד וואס שטעהט אויף דיא הויפטגאססען איז בעשמוּצט אוּנ פער־

כן מה מאד יקצוף אדון היצירה בראותו כי האנשים הנבראים בצלמו משחיתים הודו במלבושים מגואלים וישחירו יפיו, ובגלל זאת תשמח הנפש בהדרת הגויה ותתעצב אם היא מגואלה, וגם אשת פוטיפר לא נתנה עיניה על בגדי החמודות, כי יתר העבדים אשר סרו למשמעתה היו לבושים הוד והדר כמוני, אך יפי תארי והוד תבניתי הקדיחו אש מתלקחת בקרבה, וגם היא היתה אשה חכמה ומלומדת עד מאד, ובעלה היה נבער מדעת ודע מעללים, לכן בחלה נפשה בו ובתהלוכותיו הרעות, ותבחר בי, ופעם אחת אמרה לי בשבועה, כי ראתה בחכמת מערכת הכוכבים כי תלד בן ממני, וגודל אמונתה במערכת המזלות הוליכתה שולל ותט מן הדרך הישר".

אונגעריינגט? אזויא אויך וויא וועט צערגען דער הערר פון דיא נאטור ווען ער וועט זעהען דאס דיא מענשען וואס זייא זענגען בעשאפען געוואָרען אין זיין פארם פערדערבען זיין שוינהייט מיט בעשמוצטע קליידער אונ פערשווארצען זיין הערליכקייט, אונ דורך דעם פרייד זיך דיא זעעלע מיט איהר קערפערס שוינהייט אונ זיא טרויערט ווען ער איז בעשמוצט. אונ אויך פוטיפר'ס פרויא האט נישט געגעבען איהרע אויגען אויף מיינע גלוסטיגע קליידער, ווייל דיא אנדערע קנעכט וואס האבען צוא איהר געהערט זענגען געוועזען שיין אונ הערליך געקליידעט וויא איך, נור מיין שיין געשטאלט אונ מיינע הערליבע פיזיגנאמי האבען אין איהר אנגעצינדען א פלאם פייער, אונ זיא איז אויך געוועזען זעהר א קלוגע אונ געלערנטע פרויא, אונ איהר מאן איז געוועזען לעהר פון בילדונג אונ א שלעכטער סאראקטאר, דאדורך האט איהר גייסט איהם פעראונווירדיגט מיט זיינע פירונגען, אונ זיא האט מיך אויסערוועהלט. אונ זיא האט מיר איינמאהל געזאגט אונ געשוואהרען, דאס זיא האט געזעהען דורך דיא אסטראנאמישע קונסט דאס זיא וועט פון מיר האבען א זוהן, אונ איהר גרויס גלויבען אין דיא קאמעטין האט זיא שלעכט פער

ויישאלהו משה עוד ויאמר: „מדוע לא נכמרו רחמיך על אביך הזקן אשר כהו עיניו מבכי עליך, ושנים רבות לא הודעת אותו כי הנך בחיים, ויצאת מבית האסורים למלוך, וההצלחה עומדת כסוכנת לימינך?"

ויצטרק יוסף בשפתו הנאוה והנעימה כנופת, ויאמר: „אם אמנם כי העצב הוא תמיד כרקב בעצמות המתעצב, ורבים חללים מפיל היגון בכל דור ודור, אולם הכעס הוא חרב יותר מרוטה ויותר חדה ושנונה ממנו. העצב הכה באלפיו והכעס ברבבותיו, לכן יראתי וחלתי פן בהודע לאבי החלש ורפה אונים הנבלה הגדולה והשערוריה האכזריה אשר זדו אחי לעשות עמדי, וכי דקרו בערמה את כתנתי וטבלוה בדם בהמה, להונות אותו,

---

פֿיערט, אונ זיא איז אַוועק פֿון ריכטיגען וועג".

אונ משה האט איהם נאך געפֿרעגט אונ געזאגט: „פֿאר וואס האט זיך דיין ערבארמקייט נישט דערוואַרעמט אויף דיין אַלטען פֿאטער וואס זיינע אויגען זענען דונקעל געווארען דורך זיין וויינען אויף דיר, אונ דוא האסט איהם פֿיעל יאהרען נישט בענאכריכטעט דאס דוא לעבסט, אונ דוא ביסט ארוים פֿון קערקער קיניגען, אונ דאס גליק שטעהט וויא אַ קעבספֿרויא צו דיינע רעכטע האנד?"

אונ יוסף האט זיך פֿערטיידיגט מיט זיין צונג דיא שיינע אונ זיסע וויא האניג, אונ האט געזאגט: „אויבוואוהל דאס טרויערקייט איז אימער וויא אַ ווארם אין דעם טרויעריגענס ביינער, אונ פֿיעל דערשלאגענע מאכט דער טרויער פֿאללען אין יעדען דור, אבער דער צארן איז נאך מעהר אַ שארפֿע אונ געשליפֿענע שווערד פֿאר איהם, דער טרויער האט געשלאגען אין דיא טויזענדער אונ דער צארן אין דיא צעהנטויזענדער, דאדורך האב איך געצאנגסט אונ געשראקען פֿיליכט ווען מיין שוואכער אונ ליידענדער פֿאטער וועט געוואהר ווערין פֿון דיא גרויסע שאנדע אונ דער בייזער פֿערברעך וואס מיינע ברידער האבען מיט מיר פֿלייסיג געטוהען, דאס זייא האבען מיט

כי חיה שובבה אכלתני, אז התעורר בקרבו כעס נמרץ וחמה עזה גדולה ונוראה עליהם והיא שמה קץ לחייו, פעמים רבות נדדה שנתי מעיני, ועל משכבי בלילות חפשתי ובקשתי מאין הפוגות עצות ותחבולות שונות, להאיר עיני אבי בבשורה יקרה משיבת נפש, כי עודני חי, וכי מלכות מצרים מסורה בידי. פעם אחת לא יכולתי להתאפק, וערכתי עד מהרה אגרת לאבי, אך מה יכולתי עשות כי כמו יד נעלמה הציתה אש ותשרוף את האגרת לאפר, אז האמנתי כי רצון שדי הוא, להעלים זאת מאבי מסוד הכמוס עמדו. בכל יום ויום הודיעוני פקידי משלומו וממעמדו. פעמים בשבוע פזר פקידי שקלי כסף וזהב בסתר בתוך

פאלשקייט מיין הערמד צו שטאכען אונ האבען עם איינגעטונקען אין בהמה'ש בלוט, אבּ צו נארען איהם דאס א ווילדע טהיער האט מיך אויפגעפרעססען, דאמאלס וואלט זיך אין איהם דערוועקט א אומ־נאטירליכער צארן אונ אגרויסער שרעקליכער כעס אויף זייא, וואס דאס וואלט מיט זיין לעבען א ענדע געמאכט. פיעל מאהל איז מיין שלאף אוועק פון מיינע אויגען, אונ בייא נאכט אויף מיין געלעגער האב איך געזוכט אונ געגראבען אהן אויפהער עצות אונ פערשידענע מיטלען צו בעלייכטען מיין פאטערס אויגען מיט א טהייערע בשורה וואס וועט זיין גייסט דערקוויקען, דאס איך לעב נאך, אונ דאס עגיפטישע קאניגרייך איז איבערגעגעבען אין מיינע האנד, איך האב מיך איינמאהל נישט געקאנט איינהאלטען, אונ האב שנעלל פאר־בּרייט א בּריעף צו מיין פאטער, נור וואס האב איך דען געקאנט מאכען ווען אזויא וויא א פערהוילטע האנד האט אנגעצינדען א פייער אונ האט דעם בּריעף פערבּרענט וויא אש, דאמאלס האב איך געגלייבט דאס דער ווילען פון אלמעכטיגען גאט איז, צו פערהוילען דאס פון מיין פאטער, דורך דיא אורזאכע וואס איז בייא איהם פערשלאססען. יעדען טאג האבען מיינע בעאמטע מיר בעגאכריכט פון זיין פרידענהייט אונ זיין בעשטאנד. צווייא מאהל וואכענטליך

החור אשר בדלת ביתו, ולא ידע מי הוא המפזר. פעם אחת שלחתי צַיָר מהולל ויצייר מרחוק את תמונת אבי, להרגיע בה את רוחי הסוער בקרבי וכוסף לראותו. ואחרי כל זאת לא ידעתי מנוחה, וקמתי בחצי הלילה ממשכבי לערוך אליו אגרת אחרת, ואז נראתה אלי תמונת רחל אמי, ותאמר: „אנכי שלוחה אליך ממרום בני מחמדי! להזהירך ולהודיעך, כי רצון אל אמת הוא לכסות הדבר ולהעלימו, עדי יגלה לך על ידי מלאכו לשמח את בעלי בבשורה זו". ובשמעי זאת אחזתני פלצות ומאד יראתי לעבור את מצות אלהי".

המלאך אחז בזרועות משה ונשא אותו אל גן אחד אשר

האט מיין עלטסטער געשיט זילבערנעלד דורך דעם לאך וואס איז אין דיא טיר פון זיין שטוב, אונ ער האט נישט געוואוסט ווער איז דער שיטטער. איינמאהל האב איך א בערוהמטען מאהלער געשיקט אונ פון ווייטענס האט ער געמאהלט מיין פאטערס בילד צוא בערוהיגען מיט איהם מיין גייסט וואס האט געשטארמט אין מיר אונ געגלוסט צו זעהען איהם. אונ נאכדעם אללעם האב איך פון קיינע רוהע געוואוסט, אונ בין האלבע נאכט אויפגעשטאנען פון מיין געלעגער צו שרייבען א צווייטען בריעף צו מיין פאטער, אונ דאמאלס האט זיך צו מיר בעוויזען מיינע מוטער רחל'ס געשטאלט, אונ זיא האט געזאגט: „איך בין צו דיר גלוסטיגער זוהן געשיקט געווארען צו ווארנען דיך אונ געבען דיר צו וויסען, דאס דער פערלאנג פון דעם וואהרען גאט איז צו פערהוילען דיא זאך אונ צו פערבארגען זיא, ביז ער וועט דיר ענטדעקין דורך זיין מלאך דאס דוא זאלסט מיין מאן דערפרייען מיט דיא בשורה". אונ וויא איך האב דאס געהערט האט מיך אנגעחאפט א ציטערניס אונ האב זעהר געשראקען אבצוטרעטין פון מיין גאטס פערלאנג".

דער מלאך האט אנגענוממען משה'ס ארעמעס אונ האט איהם געטראגען אין א גארטען וואס אויף דיא קערפערליכע וועלט גיבט

אין על עולם־הַגְוִיּוֹת מָשְׁלוֹ, ריח הכרמל והשרון הוא כאין נגד ריחו הנעים, וכל פה ייעף ולא יעצור כח לתאר הדרו ויפיו, ועל כסא זהב משובץ כלו באבני ספיר וברקת הרבה אין מספר, יושב עמרם אבי משה וקרני אור נוצצות מפניו הנאוים. משה השתחוה ויקוד לפניו בכבוד גדול, ואחרי כן פער עמרם את פיו ויאמר: „ידעתי בני מחמדי ידעתי כי באת הנה לקחת התורה בעד אחיך הנבערים מדעת קדושים, אשר היו רתומים כסוסים ברכבי פרעה, ואלמדך מעט בינה במה תצליח את דרכיך ותאשר דרכי עמך.

דע כי החכמה הטהורה היא עצם החמלה, ועצם החמלה הוא עצם אלוה, ולכן כל חכם ונבון אשר נמצא בקרבו שמץ

גִישְׁט זַיין גְלַייכֶען, דֶער גֶעשְׁמַאק פוּן דֶעם כַּרְמֶל אוּנ שָׁרוֹן אִיז וִויא נִישְׁט גֶעגֶען זַיין זִיסֶען גֶעשְׁמַאק, אוּנ יֶעדֶעם מויל וֶועט פֶערְמִידֶעט וֶוערִין אוּנ עֶס וֶועט נִישְׁט הָאבֶּען קְרֶאפְטִין אָבּ צוּ שִׁילְדֶערְן זַיין הֶערְלִיכְקֵייט אוּנ זַיין שׁוינְהַייט. אוּנ אוֹיף אַ גָאלְדֶענֶע שְׁטוּהְל בֶּעזֶעצְט מִיט רוּבִּינֶען אוּנ סַאפִּירֶען אָהן אַ צָאהל, זִיצְט זִיךְ מֹשֶׁה'ס פָאטֶער עַמְרָם, אוּנ לִיכְטִיגֶע שְׁטְרַאהלֶען בְּלַאשְׁטְשֶׁען פוּן זַיין הֶערְלִיךְ גֶעזִיכְט. מֹשֶׁה הָאט זִיךְ פַאר אִיהם גֶעבּוּקְט אוּנ גֶעקְנִיעֶט מִיט גְרוֹיס עֶהרֶע, אוּנ נָאכְדֶעם הָאט עַמְרָם זַיין מויל גֶעעֶפִינְט אוּנ גֶעזָאגְט: „אִיךְ וַוייס מַיין גְלוּסְטִיגֶער זוּהְן אִיךְ וַוייס דָאס דוּא בִּיסְט דָא אַהֶער גֶעקוּמֶען גֶעמֶען דִיא תּוֹרָה פַאר דַיינֶע בְּרִידֶער וָואס זֶענֶען לֶעהר פוּן דִיא הֵיילִיגֶעם פֶערְשְׁטַאנְד, וָואס זַייא זֶענֶען גֶעשְׁפַאנְט גֶעוֶועזֶען אִין פַּרְעֹה'ס רַייטְוֶועגֶען, אוּנ אִיךְ וֶועל דִיךְ לֶערְנֶען אַ בִּיסֶעל פֶערְשְׁטַאנְד מִיט וָואס דוּא וֶועסְט בֶּעגְלִיקֶען דַיינֶע וֶועגֶען אוּנ דוּא וֶועסְט גְלִיקְלִיךְ מַאכֶען דִיא וֶועגֶען פוּן דַיין פָאלְק.

דוּא זָאלְסְט וִויסֶען דָאס דִיא רַיינֶע חָכְמָה אִיז דָאס עֶרְבַּארְמִקַייט אַלֵיין, אוּנ דָאס עֶרְבַּארְמִקַייט אַלֵיין אִיז דָאס גָאטְהַייט אַלֵיין. דַאדוּרְךְ יֶעדֶער חָכָם אוּנ פֶערְשְׁטַאנְדְלִיכֶער מַאן וָואס עֶס גֶעפִינְט זִיךְ אִין אִיהם אַ בִּיסֶעל צָארְן אוּנ בֵּייזְהַייט, אִיז אַ רִיכְטִיגֶער

כעס וחמה, הוא אות נאמן כי חכמתו איננה עוד מזוקקה וצרופה
מכל סיגי הבערות ובדילי הסכלות, והחכם אשר הכעס הוא רחוק
ממנו ואליו לא יגיע, הוא חכם אמת אשר רוח אלוה נכון לפעמו,
ועיניו טהורות ובלתי מעוננות, ויש בו יכולת לראות עתידות
ולדעת נעלמות. ולכן שמעני בני מחמדי והטה אזניך להפצרת
אביך המשתוקק לראות הצלחתך, אם תראה בעיניך אנשים רעים
וחטאים הממרים את פיך ואת ערפם יקשיחו נגדך, תדע להביט
עליהם בעיני חמלה וחנינה, כאשר יביט הרופא הישר על החולה
במחלת הגו ומבקש רפאות ומזור למענו. כי הכועס והמתאכזר
על הרשעים והחטאים ומתמלא עליהם זעם ועברה, הוא כרופא

צייכען דאס זיינע חכמה איז נאך נישט אויסגעלייטערט און אויס-
געריינגט פון אללע אונריינקייטען פון דומהייט און נארישען
שמוטץ. און דער חכם וואס דער כעס איז פון איהם ווייט און ער
קומט נישט צו איהם, דער איז ווירקליך א ריכטיגער חכם וואס
דער געטליכער גייסט איז פארברייט צו קלאפען אין איהם, און
זיינע אויגען זענגען ריין און נישט פערדונקעלט, און ער פערמוגט
קראפטין צוא זעהען וואס עס וועט קוממען, און צוא וויססען
פערבארגענע זאכען. דאדורך הארך מיר צו גלוסטיגער זוהן און
נייג דיין אויער צו דעם געבעט פון דיין פאטער וואס גלוסט צו
זעהען דיין גליק. ווען דוא וועסט זעהען מיט דיינע אויגען
שלעכטע און זינדיגע מענשען וואס זענגען נישט געהארכזאם צו
דיר און מאכען הארט זייער נאקען געגען דיר, זאלסט דוא פער-
שטעהן צו קוקען אויף זייא מיט ערבארמדיגע און לייטזעליגע
אויגען, גלייך וויא דער עהרליכער דאקטאר קוקט אויף דעם
וואס איז קראנק אויף א קערפערליכע קראנקהייט און זוכט פאר
איהם א היילונג און א מעדיצין. ווייל דער וואס צערנט און איז
א אכזר אויף רשעים און זינדיגע און ער ווערט אויף זייא פוהל
מיט צארן און בייזהייט, דער איז וויא א געטצין-ארצט וואס

אליל הכועס על החולה העוזב מעדני מלך ואוכל לחם יבש ופת
מגואל ומלוכלך ברפש וטיט, יען קבתו נשחתה ואבדה הכשרון
הראוי, כן נפש החטאים נשחתה ובעיניה המעוננות בענני התאות
הרעות, היא רואה את החוחים כשושנים והפרחים כקמשונים,
הסלונים והקוצים כהדסים והחבצלות כמו ברקנים; ואם תשמע
לעצתי זאת אז תמצא חן גדול בעיני אחיך, וכצאן אחר רועה
נאמן ילכו בעקבותיך, וחיתה נפשי פה בגללך".
עמרם כלה דבריו אלה אשר הכו שורש בלב משה בנו.
ויען כי פקידי המלך הולכים אליך דניאל יקירי נאלץ אנכי
לעזבך, ולא אוכל לספר לך עתה את הכבוד אשר עשו הצדיקים

צערנט אויף דעם קראנקען וואס ער פערלאסט קייזערליכע
שפייזעס און עסט ליעבער טרוקען ברויט און אזויא א עססען
וואס עס איז בעשמוצט און פעראונרייניגט מיט מיסט און ליים,
וויל זיין מאגען איז פערדארבען און האט פערלוירען זיין ריכטיג
פעהיגקייט. אזויא אויך די זעעלע פון די רשעים איז
פערדארבען, און מיט איהרע אויגען וואס זיא זעננען פער־
וואלקענט מיט די וואלקענס פון די שלעכטע תאוות, זעהט
זיא די דערנער וויא רויזען און די בלומען וויא דערנער,
די געמיינע שפראצונגען וויא רויזען און די רויזען וויא
געמיינע שפראצונגען. און ווען דו וועסט הארכען מיין ראטה
וועסט דו דאמאלס געפונען אגרויסען חן אין דיינע ברידערס
אויגען און זיא וועלען געהן אויף דיינע טריט וויא די שאף
נאך א עהרליכען פאסטוך, און מיינע זעעלע וועט דא לעבען
צוא ליעב דיר".
עמרם האט געשלאססען זיינע ווערטער וואס האבען
געשלאגען א ווארצעל אין זיין זוהן משה'ס הארץ. און וויל
דעם קייזערס פאליצייא געהען צו דיר דניאל גלוסטיגער מאן,
בין איך געצוואונגען צוא פערלאססען דיך, און איך קאן דיר

האחרים למשה בעולם הנשמות, ואת הענינים הגדולים אשר נדברו בינם ובינו, חיה בשלום איש חמודות, אל תירא מאומה, כי שדי ישקיף ממרום וישמרך מכל רע, דניאל חיה בטוב! כי הפקידים באים".

תם

יֶעצְט נִישְׁט עֶרְצֶעהלֶען דִיא עֶהרֶע וָואס דִיא אִיבְּרִיגֶע צַדִיקִים הָאבֶּען משֶׁה'ן גֶעגֶעבֶּען אוֹיף דִיא גֵייסְטְלִיכֶע וֶועלְט, אוּנ דִיא גְרוֹיסֶע זַאכֶען וָואס זֶענֶען גֶעשְׁפְּרָאכֶען גֶעוָוארֶען צְוִוישֶׁען זֵייא אוּנ אִיהם. לֶעבּ מִיט שָׁלוֹם גְלוּסְטִיגֶער מַאן, זָאלְסְט גָארְנִישְׁט שְׁרֶעקְקִין, וַוייל דֶער אַלְמֶעכְטִיגֶער גָאט קוּקְט פוּן הִימֶעל אוּנ וֶועט דִיךְ אָבְּהִיטֶען פוּן אַללֶעם בֵּייז. דָנִיֵאל לֶעבּ וָואהל! דֶען דִיא פָּאלִיצֵייא קוּמְט שׁוֹין אָן".

ענדא

בטח בד' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה
תהלים לז פסוק ג

רש"י בטח בד', ואל תאמר אם לא אגזול ואגנוב או אתן לעני צדקה, במה אתפרנס: ועשה טוב, ואז תשכון ארץ לאורך ימים: ורעה אמונה, תאכל ותתפרנס משכר האמונה שהאמנת בהקב"ה לסמוך עליו ולעשות טוב.

חובת הלבבות, שער הבטחון פרק ג':

וכן כשירגיש האדם שלא יועילנו ולא יזיקנו אחד מהנבראים אלא ברשות הבורא יתברך, ישוב לבו מיראתם ותקותם ויבטח על הבורא לבדו, כמו שכתוב (תהלים קמ"ו) אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה.

„ארבעה כללים"

א'. כלל זה יהיה בידיך, אם תרצה לגנות שום אדם, תגנה את עצמך במדותיך הרעות.

ב'. ואם תרצה לעשות מחלוקת עם שום אדם תעשה מחלוקת עם יצר הרע שלך המתגבר עליך בכל יום בפתויו הרעים.

ג'. ואם תרצה לכעוס על שום אדם, תתיישב לכעוס על נפש הבהמיות שלך שנאמר עליה וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום.

ד'. ואם תרצה לשבח שום אדם, תשבח את הבורא ברוך הוא, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, אשר מחיה אותך, ומטיב עמך בכל עת ורגע, ואם תזכור לקיים ד' דברים אלו, תהיה נשמר משום חטא ועון.

(סידור ישועות ישראל דף ק"א עמוד ב)